

antipodes

Tribute to Anthea Sidiropoulos

2012 – Issue 58

αντίποδες

Αφιέρωμα στην Ανθή Σιδηροπούλου

Λογοτεχνικό και Μορφωτικό Περιοδικό
του Ελληνο-Αυστραλιανού Πολιτιστικού Συνδέσμου Μελβούρνης

Literary and Educational Periodical
of the Greek-Australian Cultural League of Melbourne

Front cover image

“Nostalgia” by Michèle Meister

Mixed media on paper, from the 2012 Antipodean Art Exhibition.

Back cover image

“Countryside 2” by Vasy Petros

Collage and watercolour on paper, from the 2012 Antipodean Art Exhibition.

Page Design and Layout

The design and layout of this issue of Antipodes Periodical is the work of Frixos Ioannides. Frixos wishes to thank the members of the editorial committee of the Greek-Australian Cultural League for their useful suggestions and assistance they gave him during all phases of the production process. Their commitment and dedication to this task is greatly appreciated. Special thanks also go to the artists whose works are used to illustrate the periodical.

This book has been produced to international environment management standard ISO 4001 by a certified green printing company using recycled paper.

Αντίποδες–Antipodes

1974–2012

38 χρόνια κυκλοφορίας

38 years in circulation

*The best of a book is not the thought
which it contains, but the thought
which it suggests; just as the charm of
music dwells not in the tones but in
the echoes of our hearts.*

*Oliver Wendell Holmes (1809–1894)
American author and poet.*

Αφιέρωμα στην Ανθή Σιδηροπούλου

Tribute to Anthea Sidiropoulos

Αντίποδες – Antipodes

Περιοδικό του Ελληνο-Αυστραλιανού Πολιτιστικού Συνδέσμου Μελβούρνης
Periodical of the Greek-Australian Cultural League of Melbourne Inc.

Έτος ίδρύσεως / Established 1970

www.gacl.com.au

<http://gaclmelbourne.wordpress.com>

Τεύχος / Issue no.58-2012, ISSN 1032-3368

Διοικητικό Συμβούλιο του Ελληνο-Αυστραλιανού Πολιτιστικού Συνδέσμου Μελβούρνης, για την διετία 2011-2012

Administrative Committee of the Greek-Australian Cultural League of Melbourne, for the period 2011-2012

Πρόεδρος/President

Αντιπρόεδρος/Vice-President

Γραμματέας/Secretary

Minutes Secretary

Ταμίας/Treasurer

Βοηθός Ταμία/Assist. Treasurer

Public Officer

Καίτη Αλεξοπούλου /Cathy Alexopoulos

Καίτη Αρώνη /Kathy Aronis

Σούλα Λιβεριάδη/Soula Liveriadis

Γεώργιος Βρακάς/George Vrakas

Κώστας Δημαράς/Costas Dimaras

Χριστίνα Βλαχογιάννη/Christine Vlachogiannis

Γεώργιος Αθανασίου /George Athanasiou

Μέλη

Ντίνια Γερολύμου

Αθηνά Γκινάκη

Φρίξος Ιωαννίδης

Καίτη Μουρατίδου

Ματίνα Παναγιωτοπούλου

Ιωάννα Σταματέλου

Members

Dina Gerolymou

Athina Ginaki

Frixos Ioannides

Kathy Mouratidou

Matina Panagiotopoulos

Jenny Stamatelou

Συντακτική Επιτροπή

Γεώργιος Βρακάς (Συντονιστής)

Καίτη Αλεξοπούλου

Κώστας Δημαράς

Αθηνά Γκινάκη

Φρίξος Ιωαννίδης

Καίτη Μουρατίδου

Ματίνα Παναγιωτοπούλου

Ιωάννα Σταματέλου

Editorial Committee

George Vrakas (Co-ordinator)

Cathy Alexopoulos

Costas Dimaras

Athina Ginaki

Frixos Ioannides

Kathy Mouratidou

Matina Panagiotopoulos

Jenny Stamatelou

**Greek-Australian Cultural League of Melbourne
Victoria's Award for Excellence in Multicultural Affairs
Meritorious Service to the Community - 2006**

Περιεχόμενα — Contents

Σελίδα

Αντιποδικά	8
Ευχαριστίες.....	10
Acknowledgements	11
Tribute to Anthea Sidiropoulos	12
Maria Vamvakinou MP	14
George Zangalis	15
Arnold Zable	16
Morag Fraser AM	18
Leonidas Vlahakis	20
Voula Messimeri	21
Jill Morgan	23
George Lekakis	25
Cr Kris Pavlidis	25
Dean Kalymniou	26
Christos Tsiolkas	28
Bill Papastergiadis	29
George Kanarakis – Expatriates	
Contemporary Australian Tales by Vasso Kalamaras	30
Vasso Kalamaras – In this Emptiness	32
Antigone Kefala – Suicide	33
Jenny Stamatelos – It's not mold.....	34
Ιωάννα Σταματέλου – Βήματα.....	35
George Athanasiou – Just after sunrise	36
Tina Giannoukos – Sonnet XLI.....	37
Helen Nickas and Konstandina Dounis	
The Antipodes Writers' Festival	38
George Vrakas – Looming The Memory	
an interview with Thomas Papathanassiou	40
Dean Kalimniou – The life work of Dina Amanatides.....	44
Yota Krili – Mythmaking	48
Γιώτα Κριλή – Μυθοποιία.....	49
Panayiota Pixie Trangas – Goldfish Memory	50

Περιεχόμενα — Contents

Σελίδα

Loula S. Rodopoulos – Inter City Express.....	51
Dennis Dinopoulos – Odysseus & Calypso	52
N.N. Trakakis – The British Museum	54
Anna Bourozikas – Raising the third generation	55
Jena Woodhouse – Colours	59
Jena Woodhouse – My Anchor-chain	60
Howard F. Dossor – The Selected Letters of Nikos Kazantzakis	61
George Vrakas – Epicurus: Tetrafarmakos - An Interpretation	66
Paul Kiritsis – The winged Eros, an ancient symbol of divine love	74
Πιπίνα Δ. Ιωσηφίδου - Elles – Ο Ορέστης	82
Πιπίνα Δ. Ιωσηφίδου - Elles – Αίας (Αίαντας)	86
Γιώργος Κωνσταντινίδης – Αυτονομία και Νεοελληνική Κοινωνία στο έργο του Κορνήλιου Καστοριάδη	91
Κυριάκος Αμανατίδης – Κάποιες προσεγγίσεις στην «Πλεκτάνη» του Κωνσταντίνου Καλυμνίου	99
Frixos Ioannides – Visual Arts	105
Antipodean Palette Exhibition Highlights.....	107
Θανάσης Σπηλιάς – Επί γης αλλοτρίας.....	112
Νίκος Γ. Πιπέρης – Η Γένεση του Χωριού.....	114
Διονυσία Μούσουρα-Τσουκαλά – Δύο τα θύματα	118
Ειρήνη Δερμιτζάκη – Ένα βαζάκι μερέντα.....	123
Δημήτρης Τρωαδίτης – Δες με.....	128
Δημήτρης Τρωαδίτης – Η ακινησία.....	129
Θεοδώρα Πουλοπούλου – Γονιμοποίηση	130
Θεοδώρα Πουλοπούλου – Κανείς δε μ' αγαπά.....	131
Μάρω Νικολάου – Προσκλητήριο	132
Νίκος Α. Νομικός – Ενθύμιο της Ερμούπολης	133
Νίκος Α. Νομικός – Εφιαλτικό	134
Νίκος Α. Νομικός – Λόγια απ' τις καταβολές “της μεγάλης δασκάλας”..	135
Ιωάννα Λιακάκου – Ευλαβικά	136
Γιώργος Γιαννής – Ελπίδα.....	137

Περιεχόμενα — Contents

Σελίδα

Αθηνά Γκινάκη – Η ψευδαίσθηση της ανάμνησης	138
Αθηνά Γκινάκη – Στην άπλα του κάμπου	139
Άντρια Γαριβάλδη – Αντάμωμα	140
Καίτη Σαμαρά-Παύλου – Στο πέρασμα του χρόνου	141
Λούλα Παπαζώη – Αγνάντια στην Ιωνία	142
Δημήτρης Τσουκνίδας – Ο χορός του ποιητή	145
Αικατερίνη Μπαλούκα – Το Γούρικο Φίδι	146
Βαγγέλης Μπατσάκης – Του δέντρου το φιλί	147
Ντίνα Αμανατίδου – Το κενό	148
Ντίνα Αμανατίδου – Γνωμικός Λόγος	149
Χρήστος Αβραμούδας – Γεία σου Μήτσε	151
Λίτσα Νικολοπούλου-Γκόγκα – Σκέψεις στο πάρκο	154
Αργυρούλα Χωματοπούλου – Παλιό βιβλίο	156
Γιώργος Ρούσκας – Made in China.	157
Μάρθα Μυλωνά – Το Λιόγερμα	160
Από έκδοση σε έκδοση	161
Λογοτεχνικός Διαγωνισμός /Literature Competition	162
Γεώργιος Στεργιόπουλος – Ξεχασμένα Όνειρα	164
Ιωάννα Σταματέλου – Λάβαμε... ..	165
Jena Woodhouse – Prohoros in the Cave of the Apocalypse	168
Susan Metaxas – The Voyage South, to the End of the World	169
Έλενα Σταύρου – Κερνάμε Καφέ... ..	172
Helena Stavrou – We are offering coffee... ..	174
Ροδαμάνθη Θεοδωρακάτου – Στην Εντατική	175
Εκδηλώσεις – Events	178
Membership Application	183
Disclaimer	184
Contributions and Subscription	184

Καλλιτέχνες και εικαστικά έργα σ' αυτό το τεύχος

Artists and visual arts in this issue

Σελίδα

Pavlos Andronikos

Misty Landscape	31
Licorice Fleet	39
Lavender's Blue	100
Group photo-graphic images	108
CD Cover Design	113

Nikos Nomikos

Untitled drawing	33
Untitled drawing	36
Untitled drawing	46
Untitled drawing	50
Untitled drawing	60
Untitled drawing	130
Untitled drawing	155

Efrossini Chaniotis

Constellation Landscape 1	43
Waterfall	57
Star Crossed Lovers	74
Heavenly Bodies 1	76
Constellation Landscape 2	79
Moonlight Flight	81
Heavenly Bodies 2	107

Christos Avramoudas

Short Story Illustration	152
--------------------------------	-----

Maria Tsalamandris

Round Vase with Trumpet Vine	47
Aoös River (Greece)	108
Memories of Greece	117
Australian Framhouse	159

Michèle Meister

Angel	62
Where the wind takes me	96
Weight	109
Solitary Experience	156

Soula Mantalvanos

Portraits of Lyno	64-65
Thinking Lyno in Pinstripe	111

Vasy Petros

River Bank 2	90
Countryside 1	109
River Bank 1	127

Stella Tsirka

Waiting for the dolphin	92
Woman from the pot	97
Madam Chloe	110

Costa Athanassiou

Zeimbekiko Dancer #1	108
----------------------------	-----

Peter Tsitas

Landscapes	109
------------------	-----

Christella Demetriou

Therapy	110
---------------	-----

Viviana Gutierrez Gracia

Metamorphosis at Dusk (detail)	111
--------------------------------------	-----

Barbara Kitallides

Untitled	111
----------------	-----

Frixos Ioannides

Archaeological site	160
---------------------------	-----

*Η ιστοσελίδα του
Ελληνο-Αυστραλιανού
Πολιτιστικού Συνδέσμου
στήθηκε και ανανεώνεται από
τον Ιάκωβο Γαριβάλδη
www.gacl.com.au*

Αντιποδικά

Η αδιάκοπη πνευματική δημιουργία και η ποιοτική λογοτεχνική προσφορά μας στην Ελληνική ομογένεια και γενικότερα, στην πολυπολιτισμική κοινωνία της Αυστραλίας, καθιστά το έργο του Συνδέσμου επιτυχημένο και δραστήριο.

Συνεργαστήκαμε με διάφορους λογοτεχνικούς και κοινωνικούς συλλόγους, σε ποιοτικές και αντιπροσωπευτικές εκδηλώσεις και λάβαμε περισσότερες συμμετοχές στον Λογοτεχνικό Διαγωνισμό από ενδιαφερομένους στην Αυστραλία και στο εξωτερικό.

Επίσης αναπτύξαμε σχέσεις με την ευρύτερη αυστραλιανή κοινωνία, λαμβάνοντας μέρος σε διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις, συνδέοντας έτσι τον Σύνδεσμο με την πολυπολιτισμική κοινωνία που ζούμε, έξω από τον στενό ελληνικό κύκλο.

Παράλληλα, με το πέρασμα του χρόνου, συμβάλλαμε στη συνέχιση της ανάπτυξης μιας στενής φιλίας συναδελφικότητας και αμιγούς άμιλλας ανάμεσα στους δημιουργούς του λόγου και του πολιτισμού, στοιχεία που εδραιώνονται ευρέως για πολλά χρόνια και ελπίζουμε να συνεχισθούν στο μέλλον.

Ένα ευχάριστο γεγονός που σημειώθηκε και πάλι φέτος, εκτός των διαφόρων λογοτεχνικών και πνευματικών εκδηλώσεων, ήταν η Έκθεση Τέχνης, που οργάνωσε για δεύτερη φορά ο Σύνδεσμός μας, με μεγάλη επιτυχία, τον Ιούλιο - Αύγουστο, στο STEPS GALLERY, Μελβούρνης. Αυτή είναι μία μόνιμη επιθυμία και επιδίωξη του ΕΑΠΣΜ να συμπεριλάβει Εκθέσεις Τέχνης (Ζωγραφικής, Φωτογραφίας κ.λπ.), στο ετήσιο πρόγραμμά του, δίνοντας έτσι μεγαλύτερη προβολή και δημοσιότητα στους Έλληνικής καταγωγής καλλιτέχνες της παροικίας μας.

Η πρόοδος του Συνδέσμου δείχνει πόσο ικανοί είμαστε να δημιουργούμε και να προσφέρουμε στην παροικία και γενικά στον παγκόσμιο Ελληνισμό.

Ό,τι έγινε στα σαράντα τρία χρόνια του βίου του Συνδέσμου, ήταν έργο από καρδιάς όλων εκείνων, που δούλεψαν και προσέφεραν, ούτως ώστε ο Σύνδεσμος να αναπτύσσεται και να διατηρείται. Τα αποτελέσματά του θα βαθμολογηθούν από άλλους και από τις γενιές που έρχονται.

Το τιμώμενο πρόσωπο φέτος για το περιοδικό μας είναι η Ανθή Σιδηροπούλου. Ένα πρόσωπο που έχει υψηλή την αίσθηση του καθήκοντος, και που διέπεται από αγάπη για τον άνθρωπο. Μια πολυδιάστατη προσωπικότητα, με σημαντική προσφορά στα πολιτιστικά και καλλιτεχνικά δρώμενα της παροικίας μας.

Ευχαριστώ τους συνεργάτες και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και όλα τα μέλη του Συνδέσμου, τους γενναιόδωρους χορηγούς και όλους τους υποστηρικτές και φίλους, για το παντοτινό ενδιαφέρον και την υποστήριξή τους.

Ευχαριστώ τα μέλη της Κριτικής Επιτροπής του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού, τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού «Αντίποδες», και οποιονδήποτε άλλον συμμετείχε και συνέβαλε στη μακροχρόνια δράση και το έργο του ΕΑΠΣΜ.

Εύχομαι κάθε πρόοδο και επιτυχία στον Σύνδεσμο, στους ποιητές, λογοτέχνες και καλλιτέχνες, ατομική και οικογενειακή υγεία και ευημερία.

Katly Alexopoulos

Καίτη Αλεξοπούλου

Πρόεδρος

Ευχαριστίες

Το Δ.Σ. του Ελληνο-Αυστραλιανού Πολιτιστικού Συνδέσμου Μελβούρνης απευθύνει θερμές ευχαριστίες σε όλους τους χορηγούς και όλους όσους βοήθησαν με κάθε τρόπο, τόσο στην έκδοση του ανά χείρας τεύχους του περιοδικού “Αντίποδες” όσο και στο γενικότερο έργο του Πολιτιστικού Συνδέσμου για το έτος 2012.

Απευθύνουμε επίσης ευχαριστίες στους κ. Κυριάκο Αμανατίδη, κ. Αλέξανδρο Γιανναδάκη, κ. Δημήτρη Τρωαδίτη, κ. Θεοδώρα Πουλοπούλου, κ. Διονύσιο Μερτύρη, κ. Κούλα Τέο, κ. Γιάννη Δημακάκο, κ. Καίτη Αρώνη, κ. Κώστα Δημαρά και κ. Καίτη Αλεξοπούλου για τη συμβολή τους και τον πολύτιμο χρόνο τους, που διέθεσαν για την εκλογή των βραβευθέντων συμμετοχών στον φετινό δίγλωσσο λογοτεχνικό διαγωνισμό του Συνδέσμου.

Ευχαριστούμε για μια ακόμα φορά, τον Φρίξο Ιωαννίδη - από τη θέση του βοηθού συντονιστή της Συντακτικής Επιτροπής- για τη σχεδίαση και σελιδοποίηση του εν λόγω τεύχους καθώς και για όλη την τεχνική υποστήριξη. Επίσης την Ματίνα Παναγιωτοπούλου, μέλος του Δ.Σ. του Συνδέσμου και της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού, για την προσφορά της στη διόρθωση των κειμένων.

Ευχαριστούμε τους καλλιτέχνες, ζωγράφους και φωτογράφους που, όχι μόνο συμμετείχαν πρόσχαρα στην Έκθεση Τέχνης τον Ιούλιο 2012, αλλά και παραχώρησαν τα έργα τους στη διακόσμηση και τον εμπλουτισμό των σελίδων μας, καθιστώντας τους “Αντίποδες 2012” ένα σύγχρονο λογοτεχνικό και συνάμα καλλιτεχνικό περιοδικό για το οποίο η ελληνοαυστραλιανή παροικία θα πρέπει να αισθάνεται υπερήφανη.

Επιπλέον, θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ειλικρινείς ευχαριστίες μας στους πολλούς φίλους και συνεργάτες που υπέβαλαν έργα τους για το περιοδικό καθώς επίσης και τους πολλούς συμμετασχόντας στο φετινό Λογοτεχνικό Διαγωνισμό. Η ενεργή συμμετοχή σας και η υψηλή ποιότητα των υποβληθέντων έργων είναι αυτό που κάνει το τρέχον τεύχος ένα σημαντικό απάνθισμα, που αντικατοπτρίζει τη σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση στην Αυστραλία και στο εξωτερικό.

Τέλος για μια ακόμα, φορά δεν θα παραλείψουμε να αναφέρουμε πόσο υπόχρεοι είμαστε στα μέλη του Παναρκαδικού Συλλόγου Μελβούρνης και Βικτωρίας “Ο Κολοκοτρώνης” για την γενναιόδωρη, ευγενική και σημαντική για μας και το έργο μας παραχώρηση των εγκαταστάσεών τους.

Καίτη Αλεξοπούλου, Πρόεδρος

Γεώργιος Βρακάς, Συντονιστής Συντακτικής Επιτροπής

Acknowledgements

The members of the Administrative Committee of the Greek-Australian Cultural League of Melbourne would like to extend their gratitude to all the sponsors and everyone who helped in any way, financial, material, moral and ethical, both for the publication of this issue of “Antipodes” and the overall activities of the League for the year 2012.

We are most grateful this year to Mr Kyriakos Amanatides, Mr Alexandros Giannadakis, Mr Dimitris Troaditis, Ms Dorothy Pouloupoulos, Mr Dionysios Mertyrus, Mrs Koula Teo, Mr John Dimakakos, Mrs Kathy Aronis, Mr Kostas Dimaras and Mrs Cathy Alexopoulos for their valuable time, tireless effort and expert contribution to the final results of the annual bi-lingual Literary Competition.

Once again our sincere thanks to Frixos Ioannides from the position of Assistant Coordinator of the Editorial Committee for the design and layout of this issue and for his technical support. Also to Matina Panagiotopoulos, Committee Member of our League and Member of the Editorial Committee of the periodical, for her contribution in the meticulous correction of the Greek text.

We express our appreciation to the many artists who not only eagerly participated in the Art Exhibition in July 2012, but also offered their works for the enrichment of the pages of “Antipodes”, making this periodical a contemporary literary publication and at the same time a worthy and notable reference for which the Greek-Australian community should feel extremely proud.

Furthermore, we would also like to extend our sincere thanks to the many contributors and collaborators of the periodical as well as the many participants of the Literary Competition. Your active participation and high quality contributions is what makes the current issue a significant hallmark, reflecting the contemporary artistic expression in Australia and abroad.

Finally, we must not fail to mention how indebted we are to the members of the Administrative Committee of the Panarcadian Association of Melbourne and Victoria “O Kolokotronis” for the generous and important support they have offered the GACLM in the use of their premises and facilities for our numerous functions throughout the year.

Cathy Alexopoulos, President

George Vrakas, Coordinator of the Editorial Committee

Tribute to Anthea Sidiropoulos

Αφιέρωμα στην Ανθή Σιδηροπούλου

Heritage, Hardship, Heartbreak and Heroics... the Making of Anthea Sidiropoulos

Undeniably talented, with a voice that stems from the depths of a soulful heart... singer, songwriter, survivor... a daughter of the Greek Diaspora in Australia, Melbourne-born Anthea Sidiropoulos grew

up in a household where politics and music were always present, especially through her father, the late Theo Sidiropoulos, first Greek migrant (having English as a second language) who was elected Mayor of Collingwood in 1977, and then serving 10 years as Member of the Legislative Assembly in the Victorian Parliament during 1978-1988.

Songwriter

Anthea's performance of her original song "Mes tin Xenitia/Foreign Land" was featured at the Australia Day 2012 production "what's in your suitcase?" produced by Cultural Infusion as a dedication to all migrants. It was also chosen as the inspirational soundtrack used by Xenos College students for their film "with one suitcase", winning them first place at the Antipodes Festival Student 2010.

2004 saw the inclusion of this song in Arnold Zables/Boite compilation CD 'The Fig Tree' winning best folk release at the National Folk Festival in Canberra.

2001 she was semi finalist in the MusicOz song writing competition and twice finalist at The Antipodes Song writing Festival in 1989 and 1992 for "To tragouthi tis gis/Earth song" and "mes tin xenitia/foreign land".

Near Death; a New Direction

Anthea's musical endeavours began in contemporary music of rock, pop, funk and blues. A serious illness and too close a contact with death led her in a new direction ~ into the music of her family, her roots, her spirit, expanding her song-writing and composing talents to melodies of an ambient nature, more so since exploring spiritual practices that

led her to produce two CDs in the wake of her recovery as a cancer patient, aptly titled “Daybreak” and “Angels at Daybreak”.

The Journey Continues

This remarkable journey has influenced everything she does, whether on stage or myriad of creative projects, through her own mentoring work and community involvement.

Awards and Recognition

2012 – Victorian representative for women at NEMBC (National Ethnic Multicultural Broadcasting Council)

2011 – Ambassador for the Australian Multicultural Radio AirPlay Project (Amrap-AirIt) in partnership with the National Multicultural Broadcasting Commission.

2010 – “Songs from your life” music program for Alzheimer’s Victoria and Seniors groups.

2009 – Victorian State Government Award of Excellence for her community service through the Arts.

2008 – Boite: Artist/Performer of the Month

2007 – Ambassador for peace by UNESCO touring Greece, Turkey, Cyprus at UN Arts Festival.

2004 – Best Folk Release: The Fig Tree CD compilation. The Boite/Arnold Zable

2003 – Best performance nomination at Melbourne Fringe Festival for “Anthea’s Diary”

2002 – Release of debut CD Full Circle - songs of my music heritage.

Anthea has been widely recognised for her involvement in community projects, youth music groups, elderly citizen groups, women’s initiatives and charity work both in Australia and overseas.

The following 16 pages contain tributes from prominent people in our community who have been touched by Anthea’s musical talent and her enthusiasm for community work over several years.

More about Anthea’s musical career can be found at her website:

<http://www.anthea.com.au>

5 July 2012

It is my great pleasure to share with you some of the many memories I have experienced with the wonderful and creative Anthea Sidiropoulos.

I have known Anthea for many years through her family, and in particular through her father the late Theo Sidiropoulos -Victoria's first Greek born state politician. Theo always proved to be a source of inspiration to both Anthea and myself, as together, we had often discussed the merits of compassionate community activists.

In true form Anthea's unwavering involvement in community projects, elderly citizen groups, women's initiatives and charity work, is not only a testament to her father's legacy, but also a testament to her own commitment to work towards the greater good.

Anthea is a committed advocate of the arts, multicultural values and emerging Australian communities. She is an exemplary role model who is respected and valued for her work both nationally and internationally. She is a highly accomplished musician, who has been invited to perform at the United Nations Festival in Cyprus. Her present day awards and commendations include the United Nations Ambassador Award and Victorian State Government's Multicultural Award for Excellence of Service through the Arts.

I have personally worked with Anthea on a production celebrating women's achievements called *The Alevi* and found her sense of responsibility and administrative knowledge vital to its success. I have also invited Anthea to perform at many functions in my electorate. Anthea is very community orientated and never hesitant to volunteer her services when required. She has also served on several boards as a consultant for artistic support and marketing.

In closing, I have found Anthea's broad community experience and musical talents have made her the ideal mentor for the next generation of Greek Australian artists.

Maria Vamvakinou MP

Federal member for Calwell

Tribute to Anthea Sidiropoulos

George Zangalis

*Λίγο ακόμα να σπκωθούμε λίγο
ψηλότερα*

Anthea (Anthoula) Sidiropoulos is unquestionably one of those people in the Greek Australian community and beyond who stands out as a major contributor to our cultural life and a seeker for a humane world.

From an early age, and I can say that with confidence as I have known her and her family ever since she was born, she has developed and taken her great talents as singer, composer, concert performer and organiser, to almost every part of Australia and to many parts of the world.

As Julie Steel, she ventured for a while and with some success into the world of contemporary metal music, driving traditionalists like myself and her father Theo, mad. But could you try and stop her! Gradually she discovered the power, beauty and richness of traditional and popular Greek music, and threw herself literally, body and soul into becoming its number one performer and ambassador. Julie Steel was overtaken by Anthea Sidiropoulos. She found a deep and enduring purpose and mission for both her talents and underlying social justice beliefs, to excite and inspire audience, small and large, and of many nationalities, with her powerful voice and commanding personality.

For many of us in the labour and national liberation movements, Anthoula has been and continues to be the strong working class and revolutionary singer either on her own or with equally gifted and committed musicians. There has hardly been a progressive political, workers, multicultural, antiracist, celebration or commemoration event, that Anthoula has not been there to give and give freely her best “να σπκωθούμε λίγο ψηλότερα” – a challenge for all of us to climb a little higher.

Marvellous Anthea made time to serve on many committees, including the Greek Community, community radio 3ZZZ,

Anthea with her father, other members of her family and Gough Whitlam

Αφιέρωμα στην Ανθή Σιδεροπούλου

the Womens' Committee of the National and Multicultural Broadcasters Council of Australia and being nouna to many children including my own. And all that whilst often fighting and winning the struggle for her life. We are proud of you Ανθούλα μας and certainly no more than your mother and your late legendary father and my comrade, Theo. May you continue on the same glorious path for ...ever.

Arnold Zable

Author of "Sea of Many Returns"

I first became aware of the significance of Anthea's music, when she produced her wonderful CD, *Full Circle* in 2001. This is a breakthrough CD in which Anthea uses song to reflect upon her life's journey, her personal challenges and her exploration of her Greek roots. Our collaboration began soon after I saw her speak in the Victorian Parliament House

at a gathering honouring her late father Theo Sidiropoulos. She performed *In a Foreign Land*, which she had written in honour of her immigrant parents, their journey to a new life, and the values of community service they had instilled in her.

We began to collaborate on a number of projects involving story and song, including *The Fig Tree* CD and concert in 2003, which we took to the National Folk Festival in Canberra in 2004. Anthea has also worked with us, at the Melbourne Centre of International PEN, on a number of human rights projects, including a memorial concert honouring Armenian Turkish journalist and human rights activist Hrant Dink who was assassinated in 2006 for his reconciliatory campaign for the recognition of the Armenian genocide. Anthea also organised a concert in support of Harry Nicolaides who had been jailed in Thailand for the expression of his views. The campaign contributed to his release.

Anthea was a driving force in honouring our dear friend, composer and musician Costas Tsicaderis, by helping to establish

The Anthea Trio performing the usual Boite-Style songs, with Achilles Yiangoulli on guitar and Jacob Papadopoulos on bouzouki (2012)

Tribute to Anthea Sidiropoulos

the Costas Tsicaderis Foundation, which awards scholarships to young musicians in his memory. Anthea set up a partnership between the Boite, the Greek community and the Foundation, to produce two concerts at BMW Edge in Costas' memory and various fund-raising activities. She was also the key organiser of the Costas Tsicaderis CD project that brought together the Tsicaderis family, with musicians and the Boite, to produce *The Mighty and the Humble*, a CD that featured and honoured his music.

These are just a few of the many community projects that Anthea has been involved in. At the heart of her work is the use of music as a tool of reconciliation, as a means of exploring her Greek roots, and more importantly as a means of crossing cultural boundaries in collaborative projects that are based on a vision of a common humanity.

Anthea has always been on hand to honour other musicians and human rights activists, through her generous donation of time, her skills and talents. Typically, she is ready to do the basic footwork, to stand at the door and collect tickets, to organise and sit on committees, as well as to perform the more creative work. Working with her on stage, I have come to see how much she gives to the performance, giving the best of herself to the audience, her fellow musicians and the many social and community causes she believes in. She is richly deserving of any award that recognises her tireless work on behalf of both the Greek and wider community, and her generosity of spirit as a musician, activist, and friend to many.

At her Father's electoral office Christmas Party. Anthea with her Father Theo, Mother Popi, friends and family including the late Costas Tsicaderis far left with his son George (1986)

Morag Fraser AM

Anthea Sidiropoulos came in to my milieu almost by accident - but what a happy accident! As Chair of the Board at Montsalvat, Australia's oldest arts colony, located in Eltham (not the most multi-cultural part of Melbourne), I'd been organising a series of concerts that would meld words and music, poetry and song.

When one of Melbourne's favourite writers, Arnold Zable, proposed that we launch his new book, *Sea of Many Returns*, at Montsalvat, as part of our series, I asked Arnold to find me some musicians who could catch the cross-currents of his story. Arnold's tale centred on the fabled Greek island of Ithaca, and on the men and women who leave it, return to it, and learn the cost - the heartache and the joys - of living in two worlds, in Greece, and in Australia. Arnold's Australian Jewish background ensures that his tales always cross boundaries and borders. His stories open readers' eyes to the poignancy and pleasures of new experience.

So who did Arnold find to accompany his book of tales? A wonderful Greek Australian singer and songwriter, Anthea

At LaMama Theatre's production of 'Night Breakfast' - a full-on cast of fearless ethnic women who survived the Northcote Floods of 2004.

Tribute to Anthea Sidiropoulos

Sidiropoulos, and a Chinese Australian master bouzouki player, Michael Teo. And together the three of them gave their audience a multi-layered evening of serious, joyous entertainment they would never forget. It was exotic and familiar, foreign and enticing, and we all ended the evening singing.

That was my introduction to Anthea Sidiropoulos.

But Anthea is not the kind of person you meet once, enjoy, and move on from. That night we formed, I think, an immediate bond. Anthea and Michael were consummate performers - that I loved. They were also quick, intuitive and flexible about the artistic needs of a particular event in a particular place. So when the next opportunity presented itself, I invited them again. This time it was to perform at a very free-form lunch with a group of Islamic leadership students from La Trobe University. The venue was a large restaurant back room on Sydney Road Brunswick. The acoustic was uncertain. But there was nothing uncertain about the success of the occasion. Anthea and Michael caught the mood immediately, and very soon we had shy, proud young people up on their feet, singing and dancing together in more languages than I could comprehend, but with an enthusiasm that was universally understood.

Those experiences demonstrated to me very clearly that Anthea had great community and entrepreneurial skills to complement her outstanding musicianship. She was manifestly a leader. So when she mentioned an opportunity to visit New York City for a cultural leadership programme I was delighted to be able to help her in whatever small way I could. The pleasure for me came when I was able to meet Anthea in New York and see for myself how this talented, selfless, community-minded artist had taken every possible opportunity to soak up the experience. And she brought all its fruits back with her to her communities (Anthea is too large a personality to fit into a single community) in Australia.

I am delighted to see Anthea honoured. She is a rare individual.

Morag Fraser AM

Chair, Montsalvat Ltd

Chair, Australian Book Review

Judge of the Miles Franklin Literary Award 2005 - 2011

Editor, Eureka Street magazine, 2001 - 2003

Leonidas Vlahakis

Co-Chairman Antipodes Festival

Involvement in any community group is, I feel, a series of contradictions: it is generally done on a volunteer basis, so that whilst money might not be exchanged, it is worth so much to all involved. One of these reasons is that participation in these groups gives you the opportunity to meet people you might not otherwise have. There are people who are eternally positive in their outlook and unfailingly selfless in their attitude. Anthea Sidiropoulos is the epitome of such a golden soul.

Anthea MC at the children's stage for Antipodes Glendi Festival 2011, with Dean Kalymniou on violin and Helen Kalymniou leading the children's parade.

I thank goodness that I got involved in Melbourne's Greek Community, because it has let me meet people like Anthea. Her music I treasure and her friendship I value so dearly. For over a decade, I have loved her voice and adored her soul-and have seen the effect that she has on the world around her. To know her is truly to love her.

Anthea's singing capabilities are known throughout this city and they have given joy to so many. What might not be as well recognized, however, is her civic spirit. I saw first-hand evidence of this when she assumed the position of Antipodes Festival Secretary in 2007. She was so often the voice of reason in troubled times and she helped steer the organisation through to the much calmer seas it enjoys today. And, all the while, she wows us with her musical exploits.

Melbourne-and her proud Greek community-is grateful to her and all that she stands for: pride, passion and a sparkling performance any time!

Tribute to Anthea Sidiropoulos

Voula Messimeri

Executive Director AGWS

It is my pleasure to submit the following tribute to Anthea Sidiropoulos, on behalf of the Australian Greek Welfare Society (AGWS). For over 15 years, Anthea's voluntary musical contribution has been sought after and enjoyed by all at AGWS, volunteers, carers, clients and staff.

Anthea has performed at many functions organised by AGWS including our National Volunteers week, where more than 100 dedicated volunteers attend, Xmas events, Cultural diversity week and Carers week each year. She also performs numerous times for our Planned Activity Groups, where elderly Greek citizens come to socialise. We estimate that more than 300 clients have been entertained by Anthea. Her contribution has assisted AGWS enormously. Her performance and repertoire of songs include all the classic Greek songs that the clients know and grew-up with. Our aim is to make the clients involved, be an active part of the program. When Anthea sings, and we see the

Anthea at Australian Greek Welfare with staff volunteers and members of the Florinian Choir (2009)

Αφιέρωμα στην Ανθή Σιδηροπούλου

clients singing along, we know that we have achieved our aim, and we also acknowledge that Anthea was instrumental in the success of the program.

Anthea's skills are second to none. It is these skills that separate her from other musicians. Anthea not only participates in the performance but she embraces the clients, the volunteers and the staff who are familiar to her and more-so, through her family name. Anthea's father is the late

Theo Sidiropoulos. He was the first Greek-born migrant having English as a second language, to enter the Victorian Parliament. His connection with members of the community, at a time where there were no sufficient resources for new settlers, was endless. Therefore many of the elderly who knew him personally have a story to tell. Anthea continues to assist by giving her services as a musician, having learnt the songs from her Father, to share amongst today's elders still needing care and wellbeing.

We feel it is Anthea's personality that gains the respect of our volunteers and staff, and the beautiful contribution she bestows upon them, when she not only says yes but contributes more than is expected on the day.

I remember one of the volunteers approaching me at one of the events which advertised music. The volunteer was not forthcoming that we had entertainment. Yet when I explained it was Anthea who was to come and entertain, the volunteer immediately showed enthusiasm and excitement for what was to be an engaging and fun afternoon of music and song.

What needs to be emphasised are the comments in relation to Anthea, by staff, volunteers but most importantly by our clients: that she is "kind-hearted", "always available to listen" to them, and she has a way to express songs "like no other"; her singing touches the hearts of all of the clients, and of our staff as well.

We wish Anthea all the best for her future endeavours.

Anthea at the Antipodes Festival
"Under Foreign Skies" concert

Tribute to Anthea Sidiropoulos

Jill Morgan

CEO Multicultural Arts Victoria

Multicultural Arts Victoria has had a long and very productive relationship with Anthea Sidiropoulos as an artist - singer, songwriter, actor, musician - and as an active multicultural community member as well as being the proud daughter of Theo Sidiropoulos.

Anthea, an undeniable talent, has been involved in many significant initiatives and projects and her work has had a major impact on the multicultural arts community, highlighting important issues of cultural diversity and the importance of social inclusion for people of all nationalities in our community.

Anthea has always been active in multiculturalism, the arts and the Greek community and we wonder why? One of our major collaborative projects was in 2007 when we worked with Anthea, the Victorian Multicultural Commission and the City of Yarra to present EVIVA! STAND UP, SPEAK OUT! to celebrate through music and visual arts the life of Theo Sidiropoulos 1924-1998, along with the unveiling of a commissioned art piece in the park next to the Collingwood Town Hall in his memory, his vision and ethos. Her father was the first Greek-born migrant

Anthea with fellow Sudanese Australian singer and songwriter Ajak Kwai on their Multicultural concert Victorian Regional Tour (2007)

Αφιέρωμα στην Ανθή Σιδηροπούλου

to enter the Victorian Parliament having English as a second language. He was the Mayor in the City of Collingwood in 1977 (a Councillor for 10 years) and member of Parliament for the seat of Richmond 1978-1988. He was a leader and visionary of social change establishing the Collingwood Community Health Centre & Childcare Services, Upgrading all Libraries in the region, the Clifton Hill Recreation Centre, Elderly Citizens Centre, Collingwood Children's Farm, and Multicultural Broadcasting including programs on ABC, SBS and 3ZZZ radio. He has been a role-model for all people to exercise their right to stand up and speak out. Anthea has always been a strong advocate of this and has been a strong voice for equality.

Anthea is also a leader and a visionary working through the arts to achieve social change. She has worked closely with Multicultural Arts Victoria to present a series of concerts for the elderly that focus on music and dance. She proudly presents these concerts with humour and warmth and as if all the elderly are all VIPS! Social change and music are like two hearts with one beat for Anthea. The power of music and the way it ignites social change is at the centre and heart of all that Anthea does. Arts in a multicultural Victoria has been enriched by Anthea's artistic work and also by her example.

It has been an absolute pleasure to work with Anthea to help change the face of the arts in our community to ensure there is growing representation of artists and communities from culturally and linguistically diverse backgrounds in the vibrant arts and cultural landscape we have in Victoria.

With brother Harry and Mother Popi at BMWedge Federation Square for the Costas Tsicaderis CD Launch (2006)

With Lucas Mihailidis preparing for performance for Katerina Baloukas children's book Zorro (2007)

Tribute to Anthea Sidiropoulos

George Lekakis

CEO Frontitha

Anthea has made an outstanding contribution to the Arts and is an exponent of the progressive Hellenic music and arts traditions. She has led with grace and distinction a series of arts initiatives and programs over decades which have enriched our experience of the arts and music and left lasting memories. Humble, proud, collaborative, talented, creative are the sum of Anthea's character. A true Melbourne Greek Australian.

Anthea also deserves recognition for all her contributions to community life and her work with community organisations. She is a passionate advocate and enlists the support of many in government and the community for the countless community based initiatives she is engaged with.

I thank her for all her great work.

Cr Kris Pavlidis

Former Mayor, City of Whittlesea

Anthi epitomises cultural fusion at its best. The best of Greek – filotimo, strength, survival, pride and passion – Aussie – social justice, left wing labor, go with the flow. These qualities are embellished through her performance where her music reaches across generations and cultures. I have observed and experienced the Greek/Australian/Chinese/Turkish/Italian et al communities moved to tears & joy and connect to Anthea's lyrics and music.

It is a powerful phenomenon & ultimatum for an artist to effectively engage with the community, address controversial community issues, and action social change through their talent. I believe Anthi does this. She is multi-talented, versatile and worthy of recognition.

Anthi does the 1st Greek generation proud in keeping alive their migrant/settlement experience and bringing it to our 2nd & later generations with contemporary relevance.

Bravo Anthi – may you continue to bloom.

Dean Kalymniou

Euterpe, fourth of the Ennead, was never the muse of song. Indeed, if you ask the Boetians of old, there never was an Ennead of Muses, for on Mount Helicon, they worshipped a triad in which Aoide, daughter of Mnemosyne or Memory, was the archetypal chanteuse extraordinaire. The relationship between song and memory is a profound one. According to Hesiod's Theogony, kings and poets receive their powers of authoritative speech from their possession of Mnemosyne and their special relationship with the Muses and the fact that memory is held to be a Titaness and thus primordial and much more ancient than the Olympian dwelling deities. And of course all this elaborate cosmology derives from the obvious - songs and memory share a symbiotic relationship.

Anthea's Diary
One Woman One Heartbeat 9 Lives!

Melbourne to San Francisco,
Cairns to Melbourne...

and then...
into The Peter
MacCallum Cancer
Hospital for a
bone marrow
transplant...

The diary continues...
The cocoon has
evolved...
The butterfly emerges...

A fringe Appetizer
of 6 early shows!

6.45pm ~ 7.30pm

Friday 26th Sep
Saturday 27th Sep
Friday 3rd Oct
Saturday 4th Oct
Friday 10th Oct
Saturday 11th Oct

Underbelly 3065
Upstairs Barbukka
279-281 Smith St
Fitzroy

Cost: \$12/8

www.anthea.com.au

26 September-
12 October

Tickets and information
Telephone 03 8412 8777
melbournefringe.com.au

**melBOURNE
FRINGE
FESTIVAL
2003**

Tribute to Anthea Sidiropoulos

Memories inspire songs. Songs encapsulate memories and are in turn remembered, passed down the generations, though in the case of Homer, it is the lyrics that are still remembered, though the tune is long gone. Here in the monotheistic climes of the Antipodes, we abjure triune deities or their enneadic collectives. In their stead, if there is anyone worthy of the status of the muse of song, then undoubtedly that singular person must be the elevated Anthea Sidiropoulos, who occupies as she does, the intermediate space between arts chthonic and arts celestial. By popular acclaim, a goddess of the Greek Australian stave, (and all about her know that this is so for she is possession of a truly Olympian stature, a profile that would be the envy of Aphrodite herself and foliage so impossibly long and split end free that it rivals the locks of Solomon's lover in the Song of Songs, regardless of how much it resembles a flock of goats bounding down Mount Gilead) Anthea is much more of a chantepleure than a chanteuse and this because she has the uncanny ability to cry as she sings. The challenge for the listener is to divine whence the tears derive, from the heart, from the soul or both. The resulting synthesis of passion expressed from her lips, and of understanding or movement of the soul on the part of the listener, is a sublime musical moment, profound in all of its tonalities.

Immediately experiencing Anthea Sidiropoulos when in song, is to be baptised by the igneous extrusion of magma erupting from deep within her soul. And herein lies the paradox. For igneous extrusions, once given coherent form from magma, either solidify under the surface, causing batholiths of pain and pathos, or they break free from the surface, run free for a while and, exposed to the air and all around them, harden and solidify into something finite and impenetrable. Anthea's musical performances on the other hand, retain their fluid magma form, their warmth, their ability to flow wherever their words propel them and though they may harden in the memory of the listeners, they flow inexorably on, never diminishing in depth of feeling. As Anthea herself commented in the aftermath of a recent performance, "bled a little too deep that night." If there is ever any proof of her divinity then, it is this. In her divine condescension, she sheds tears of blood for her audience, inviting all into a communion of chromatic absolution.

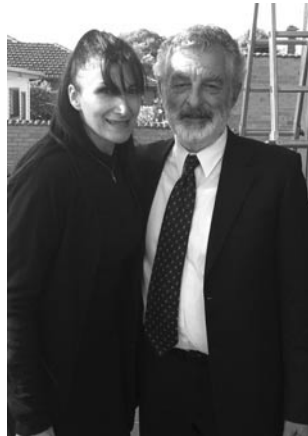
Christos Tsiolkas

*Award winning author of Loaded,
Dead Europe and The Slap*

Since first meeting Anthea Sidiropoulos I have been consistently impressed by the commitment she brings to her art practice, to her community activism and to her encouragement of other performers, writers and artists.

My professional experience is that she is a true collaborator, someone who facilitates a working environment that allows for the free communication of ideas and risks. That is crucial in all our art practice.

Anthea's unstinting enthusiasm for the possibilities of a multicultural expression has been an important current of Greek-Australian art and performance over the last two decades. I support her work with utmost respect and with an equal affection.

With Lex Marinos on the set of
"The Slap!" (2011)

Singing with the Elderly at Frontitha

Tribute to Anthea Sidiropoulos

Bill Papastergiadis

President, Greek Orthodox Community of Melbourne & Victoria

I have had the pleasure of knowing and working with Anthea for over 6 years. Anthea is a person who is committed to a better world and importantly, backs this vision with a solid work ethic. Music and song are her ways of achieving this.

In Melbourne we are privileged to have someone committed to this, particularly from a Greek cultural perspective. Her songs bring joy and often some much needed reflection.

For Anthea, all ages play a role, whether it is the first generation elderly Greeks or the young kids just entering school. In fact, one of my fond memories of Anthea, is the photo of her with little kids at the Antipodes Stage for Young Kids. A smile and laughter, a soft voice and warm hug. All the kids just stared at Anthea wide eyed and in awe. She has that effect on them and on all of us. We are all the richer for having her with us.

Dementia Australia Alzheimer's music program with patients and program coordinator (2008)

Expatriates

Contemporary Australian Tales

by Vasso Kalamaras

(Melbourne: Owl Publishing, 2011).

Professor George Kanarakis (Charles Sturt University)

Each of the sixteen stories in Vasso Kalamaras' most recent volume of short fiction, *Expatriates: Contemporary Australian Tales*, published in 2011 by Owl Publishing in Melbourne, proves captivating in its own way, skilfully drawing in the reader. Kalamaras is an expert storyteller and her characters and events flow from her own experiences and memories of Greece and Australia. Her stories reflect the rich literary tradition and cultural heritage of an educated woman who has a mind and spirit open to people from all walks of life. They also present vivid descriptions of real people from her past – people, many of them women, who have left an impression on her, inspiring both her life and her work.

This volume is not intended to be a testament to the migrants it portrays, but rather it provides an opportunity for the reader to share Kalamaras' imaginative recollections of people in a variety of settings and environments. Her characters evoke a myriad of emotions – admiration, frustration, sympathy, pity, anger and even wonder. They provide brief, yet stirring glances into real situations of the human condition.

The environment provides a source of inspiration which pervades Kalamaras' writing and which complements the characters she sketches. The writer paints amazing pictures of the Australian bush, old inner city suburbs of Perth, Sydney and Athens, isolated farming communities, and ancient Greek villages. She conveys images that derive from her personal experiences of all these places, and these images serve aptly to enhance characters and their situations.

There are poignant stories of human pathos, like “Two Women” and “Not My Son”, stories that resound with Classical Greek mythology, like “Promitheas and His Offering” and “O Pateras”, and tales that confront the reader's emotional responsiveness,

such as “Maggie, or Margarita” and “The Axe”. Ultimately, every story challenges the reader’s imagination, urging them to envision the next step the characters will take or to anticipate the turn of events that might follow.

Since taking up residence in Australia in the 1950s, Kalamaras has presented an impressive body of work including poetry, short stories, novels, and plays, in both Greek and English, and with some bilingual editions as well, notably her short story collections *Other Earth* and *Bitterness*, her volume of poems *Landscape and Soul*, and her play *The Bread Trap*. Her success has been evidenced by the number of awards and grants that she has received over the years. Without a doubt, her contribution to Australian literature and to Hellenic letters, in particular, has been significant, and in this short story collection, Kalamaras has, as she has revealed in her earlier works, a convincing and authentic voice which is dynamically projected through the contemporary Australian tales that comprise *Expatriates*. ●

Pavlos Andronikos

Misty Landscape

Photo-graphic image, from
the Antipodean Palette 2012
exhibition

In this Emptiness

Was beautiful, young, cute
now
mum
In her fifteen years and two months
bleeding
her life
Just now twining
twisting in strain
Her childish body in shroud
grey dark colours
the cruel shadows, voiceless.
Distance laments like thunders,
Without tears, without end.
No feelings
Thick darkness
Men's! The blind power.
Horror, Cruelty, anger, a heavy cloak
in pitiless.
No sense
No desire
Her blossom of her innocence
thrusts in it.

Vasso Kalamaras
3/03/2012 Perth WA

Suicide

The everyday
a sea of danger
he was dipping in
sinking
coming up for air.

Oppressed
by all those grandiose ideas
of purity and grace
they had drilled into him
together with abuse.
Cruel at times
yet mawkish like the plaster
statue of the saint.

Antigone Kefala

Nikos Nomikos

Untitled drawing

Pen and colour pencils on paper, 2009

It's not mold

It's old
That old house
Where mother Hubbard
No bread but mould
In the cupboard
When this story was told
She had many children
Now! She's just old
Bare and barren
The house where she sleeps
Having slipped on the floor
Broken bones and all
Under all that dust
Dust mites Feast
On wasted flesh
The coal burns cold
That old house
Down the street - sold
A new lease of life
It's not mold
It's got character
I wonder how old?
Jenny Stamatelos

Βήματα

Βαριά ακούω βήματα
Κάποιες στιγμές το βράδυ
Μ' ακολουθούν στα σκοτεινά
Και φεύγουνε τροχάδη.

Τις αμαρτίες μου, ζητούν
Να πω, να ξεσκεπάσω
Τόσες συνήθειες, μια ζωή
Τώρα! Να τις ξεχάσω.

Μόνος μου, όταν γυρνώ
Μες το βαθύ σκοτάδι
Ψάχνω το μητρικό να βρω
Της μάνας μου το χάδι.

Γλυκιά σαν δω, φιγούρα της
Το μπράτσο ν' αγκαλιάζει
Στα βήματα του αλόγου
Χέρι σκληρό μ' αρπάζει.

Άγια φοβέρα, κάθεσαι
Ο Γιώργης στ' άλογό του
Το δόρυ του κρατά γερά
Τον δράκο στο πλευρό του.

Φοβέρα θες! Στην εκκλησιά
Να πας! Αν με φοβάσαι
Τι! Χριστιανός μωρέ εσύ
Αμαρτωλός θες νά'σαι;

Ιωάννα Σταματέλου

Just after sunrise

I'll never forget the tenderness of her heart
Pressing on to my soul
Under an arbour of trees
Just after sunrise
That's when my love for her
Dawned on me for the first time
When her eyes captured mine
Her lips smiled
As she cradled me in an embrace
Our arms in each other's
Would bend the arc of eternity.

George Athanasiou

Nikos Nomikos
Untitled drawing
Pen and ink on paper, 2009

Sonnet XLI

I am a skygazer. I am witness to your
eclipse. The blue glow of your beauty
beatifies heaven. I gather myself
around me in horror. In the old temple
love astrologers hand out business cards.
They spy you parachuting into Mongolia.
How you blacken the sun! It burns with a fiery rim.
This is the time of fear. It grows cold.

The moon bites the sun. O the crowd jeers!
It masks the sun. O the mob roars! O how
people rear their heads like the huge cobra!
In the glow of the dark Venus shone again
on the fallen stones and collapsed columns
of the ancient temples and on the worn rocks.

Tina Giannoukos
(from *The Sonnets*)

The Antipodes Writers' Festival

held in Melbourne 15th -17th of July

Helen Nickas and Konstandina Dounis

Leonidas Vlahakis, Bill Papastergiadis, Helen Nickas, Konstandina Dounis, Christos Tsiolkas, Tammy Iliou and Nick Papastergiadis

The timing for this inaugural Antipodes Writers Festival could not have been more perfect to start showcasing Greek-Australian writers and their works, not only through individual events but, collectively, to a wider audience.

Following the successful start to the “Greek History and Culture Seminars” last year and this year, and seeing the interest they engendered among the second generation who may not all speak Greek but who have shown that they are interested in the Greek culture, in all its manifestations, the Greek Community of Melbourne and Victoria, through its Antipodes Cultural Board, seized the opportunity to further stimulate their interest by embracing the idea for a Writers Festival.

What the festival did was to give the younger generation (second and third generation) who are usually dispersed in the wider community, a forum, a meeting place, a sense of belonging, or a way of reconnecting with their Greek identity. It was wonderful to see this generation coming together and not only participating,

but also attending other panel sessions and mingling with the audience. The fifteen panel sessions were full of stimulating talks, discussions and readings. What a feast of talent!

Bringing in writers of the calibre of Christos Tsiolkas, George Megalogenis, Nikos Papastergiadis – all successful in their respective fields – to participate in the key events, helped to draw crowds who might not have come otherwise, but in doing so they became interested in learning more about writers and their works.

Here is an example: A young man (who had seen “The Slap” on TV) and then attended the opening event on Friday night, was so impressed by both Christos Tsiolkas and Nikos Papastergiadis that he now wants to read “Dead Europe” by Tsiolkas and has already started to read Papastergiadis’s book because he was impressed by what its author said on the night.

We feel that this inaugural Writers Festival has generated sufficient interest across all generations and has effectively announced to the wider community that among other things we produce an abundance of good writers, so that its continuation into the future will be guaranteed. ●

Pavlos Andronikos

Licorice Fleet

Digital image from the Antipodean Palette 2012 exhibition

Looming The Memory...

an interview with Thomas Papathanassiou

George Vrakas

One of the highlights of The Antipodes Writers' Festival was the presence of esteemed writer and actor Thomas Papathanassiou and the screening of parts of the theatrical play *Looming the Memory* that Thomas wrote and performed (see <http://vimeo.com/3332447>)

Although the excerpt shown was only 6 minutes and 23 seconds long, there was hardly a dry eye in the room. Apart from the exceptional talent and skill involved in the manifestation of so many characters in a solo show, the depth of emotion and the integrity with which the message that "It is a difficult thing to have your heart in two different places" was conveyed, seemed to incredibly move the audience.

The characters portrayed are universal and can be found in any part of the world. The journey that this show has had so far is testimony to this. *Looming the Memory* has been performed

in Singapore, USA (New York) and Australia, collecting awards for *Best Actor* (2006 WA Equity Guild Awards) and *Best Production* (2007 Blue Room Awards).

I caught up with Thomas after The Antipodes Writers' Festival and asked him a few questions about his life and work.

Antipodes Magazine Editor - George Vrakas (E): Can you tell us a little bit about yourself?

Thomas Papathanassiou (TP): I am the youngest of 3 children and was born and raised in Perth, except for about 15 months when I was 2 years old, when my sister and I lived in Greece with my grandparents. My parents are both from a village in the

Thomas Papathanassiou performing in his play “Looming The Memory...”
Photograph by Jon Green

prefecture of Etoloakarnania, Western Greece, on the edge of the beautiful Lake Trihonidas. I started off in a science degree and was accepted into a course to become a dentist, but ended up withdrawing after realising that as much as I loved science, the Arts held a stronger attraction.

E: What do you enjoy most about performing on stage?

TP: ...For me, stage performance was always where I felt the most connected and where I could develop my skills. There is nowhere to hide on stage – the relationship between performer and audience is immediate and palpable.

E: Is *Looming the Memory* an autobiographical piece? Can you tell us a little bit more about it?

TP: In a nutshell, *Looming the Memory* is a semi-autobiographical piece exploring one man's struggle growing up with his heart in two parts of the world – Greece and Australia. It's a show that seems to resonate deeply for anyone who has travelled from across the world to make a new home or who have parents who did. Told in English with a splash of Greek, the show delves into myth, memory and identity, and the idea that

our family stories play an integral part in shaping who we are. It is performed through dramatic story-telling and physical theatre where eighteen characters including Greek grandmothers, some ghosts, and a chicken are brought to life to help tell the story of someone's search for home and where they belong.

E: Is there any chance of viewing a full theatrical performance of *Looming the Memory* in Melbourne in the near future?

TP: I'm really hoping that, circumstances allowing, I can perform in Melbourne in 2013, perhaps as part of the Antipodes Festival, which supported the first development season back in 2005. There have been many requests to bring the show back here, and also for a number of seasons in other cities.

E: I am aware that you co-wrote *Café Rebetika* which many of us had the pleasure of watching at The Arts Centre in Melbourne last year and even before then. Can you tell us how *Café Rebetika* came about?

TP: *Café Rebetika!* was conceived from an idea that director Stephen Helper had after listening to Rebetika music. In 2005, I was approached by Stephen to be part of this idea as an actor and then eventually joined him in writing the show and collaborating with creative decisions, including taking on movement and choreography. The first season was a huge hit and inspired a tour to Queensland, ACT and NSW (with a sold-out season at the Sydney Opera House) and was followed by a return season in Melbourne.

E: Where do you draw your inspiration from and what would you count as the most satisfying aspect of your work?

TP: Inspiration for me comes from everywhere; people, nature, books, music, dance, film... the list goes on. I tend to be an observer and focus on detail that somehow gets integrated into my work. There are times when I am working on a project and images will come to me that I can't explain but I then channel into the work. I enjoy many facets of the industry, but probably the collaborative part the most. There is something inspiring and exciting that happens when creative artists gather to tell a story, and become part of the journey of rehearsal to performance.

E: What would be your advice to young artists that are thinking about getting more involved and active in presenting their work?

TP: I think that all young artists need more than just passion. They also need mentors and support; otherwise the passion will

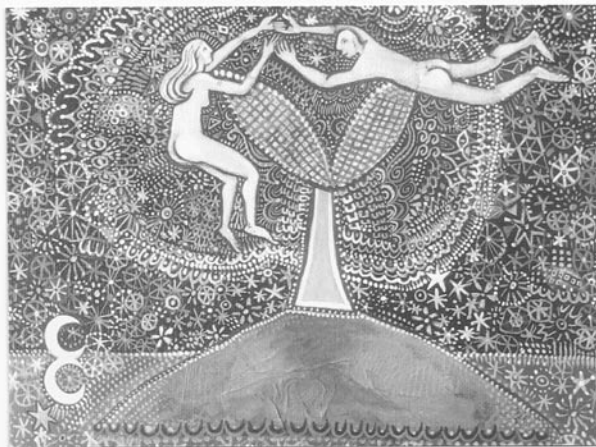
diffuse due to the many obstacles that surround the industry. All creative work needs to be nurtured, and skills learned and refined whether it is in performing or visual arts, writing or music. Embrace your own 'voice' and take pride in the way you view the world. That is where truly great work comes from.

E: What does the future hold for us? Are you working on any other projects right now?

TP: At the moment, I'm focusing on teaching and research and have a few projects in development. It is important to take time to rest between projects, as creativity isn't available 24/7. Being on stage night after night or creating new work is exhausting as much as it is rewarding. So, I'm slowly finding my feet again creatively, and looking for opportunities to share ideas and work with others.

E: What did you think of the Antipodes Writers' Festival?

TP: I thought the Antipodes Writers' Festival was a great success, bringing together many creative people that stimulated much discussion and raised awareness about their diverse work. It was great to meet other writers to share artistic journeys and create opportunities for potential future collaborations. ●

Efrossini Chaniotis
Constellation Landscape 1
Acrylic and mixed media on canvas

Dreams of Clay, Drops of Dew

The life work of Dina Amanatides

Dean Kalimniou

“Tonight a candle came alight/ in my soul, burning for all of us./ Atonement for the actions of the powerful!// For Peace, who mourns and wails!” Bitter Resurrection, Dina Amanatides

In a recent letter to me, Dina Amanatides, commented upon the importance of social activism and the necessity of campaigning for a better, more humane and harmonious world through poetry. As I read through her letter, executed in handwriting as intricate and beautiful as lacework, I was transported to a dreary and rainy Sunday afternoon of my youth. Seated in a crowded lecture theatre, half-listening to a writer from Greece ramble interminably about subjects I lacked the vocabulary to understand, I looked on disinterestedly as a lady with large glasses and even larger hair mounted the podium. With low, halting diction, she proceeded to recite a poem she had written about Northern Epirus so movingly, that it took my breath away. Her words: *“Life without Freedom, is no life at all”* echo within my memory to the present day and I would partly ascribe my abiding interest in Northern Epirus, to that Sunday afternoon.

Yet Dina Amanatides cannot be relegated only to the reciting of a poem of singular beauty some twenty-four years ago. She is one of the first post-war Greek-Australian women poets and writers in Melbourne, her work appearing in Greek newspapers and magazines in Australia as far back as 1958. A large corpus of her literary output deals with the problems of immigration - the pain of longing for a lost home country and way of life, juxtaposed against the optimism of settling in a new land, seizing opportunities and learning to deal with prevailing conditions in Australia. Due to the fact that her writings provided the migrant Greek community with a point of reference, consolation and encouragement, her work has been overwhelmingly well received by the Greek-Australian community. Without a doubt she is one of our community's most recognised and influential poets, a veritable voice of a generation, as can be evidenced by the poem *Hot Wind of Assimilation* where she writes: *“My friend, here in the Antipodes/ the indolent summer comes late. / Cocooned in the memories of youth / we have remained faithful to our nostalgia / for our homeland,”* only to continue: *“Memory is a knife that cuts.”*

Quite apart from expressing the innermost conflicts and emotions of an uprooted generation, Dina is also important historically. Hitherto, the passions, nostalgia and trauma of migration and the literature they have inspired have largely been the preserve and addressed to the first generation. Through Konstandina Dounis' recent excellent English translation of Dina Amanatides' *Dreams of Clay, Drops of Dew*, her sensitivity, humanity and perspicacity have now become available to the latter generations as an important and accessible aspect of their heritage, granting them, a unique insight into the attitudes of their forebears. In many cases, her unique perspective is refreshing, as it transmutes the titanic pioneering figures who founded our community, into more intelligible, human figures, with faults and foibles, whose works and labours are not granted the permanency they expected of them in their youth. Thus, in *Dreams of Clay* she laments: "*Our dreams are dust and tears,/ transformed into decaying clay/ by life's bitter knife-edge, tearing away at our existence.... The azure of the sea mocks us,/ for seeking relief/ travelling out of Greek waters... We created dreams of clay/ that dissolved at the first/ tremor of disappointment.*"

Candid and simultaneously iconoclastic, this poem shatters the myth that would see our adopted homeland as the Promised Land. The metoikesis here has been a difficult one, and those of the first generation who have the courage and introspection to do so, are able, along with the joys and successes, to also tally up their lost dreams and disappointments. Some of these can be found within the second generation, though Dina Amanatides only hints at these in the most delicate of ways, for if anything, she is not preachy. Mostly, she views her generation as one that has been heinously hard done by, a generation for which ideals and ideologies were mere obstacles in the gritty struggle for mere survival: "*Don't talk to me about Paradise./ I drag Hell within me from my childhood days./ The reason? The Tyrant War that burnt our souls.*" This succinct thought is key to an understanding of the psychology of the first generation. Dina does not try to overcome or justify the past. She merely serves to expose its unspoken effects upon an entire community: "*The past has become petrified/ within my memory,/ so much so, that I've become a piteous fossil.*" Much of her work also concerns social problems such as isolation, drug abuse and serves as a cry of protest and despair against a world increasingly centered upon profit, rather than human warmth. In *Creation*, which could be described as her poetic manifesto, she outlines how indignation at the state

of society can inspire her: *“The tears have stopped!// Despair/ has now/ become poetry.”*

Certainly inspiration is not something that Dina lacks, having published six poetry collections, six collections of scattered thoughts, five collections of short stories and a play. However, her literary talent has not been restricted solely to her own work. Along with her husband and inseparable sidekick Kyriakos, she has launched many books of poetry and prose in the Greek language, thus contributing to the flourishing and promotion of Greek-Australian literature in the Antipodes. Even when she is not presenting or launching books, her presence at such launches, coupled with her subversive and uproariously amusing comments and observations renders such events infinitely more enjoyable.

Further, given her legendary accessibility it is not uncommon that aspiring, and even established writers, seek her advice on the drafts of their work, before they submit them for publication. Dina thus acts as a mentor to younger aspiring poets in both the Greek and English languages. I personally have been the recipient of her sage advice and I will never forget that the first time my own work was presented to the community was through her literary program, along with Kyriakos Amanatides, on 3XY Radio Hellas. Lately, she is encouraging me to delve into more traditional forms of poetry. Given that the injunction comes from a master of the art, resistance is futile.

Nikos Nomikos
Untitled drawing
Pen and colour pencils on
paper, 2012

Recently, Dina has been awarded an Order of Australia, in recognition of her significance to this country and her literary work. While no awards can ever quantify the value of one so invaluable and intrinsic to the fabric of our community, it is well deserved and a singular honour for our community. I would venture to opine that two further awards must necessarily be given: One from Greece, for as the poet herself states: *"Greece is not just land,... it is the inextinguishable spark/ that the Greeks of the Diaspora carry with them.."* and she is certainly proof of that. (Incidentally, the Greek government would have done well to heed a warning provided in one of her scattered thoughts: *"Without the drachma,/ Greece loses her cultural identity.../ She becomes a puppet/ in the hands of the powerful/ and the profiteers. In the end, it will be the Euro/ that will annihilate us."*

The second award, the one she would undoubtedly enjoy the most, being that rare thing, a true poet of the people, is the love and undying gratitude of the first generation and the emergence of a second generation willing to study and understand her works for what they are - an uninhibited and honest confession of emotions. This reward, as expressed in a recent tribute to her work organized by the Greek Australian Cultural League, is one that she has already been reaping for a long time, and will no doubt continue to do so for decades hence. As the alpha and omega of community poetry herself points out: *"Only in the Greek language does the verb 'to love'/ begin with the first letter of the alphabet/ and end with the last letter."* ●

Maria Tsalamandris

Round Vase with Trumpet Vine
Acrylic on canvas. From the
Antipodean Palette 2012 exhibition

Mythmaking

*In the beginning was the Word...**

and the Word
became the Creator of gods
and the Mythmaker
of heroes and legends.

Yet, a Mythmaker
is like a Magician
with similar repertoire
of illusions, delusions
ideologies, allegories
metaphors, romance
fact, fiction, sham, truth
flattery, vanity, stardust...
and often out of His hat pop
ordinary mortals, with warts and all
and with just a tad of grace or talent,
as fully fledged heroes
to test our credulity
to verify our expectations
to feed our needs
for fantasies, for grandiose ideas.

What chance
has demythologising
in establishing if Helen's was
the face that launched a thousand ships?

Yota Krili

**St. John, ch. 1. v. 1*

Μυθοποιία

*Εν αρχή ην ο Λόγος...**

και ο Λόγος
έγινε ο Πλάστης των θεών
και ο Μυθοποιός ηρώων και θρύλων.

Όμως, ο Μυθοποιός
Είναι σαν Μάγος
με παρόμοιο ρεπερτόριο
από αυταπάτες, παραισθήσεις
ιδεολογίες, αλληγορίες
μεταφορές, ρομαντισμό
γεγονότα, επινοήσεις
ψευτιές, αλήθειες, κολακείες
ματαιοδοξία, αστερόσκονη...
και συχνά από το καπέλο Του
ξεπηδάνε κοινοί θνητοί, με ψεγάδια
και με λίγη χάρη ή ταλέντο,
σαν τέλειοι ήρωες
να δοκιμάζουν την ευπιστία μας
να επαληθεύουν τις προσδοκίες μας
και να τρέφουν τις ανάγκες μας
για φαντασιώσεις, για μεγαλομανίες.

Τι πιθανότητα
έχει η απομυθοποίηση
να αποδείξει αν ήταν της Ελένης
το πρόσωπο που καθέλκυσε τα χίλια πλοία;

Γιώτα Κριλή

**Κατά Ιωάννην, κεφ. α' 1*

Goldfish Memory

With a goldfish memory
I am more Irish than my mother
More Hellenic than my father
I am a bastard of cultures learned
Both wise and both uncaring
As I am concerned about the
Preservation of my being that
Took its sweet time to emerge
Slowly like a caterpillar
And this short life
Of the flying creature
Free as long as it's in the air
Uncertain unlimited rational
With goldfish memory
Glistening wings shining
Fluttering heart un-loyal mind
Happy

Panayiota Pixie Trangas
Nov-Dec - 2010

Nikos Nomikos
Untitled drawing
Pen and ink on paper, 2009

Inter City Express

War has been the norm and peace the exception. Susan Sontag.¹

Cologne railway station massive steel structure bridges the Rhine
spire of Cathedral penetrates thick clouds the ICE builds up speed
flashes of sunlight dart through wooded forests beam on cultivated fields
here & there a tractor weaves scattered livestock glean lush grasses
fleeting sights of doll house estates decorated with laced attic windows
townships acquiescent to church steeples
workers huts encircled by vegetable plots border the rail track
atop hills a filigree of sculptured leafless trees decked with mistletoe floss
stand in rows of military precision unsettle our tranquillity
flashbacks of past images
the shrill of the guards whistle stacking of humanity in cattle wagons
the smoke stacks billowing beside the timber yards
we alight at Berlin railway station with trepidation

Loula S. Rodopoulos
2004

¹ Regarding the Pain of Others, Penguin Books, Great Britain 2004, p66

Odysseus & Calypso

Calypso offered him immortality, in return she asked he choose a life by her side. Oh it must have been tempting, such a beauty to behold, day in day out, for all eternity.

It must have sent him reeling, attempting to encapsulate the infinity of it, with all its flora of colour, the liquified blueness of it, the sunsets, filling in splendour death's cruel chamber. There where there was darkness his feelings must have grown from purity of intention to thickets of wild flower; everything before his eyes was his for the taking for evermore! Neither rock nor river, ocean or mountain need be seen as rival.

His was a life promised defying the very laws of creation; his every thought, or feeling, he imagined reaching far into infinity: fine lines consisting of small amulets of his every day, his daily routine an ever-reaching thread into infinity. There in the darkness, in the

emptiness where time has ceased to travel, and where only Gods may be imagined, he beheld the distance of it.

He may have thought, how many kisses would it take to reach that far? Linear his thoughts they must have seemed, after repetitive turnings of the cycle, to reach beyond the cravings of the heart. A seed transplanted where no feelings grew. And what of love, withheld by permanency of hope, in hands severed of love's intention?

The enormity of it. It must have numbed him, eventually, this quenching of every single thirst, this liberation from blood intended. The view from a summit fastened upon no common ground may have proved decisive, as the thinking of this miracle network of the divine, where every intention, and propensity, leads to a life's crowning moment or salvation.

And there was death, staring him in the face, if he were to choose to return to the land of his forefathers.

Dennis Dinopoulos
12/5/08

The British Museum

Outshining the statues of Hathor and Ramesses II
truer to life than the coffin lids picturing Osiris, Isis and Horus
the bright Aegean light
revealing the half-clothed and voluptuous Aphrodite
Demeter seated on throne
Apollo holding kithara
Dionysus wearing ivy wreath
Hermes overlooking procession of fine girls
Homer apotheosized
and resplendent friezes not frozen but ever-present
battles between Lapiths and Centaurs
warriors advancing in rank, on foot and horseback
attacking heavily fortified cities
clashing shield-on-shield
with flying draperies
grasping fallen victims by the hair
preparing to thrust with sword
as Winged Victory flies down to award the laurel crown.
And then the most amazing sight of all:
the three Nereids from Xanthos
daughters of Nereus
erotic and alluring
escorting the souls of the dead on their journeys
singing, dancing: sensual thighs and erect breasts.
Immense pride
overjoyed
at beholding and communing with
ancestors who gave birth to me.

N.N. Trakakis

(The above poem is due to appear in Nick Trakakis' forthcoming collection, *From Dusk to Dawn*.)

Raising the third generation

Anna Bourozikas

There probably aren't too many second generation Australians my age that haven't grappled with the issue of cultural identity. What forms your self-identity most? Is it the family you grew up in? The country you were born and raised in? The country your parent's came from, its culture and beliefs? How do you reconcile differences between the country you were born in and the one your parents came from? How important is language in all of this? Especially given, that many second generation Australians probably raise their children in English speaking households. How will the third generation see themselves?

These are questions I have wondered about since I became a parent and attempted to teach my children to speak Greek. I started primary school in Melbourne's south-east in the mid 70s. Although I was born in Australia I was unable to speak English by the time I started school. My parents were Greek migrants and I was raised in a Greek household.

Once I started primary school, I spent several years doing special English classes. There was nothing unusual about that. I grew up in an area where a large majority of the population had migrated from Greece post World War II. The majority of students at my high school were from a Greek background. There were so many of us, classes could not be held on the Greek Easter Good Friday, when we all stayed home. I went to Greek school two nights a week. I participated in the Greek national day celebrations, performed in Greek plays. The Greek community in our area was large enough to sustain an alternate, virtual Greek community for my parents and their friends. I didn't grow up in the City of Monash area so much as I grew up in the Greek community in the City of Monash area. It was fantastic. We rarely experienced racism. It was also very difficult. Especially for girls. The patriarchal Greek culture back then was very strict on girls.

Fast forward some 15 years later when my second generation Greek Australian husband and I were living in the suburbs, on the other side of the city, far from family, no Greek community, and the task of raising children to feel some sense of Greekness, became difficult. When my son was born, I tried really hard to teach him the little Greek I knew. I wanted him to speak Greek to his grandparents. Language is a fundamental part of

feeling a sense of belonging to a culture. Without speaking the language, I felt he would be cut-off from really understanding us and his roots. There would be a large barrier between him and his grandparents who spoke English as a second language. My husband and I both speak good “kitchen” Greek, another impediment.

I was determined to try. I was doing well. However, at 2 years of age, he stopped responding to the Greek language. The rate at which he was learning English - from television, childcare, friends, and admittedly from us, outpaced the rate at which he was learning Greek.

We had the same problem with our daughter. Both my kids go to Greek school on Saturday mornings and are now learning to read and speak. I figure, if it is possible to learn a language other than your mother tongue, like French or German, then they can learn to speak Greek. And they are. Slowly. My son can now read in Greek, although he doesn't understand everything he reads. Although we know people who have succeeded in teaching their children a little of their cultural language, most people we know haven't. Without speaking the language, could I call my kids third generation Greek Australians? Their Greek school teacher says this is common. She's surprised how many of her third generation students do not speak Greek.

We could learn to speak Greek easily because our early years were spent in households where Greek was the only language. This was reinforced by extended family and the wider Greek community our parents socialized within. We never heard English, and if we did, it wasn't enough to learn the language, until we started school. As my English improved, I became the family translator, translating news stories, school notices and bills. For many second generation Greeks, Greek is spoken only with their parents and others of that generation, and often with some English thrown in. My English improved, and so did my parent's. My Greek language learning however, slowed.

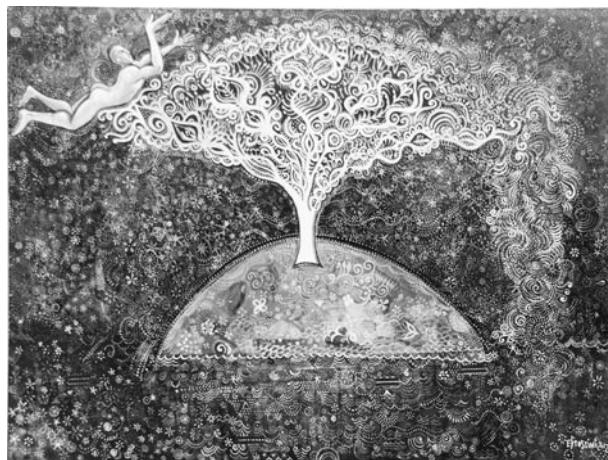
I don't feel less Greek because of this, but more like a *Greek* Australian.

Our parents lost a lot to come here, seeking a better life. I felt that most keenly when I visited Greece as a young adult. My parents had raised me to consider myself Greek. But, surprisingly, and ironically, the Greeks of Greece saw me as a foreigner, openly asking my relatives, “Who is the foreigner?”

Until I traveled, I always saw my parents as migrants from another country. They were the minority. I saw them as vulnerable, living in a country that spoke a different language to theirs. In Greece, there were times where I struggled to be understood but my parents would have been able to navigate their lives with ease. They would have been part of the majority, living in the country of their birth, where they had a historical link to the land. I could see the hidden chapter of their life before they migrated. Through the lives of their siblings I could see what their life in Greece could have been, had they remained. Through the lives of my cousins, I could see an alternate version of my own life.

I expected the Greeks of Greece to be like my parents and the people from my community back home. But they were very different. I didn't feel as connected to them. As I walked through my parents' villages, retracing steps, seeing what my parents saw every day they lived in their respective villages, I felt a connection in my heart to the land, the mountains, the sea and the culture that had shaped my life from the other side of the world. I was part of the ancient continuum. The seeds blown in the wind of the diaspora may have landed in Australia and flourished, but the tree was firmly rooted here. My Greek switch flicked on.

Efrossini Chaniotis

Waterfall

Acrylic on canvas, Antipodean Palette 2012 exhibition

If it was Greece that taught me about my Greek-ness, then it was my three years in London that taught me about my Australian-ness. Here I was living in a country whose language I spoke fluently, with a shared Queen and strong historical links, yet there was cultural divide. It took a little while to understand the British culture, and the character of the people. They saw me as another expat Australian. They didn't understand that I was a *Greek Australian*. Cultural identity for a second generation person is fluid. It can depend on where you are and who you are with. My time in London taught me a little about how it must feel to be a migrant. It can be disjointing to live long term in a country where you have no ancestral history.

What I've learnt, is that language may be fundamental in feeling connected to a country but language isn't enough. It is not the only way people connect to their cultural heritage. I've met Jewish people in Melbourne who don't speak Hebrew, yet still feel Jewish and practice many Jewish traditions. My kids are also learning to speak Italian, but don't feel Italian because of it. Cultural identity comprises race, beliefs, history, connections to a land, music, food, and traditions shared with others. I know my kids love Greek food. They respond enthusiastically to Greek music. They enjoy learning Greek myths and Greek history. When my son first started Greek school, he would insist he shouldn't have to, as he was Australian and not Greek. Now, in his third year at Greek school, he calls himself Greek. He understands his place in the continuum. We are not only connected through the biology of mother and son, but through the shared history and culture of several countries. This is our heritage.

Sadly, I'm not sure if my kids will continue these traditions and whether they will send their own kids to Greek school. Will these traditions inform them, the third generation, the way they inform my husband and I? Will they feel like tourists in what may seem like our culture, not theirs? My husband and I are not the Greeks our parents are, and our kids will be less so. It will be interesting to see how they identify themselves as they grow up. Will conflicts over cultural identity affect them as deeply as they have us? ●

Colours

When you dock at Kalymnos
the faded tiers of houses greet you
from the limestone amphitheatre
squinting into noonday sun -
the ochre and the aqua and siena
of facade and transom,
umber, crimson, cobalt domes,
by penetrating light undone...

But step inside, and in the filtered
amber gloom the colours swarm
in poppy-reds and fluting blues,
cadmium, viridian - rich kilims,
lilting notes passed down
through women's interweaving hands;
and wander slowly round the port
where *trehantiria* are moored,
their names inscribed in primary hues
and stripes adorning shapely bows,
bright pigment meeting oily wash
like lipstick smears on sailors' mouths...

Jena Woodhouse

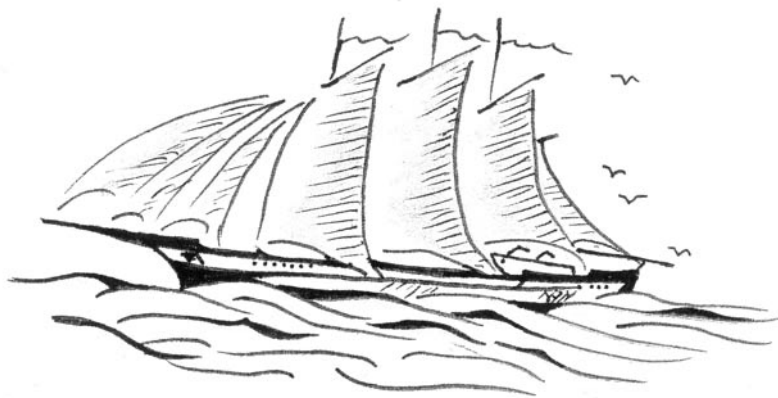
My Anchor-chain

She smells of rosewater and cinnamon,
channelling deep currents of my brain
to limpid island coves, where thorny gorse
will reach out to entangle me -
breath of heaven, barbed clasp of monogamy...

O pothos! Torment of desire - a sponge
that drinks insatiably and asks for more:
this life, torn between vagabondage
and the marble threshing-floor...

Her hair, a river of black honey,
inundates her thighs, her knees;
her eyes are my demise, her arms
my anchor-chain...

Jena Woodhouse

Nikos Nomikos
Untitled drawing
Pen and ink on paper

The Selected Letters of Nikos Kazantzakis

Edited and Translated by Peter Bien

Princeton University Press 2012 2011009484 875 pp \$US99.00

Howard F. Dossor

The New Zealand novelist, Ruth Park, contended that “the only thing (we) have to offer another human being is (our) own state of mind”.

It may well be that one of the most significant gifts bestowed upon humanity from the Twentieth Century was the state of mind of the Cretan, philosopher, novelist and poet, Nikos Kazantzakis, with its comprehensive embrace of life, its incessant questioning, its challenge to preserve a human future, its intellectual integrity and its profound wisdom.

Kazantzakis' bequest to the world was transmitted through a body of work that has stimulated, challenged and comforted a vast readership and which is certain to be read by a great many more over the coming decades. In his epic poem, *The Odyssey*, his numerous novels, including the beloved *Zorba the Greek* and *Freedom or Death*, his dramatic plays such as *Buddha*, his astute travel journals and his philosophical reflections such as *Symposium* and *Saviours of God*, he opened up for us a world view of ever-expanding dimensions and deepening spiritual enrichment.

Not insignificant as vehicles for the presentation of his mind to the world, were the countless letters that flowed from Kazantzakis' pen. In the Twentieth Century we were offered a great many of these, pre-eminently through those used by his widow, Helen Kazantzakis in her beautiful biography of her husband but also in the collection, *The Suffering God*, in which the editors, Philip Ramp and Katerina Anghelaki Rooke opened up for us many of the letters he wrote to his first wife, Galatea and to Father Papastephanou, a friend domiciled in the United States.

Now, thanks to the herculean efforts of Emeritus Professor Peter Bien, translator of the incomparable *Report to Greco*, *The Last Temptation* and *God's Pauper*, as well as the author of the most comprehensive study of Kazantzakis yet published, his two

volume *Kazantzakis: Politics of the Spirit*, we have the 875 page *Selected Letters*. While there is no indication of the number of letters selected – it is regrettable that they are not numbered – Bien estimates in his Introduction that the selection represents merely one tenth of the total epistolical output of Kazantzakis!

If Kazantzakis' novels and other published works take us deeply into the mind of Kazantzakis the philosopher and traveller, his letters serve not only to complement that self-exposure but also make abundantly clear to us Kazantzakis the man and the poet. Three references serve to validate this contention.

As to the philosophy: in a 1950 letter to Yannis Kakridis, distinguished Homerist and co-translator with Kazantzakis of Homer's *The Illiad* and the unfinished *The Odyssey*, Kazantzakis wrote, "The world is overcome by mass insanity. We're sitting on top of the volcano, and we discuss and play with the enormous explosive force that the human mind has placed in unworthy and criminal human hands. We have acquired superhuman powers before becoming "human". I am not at all optimistic. I have no faith in the demon that governs human history. It seems to me that reason exercises no influence whatever on human destiny, that we find ourselves now at the end of one civilization and the new barbarians – armed, this time, however, with the most modern weapons – are descending. We have entered a middle age. Frightful wars will break out with iniquity, hunger and

Michèle Meister

Angel

Mixed media on wood,
Antipodean Palette 2012
exhibition

disease until, a few generations from now, Sisyphus will begin to climb his rock again at the top of his tragic mountain. There is only one salvation: for us to gaze at the abyss without being overcome by panic”.

Embedded in the passage are Kazantzakis' notions of the Transitional Age and the necessity to confront the abyss with undaunted courage.

As to the man: Kazantzakis, writing from Athens, where he had gone in 1902 to study law, to his close friend, Andonis Anomoyannis back in Crete, pleads, “Write to me Andonis. I want to allow my heart to listen to your every syllable – as though hearing faraway harmony arriving from there in the distance, from there where waves purl and heaven laughs more gaily, I want to see your letter, Andonis, and say – I who live far from home – that it comes to me from the homeland, from that land which encloses within it everything I have loved in the world, from that land which birthed me and re-birthed me with life and love”. Thus, at age nineteen, the seeds of the Cretan Glance seem to be implanted in his mind, preparing to grow into a major concept of his mature thought.

Again and again through the first hundred or so letters, one senses a mind that sees, Janus-like, the full circumference of life only to discover that it is permeated with lacunae that permit entry into an ever-expanding universe of thought and experience. The later letters testify to Kazantzakis' repeated penetration of that unknown universe.

As to the poet: Kazantzakis understood the craft of the art and was able to evaluate and apply it appropriately in his creative writing. Writing, in 1947, to Borje Knos, onetime Deputy Minister of Education in the Swedish government and translator of Kazantzakis' work into Swedish, the author of the immaculate *The Odyssey: A Modern Sequel*, points out that “this seventeen syllable verse greatly surprised Greek poets, unaccustomed as they were to the neoclassic line of fifteen syllables. But this venerable verse form seemed too worn out to me, very short of breath, no longer able to contain the ardent contemporary soul that suffers, fights and yearns to smash the boundaries that are suffocating it, in order to create a more expansive, profounder rhythm. These additional two syllables give the epic an unexpected amplitude, grandeur and at the same time a disciplined ferocity. That is why Kakridis and I have adopted the seventeen syllable line for our translation of Homer. The caesura is placed most often after the

tenth syllable, sometimes after the eighth. It is indispensable that this line be correctly read if it is to convey its full effect”.

It is impossible to read this passage, or indeed any of Kazantzakis' writings, without being made aware of his magisterial control over language and his ability to search for, find and employ the precise word, image, form or style for the clearest articulation of his ideas. Kazantzakis can bring a tear to the eye with regularity because he understands that words are characterized not only by meaning but also by feeling.

But there is more than philosophy, man and art in these pages. They are brimming with life; with an affirmation of what it means to draw breath and interact with the richness of creation. There is pain and suffering here - and how could there not be if it is a human life we are contemplating - but there is also joy and the effervescence of a perpetual Spring. There is a realistic view of the demise of an individual life in death but there is also the enthusiastic assault on life's mysteries; a closed door but an open window; a kaleidoscope of meaning.

For those who know Kazantzakis, as well as for those who know nothing of him, these selected letters will serve to make him real and present. The one thing that he cannot be charged with is that

Soula Mantalvanos

Portraits of Lyno

Five etchings, including those on facing page, from the Antipodean Palette 2012 exhibition

he failed to apply *his* reason in an attempt to influence human destiny. He was constantly engaged in dialogue with a vast range of individuals with whom he sought to confront life and wring from it its every promise. He used his correspondents as sounding boards for his own thoughts but also implored them to bestow upon him every last one of their own insights and values so that he could continue working to complete the jigsaw that was taking shape within his brain. To the extent that the reader finds an affinity with the mind behind these letters, the future of the species seems more secure than it would otherwise be.

Editor Bien expresses the fear that he might have been over-zealous in the extent of his annotations but he is entitled to rest assured on that score. His commentary is of enormous value in bringing much of the depth of the letters to the surface.

A final word about the production of the volume might be appropriate. The sheer size of the work is problematical and, sadly, might deter many readers. Notwithstanding an obvious need to contain costs, it could have been made to look more appealing with a more traditional treatment and particularly with an attractive dust wrapper. ●

Epicurus

Ancient Greek Philosopher (342 – 270 BCE)

Tetrafarmakos – An interpretation

George Vrakas

“The more I learn about this extraordinary Athenian thinker, the more strongly I recognize Epicurus as the proto-existential psychotherapist”,
Irvin Yalom (2008)

Epicurus or “Epicure” as he is more commonly called in English, is a widely known ancient Greek philosopher, whose way of life is often referred to as “Epicurean” in the English speaking world, especially in reference to food and culinary pleasures. However, in the original Ancient Greek context Epicurus is revered as a philosopher that tried to liberate people of the anxieties that plague the human condition and attempted to provide a simple guide to happiness, based on what we now consider an existentialist way of thinking.

Epicurus was of the view that we are able to self-govern our lives, make our own laws and rules of conduct which we can follow not because of a fear of god or punishment but because they are right for us (modern philosopher Cornelius Castoriadis (1999) expands on this concept of autonomy).

Hecht (2004) affirms that Epicurus not only “said that human beings can manage to be virtuous in this chaotic, unsupervised world, [but that] they can actually be happy”. Yalom (2008) agrees that for Epicurus “there was only one proper goal to philosophy; to alleviate human misery”.

According to Epicurus’ philosophy the primary roots of misery, were: the fear of God, the fear of death, the fear of bad things happening, and the fear of not being able to acquire the basics in life.

Epicurus proposed a “four-part cure” to overcome the primary roots of misery that are inherent to the human condition, which he called “Tetrafarmakos”. “Tetra” meaning *four* and “farmakos” meaning *medicine*, in Greek.

Epicurean philosophy

Tetrafarmakos, the “four-part cure”, serves as a practical guide on how to alleviate the common anxieties and steer oneself towards leading a happy life, according to Epicurus. Central to Epicurus’ philosophy is that the purpose of life is “Pleasure”. More specifically, his main doctrine was that the purpose of life is “to pursue pleasure and avoid pain”.

It is interesting to note here that the Cyrenaic school (the school of thought that was started by Aristippus of Cyrene, pupil of Socrates) that also existed at the time, promoted a similar idea i.e. the purpose of life is “to pursue pleasure and avoid pain”, but the Cyrenaic approach was a hedonistic one, in the extreme. For instance, Aristippus lived luxuriously, pursued sensual gratification and took pride in extracting enjoyment from all circumstances of every kind.

On the other hand, Epicurus assumed a completely different approach to “Pleasure”. As AC Grayling (2010) notes, Epicurus “argued that the conventional pleasures of eating, drinking and sensuality carry within them the seeds of pain and are accordingly to be avoided, [in excess], and true pleasures – the intellectual pleasures of enquiry, gaining knowledge, conversing with friends under the shade of a tree, sipping water and eating bread when hungry – are to be preferred”.

The Cyrenaic school is thus more akin to “Epicure” as we define it or assume it today in the English world, than Epicurus actually was.

Tetrafarmakos

Epicurus sought to provide a philosophy on how to minimise the inherent “seeds of pain” of the human condition, regardless of whether in pursuit of pleasure or not, by positing the Tetrafarmakos paradigm.

In summation, he outlined the following four “anxieties” inherent in the human condition and the following four “cures”.

Anxieties

- The fear of God
- The fear of death
- The fear of bad things happening
- The fear of not being able to acquire the basics in life.

Cures – conditions to aim for

Don't fear god Ἄφοβον ὁ θεός
Don't worry about death ἀνύποπτον ὁ θάνατος
What is good is easy to get καὶ τὰγαθὸν μὲν εὐκτῆτον
What is terrible is easy to endure . . . τὸ δὲ δεινὸν εὐκαρτέρητον

—Philodemus, *Herculaneum Papyrus*, 1005, 4.9-14

Epicurus provides reasons and processes of thought that may be adopted towards attaining these “cures”-conditions to aim for. Epicurus suggests that these processes constitute Tetrafarmakos – a “four-part cure” of the core human anxieties.

Anxiety 1 - The Fear of God

“Ἀρχὴ Σοφίας ονομάτων ἐπίσκεψις” – The beginning of wisdom is a definition of terms (Socrates)

For Epicurus, God(s) were, if anything, beings that did not have anything to do with the creation of the world and did not interfere with it. As supreme beings, Gods knew only happiness and lived in between the different universes. He declared:

“A happy and eternal being has no trouble himself and brings no trouble upon any other being; hence he is exempt from movements of anger and partiality, for every such movement implies weakness” (Hicks 2009)

The God(s) for Epicurus did not serve any other purpose apart from offering an image of the ideal state of ataraxia (tranquility), for us to emulate.

But why did he perceive God(s) to have nothing to do with this world or the creation of the universe? His refutation reverberates through the eons.

“If God is willing to prevent evil, but is not able to, Then He is not omnipotent.

If He is able, but not willing, Then He is malevolent.

If He is both able and willing, Then whence cometh evil?

If He is neither able nor willing, Then why call Him God?”, Epicurus (Nikki 2012)

Hence, since Epicurus perceives evil to exist, but God(s) are tranquil, eternal and devoid of anger and weakness, then God(s) did not create the world nor do they interfere with it, by definition. Therefore, the anxiety about being judged every

moment or spending years to figure out how someone else would desire one to live one's life is unreasonable. Hence, autonomy to self-govern one's life based on the Epicurean principles such as, "seeking pleasure and avoiding pain" for him or herself and his or her fellow human beings is enough and sufficient.

Anxiety 2 - The Fear of death

"Death is nothing to us; for the body, when it has been resolved into its elements, has no feeling, and that which has no feeling is nothing to us" (Hicks 2009).

The Epicurean dismissal of the idea of an afterlife and the rational answer to the existentialist fear comes from this quote. Being a materialist and most probably influenced by the teachings of Diagoras of Milos (atheistic approach to life), Protagoras ("of all things the measure is Man"), Anaxagoras (the sun is a stone and not a God) and finally directly influenced by Democritus' (everything is built by atoms including the stars, Gods etc) atomism, Epicurus posited that:

"when a person died, they could no longer exist, and therefore, they would feel no worry or pain. Because of this, Epicurus said that to worry about death was useless. As long as you are alive, then you are not dead, and therefore should not worry". (Csikszentmihalyi 2008)

Today, especially with the increase of the living standards and the aversion with which society treats the death experience, people are more unprepared to deal with or face the existentialist fear of Death. Unfortunately, as the old saying goes "Death has a 100% success rate", hence, reviewing Epicurus and the other philosophers on this matter, is useful. On this matter, Yalom (2008) contends that the existentialist fear is the hidden or obvious cause of a plethora of psychological conditions, e.g. anxiety. Hence, this has to be dealt with, in order to be overcome. Unless we face our fear of Death and focus on consciously alleviating it, it will continue festering.

Moreover, the question of Death in today's technologically advanced world receives no convincing answer but rather the problem is exacerbated instead. As Mihaly Csikszentmihaly, psychologist and academic, suggests:

"The shields that have worked in the past—the order that religion, patriotism, ethnic traditions, and habits instilled by social classes used to provide—are no longer effective for increasing numbers of people who feel exposed to the harsh winds of chaos. The lack of inner order

manifests itself in the subjective condition that some call ontological anxiety, or existential dread. Basically, it is a fear of being, a feeling that there is no meaning to life and that existence is not worth going on with” (2008)

Hence, Epicurus contribution to this eternal question remains as current, as ever.

Anxiety 3 - The fear of bad things happening.

“Continuous pain does not last long in the body; on the contrary, pain, if extreme, is present a short time, and even that degree of pain which barely outweighs pleasure in the body does not last for many days together.” (Hicks 2009)

Epicurus contends that when the pain is potent it usually lasts for a short period and when it is mild it could last for longer.

Not believing in Karma or the afterlife, allowed Epicurus to remove the fear of theodicy from the equation. In the words of J. H. Holmes “The universe is not hostile, nor yet is it friendly, it is simply indifferent.”(Csikszentmihalyi 2008) For Epicurus, however, chance plays a role. If someone actively pursues the “maximization of pleasure and avoidance of pain” he or she will receive some comfort in the fact that they, themselves, could potentially control and change their circumstances and that there is no one out there “to get them”.

Epicurus, leading by example, put together his school of thought called “The Garden”, and declared and lived by his principles.

Epicurus also noted that it is the attitude we take towards things that is important and promoted the Heraclitian saying: “Bad witnesses are the eyes and ears of men with barbarous souls”, as did Epictetus, a Stoic philosopher, through statements such as, “men are disturbed not by things, but by the view which they take of them”. Epicurus preferred to focus on the things he could change without worrying too much about the things outside of his sphere of influence. He declared, $\Lambda\alpha\theta\epsilon\ \beta\iota\omega\sigma\alpha\varsigma$ – “Live Unobtrusively”.

By creating “The Garden” and surrounding himself with friends, Epicurus maximized his chances to live happily, according to his own beliefs.

Anxiety 4 - The fear of not being able to acquire the basics in life.

“Nature’s wealth at once has its bounds and is easy to procure; but the wealth of vain fancies recedes to an infinite distance.” (Hicks 2009)

This is one of the most potent moments in his philosophy as it is clear that it talks straight to the centre of the consumerist society of 300 BCE as well as that of today. His dictum that “Nothing is enough for the man to whom enough is too little” may hold true today just as it did in Epicurus’ time. We can view the connection between the two eras through the work of Pitrim Sorokin. Sorokin divided “Western Civilization”, as we refer to it today, into three distinct epochs based on the set of priorities that justified the goals of existence that each held. Sorokin defines these epochs as:

- i) the “sensate” (where the organisation of one’s goals is done around the concepts of pleasure and practicality),
- ii) the “ideational” (where the focus is on abstract principles, asceticism, and transcendence of material concerns), and
- iii) the “idealistic” (which is a combination of the “sensate” and the “ideational” i.e. acceptance of a concrete sensory experience with a reverence for spiritual ends) phases of culture.

Sorokin supports the view that Epicurus’ era and our modern world belong to the same cultural phase as that of “the sensate”. Hence, Epicurus’ answers to the questions and fears of the “sensate” society of 300 BCE become relevant today as well.

Csikszentmihalyi explains the elements of “the sensate” epoch as follows:

“the Sensate cultures are integrated around views of reality designed to satisfy the senses. They tend to be concerned primarily with concrete needs. In such cultures, art, religion, philosophy, and everyday behaviour glorify and justify goals in terms of tangible experience. People in a sensate culture are not necessarily more materialistic, but they organize their goals and justify their behavior with reference primarily to pleasure and practicality rather than to more abstract principles. The challenges they see are almost exclusively concerned with making life easier, more comfortable, more pleasant. They tend to identify the good with what feels good and mistrust idealized values.” (Csikszentmihalyi 2008)

Today, in some cases, consumerism has replaced the meaning of life. Epicurus, although a materialist, promoted the idea: “I possess things, I am not possessed by them”. Today, meaning is sought to be filled through material possessions and consumption styles by many, and may even provide a sense of identity. Erich Fromm, famous psychologist, provides the following insight into this case in point: ‘I am what I have’, since ‘my property constitutes myself and my identity’. Alain De Botton refers to a by-product of this condition as “Status Anxiety”. In both his book and documentary by this same name, he highlights that looking at exogenous ways for meaning in one’s life, eventually leave one wanting. Csikszentmihalyi (2008) purports that:

“...there is no inherent problem in our desire to escalate our goals, as long as we enjoy the struggle along the way. The problem arises when people are so fixated on what they want to achieve that they cease to derive pleasure from the present. When that happens, they forfeit their chance of contentment.”

Epicurus did not focus on things per se but on the experience we derive from them. He focused on the simple things in life such as, food, shelter, and friendship which may be attainable without much effort. In today’s well-connected globalised society this may seem like an antiquated view since we have knowledge of places on earth where even these basics are deemed as luxuries. However, for most of the Western world, having a meal and a roof over one’s head is not unachievable for most people.

Summary

As we seek to remove the common anxieties outlined by Epicurus, pursue happiness and seek experiences which provide enjoyment and purpose, I believe that the essence of the Epicurean Tetrafarmakos may be a useful paradigm to consider in our modern world.

Castoriadis cautions however that, Ancient thought should not be viewed as a prototype or a model for emulation, but rather as a lifegiving force that can and should inspire us and prompt us to review these eternal questions and revisit them anew, considering the knowledge accumulated through the centuries and what holds true to us (Castoriadis 1999). This echoes the words of another famous writer, Nikos Kazantzakis, who said, we are only faithful to tradition, when we surpass it (Στεφανάκη 1997).

Ἐφθωσο (May you have strength). ●

Bibliography

Διογένης Λαέρτιος, 1994, “Βίοι Φιλοσόφων”, Κάκτος, Αθήνα –

(Diogenes Laertius, Lives of Eminent Philosophers)

Κορνήλιος Καστοριάδης, 1999, “Η Αρχαία Ελληνική Δημοκρατία και η σημασία της για μας σήμερα, εκδ. Υψίλον, Αθήνα (also, Cornelius Castoriadis – <http://www.iep.utm.edu/castoria/#SH4a>

Jennifer Michael Hecht, 2004, “Doubt, a history”, HarperOne, New York

Irvin Yalom, 2008, “Staring at the Sun”, Jossey-Bass, San Francisco.

AC Grayling, 2010, “Ideas That Matter”, Phoenix, London

Hicks R.D, 2009, “Epicurus – Principal Doctrines”, e-article, viewed 25th May 2012, <http://classics.mit.edu/Epicurus/princdoc.html>

Nikki M, 2012, “Epicurus Tetrafarmakos and its relevance in Today’s World”, Blog, viewed 27th May 2012,

<http://nikki-m.hubpages.com/hub/Epicurus-Tetrapharmakos-and-its-Relevance-in-Todays-World>

Csikszentmihalyi Mihaly, 2008, “Flow: The Psychology of Optimal Experience”, HarperCollins, NSW

Στεφανάκη Γ., 1997, “Συμπόσιο: η πρώτη φυγή του Οδυσσέα”, Καθημερινή, viewed 25th May 2012,

<http://www.kathimerini.gr/Katkh/7days/1997/11/02111997.pdf>

Other recommended reading and viewing

Μάριος Βερέττας - Εμείς οι Επικούρειοι, εκδ. Μ. Βερέττα

Alain De Botton – The Consolations of Philosophy, Random House Publishers

Alain De Botton – Status Anxiety, Vintage Books (also as a DVD by ABC)

Alain De Botton – Philosophy, A Guide to Happiness (DVD)

Επίκουρος – Άπαντα, εκδ. Κάκτος

Διογένης Οιοανδρεύς – Η Μεγάλη Επιγραφή των Οιοανδρών, εκδ. Θύραθεν

Επίκουρος – Ηθική, εκδ. Εξάντας

Χ. Θεοδωρίδης – Επίκουρος, η αληθινή όψη του Αρχαίου κόσμου. Εκδ. Εστία

Irvin Yalom – Existential Psychotherapy, publisher BasicBooks.

The winged Eros

an ancient symbol of divine love

Paul Kiritsis

Scouring the last twenty or so years, I can think of no moment that was more empowering, satisfying and enchanting for the contemporary Greek and the Hellenic Diaspora than the Opening Ceremony of the 2004 Summer Olympic Games. One hundred and eight years had elapsed since the Modern Olympics were last held in Athens, a date which also signified their re-induction into a world whose cultural axis had shifted tenfold since the Classical Period, and the cosmic eye was now keenly focused on the creative and innovative aptitude of the modern Greeks to reinterpret a cosmology and resynthesize the theatre of a world history in which they had taken centre stage as the birthplace of its principle protagonists. In the end, the creative ingenuity that had defined their ancient ancestors flashed through modern-day consciousness like a bolt of lightning, inspiring them to stitch

Efrossini Chaniotis
Star Crossed Lovers
Acrylic and mixed media on
wood, from the Antipodean
Palette 2012 exhibition

together an artistic program that was awe-inspiring from both a visual and conceptual perspective.

For those that may have forgotten, the program was divided into two primary sections. The first, entitled “Allegory”, offered a metaphoric recapitulation of the birth of the entire cosmos and of human consciousness; the second, “Hourglass” or “Clepsydra” in Greek, set in motion a host of flotillas that circumscribed the entire history of Greece along with mythologems born of Hellenic consciousness in chronological order. The latter began with the Minoan snake goddess, a symbol of fecundity and fertility, and ended with the contemporary equivalent of a pregnant woman. Omnipresent from the second portion of the artistic feature onwards was the soulful and winged Eros, that supernal being of love, who hovered exuberantly above a linear celebration of Greek history as it passed beneath him.

Many people would question this central prominence the modern Greeks ascribed to the God of Love during the artistic parade; why is Eros, the companion and son of Aphrodite, standing eternally vigilant over this abbreviated sequence of historical transmutation? Further still, why is his skin blue? To answer such questions we must dissect this celestial inhabitant of Olympus historically. For most people today, Eros or Cupid in Latin is recognized as the progeny of Aphrodite or Venus, a mischievous, youthful and shrewd winged cherub whose main pastime involved piercing the hearts of gods and mortals with his magical arrows:

“Evil his heart, but honey-sweet his tongue.
No truth in him, the rogue. He is cruel in his play.
Small are his hands, yet his arrows fly far as death.
Tiny his shaft, but it carries heaven-high.
Touch not his treacherous gifts, they are dipped in fire.”

As the above discourse vindicates, the wily Eros is like a small boy who continuously inveigles gods and mortals into unruly situations for the sake of personal entertainment without ever having to suffer any vengeful retaliation himself. Indeed, it is a privileged position that points to a mastery of the art of deception coupled with a carefree and cheerful disposition that disarms even the most hateful of creatures. This is the one face of Eros that has recurrently coloured the perceptions of the artisanal mind of late antiquity and the Renaissance in its plight to capture the essence of divinity in painting, architecture, sculpture and pottery, but it is only a superficial, conventional

veneer which conspires to hide a truer, more profound and all-encompassing conceptual meaning that has existed in our memes and genes since our coming to consciousness. The latter can be glimpsed in the early stories of Eros in which he appears as a solemn, level-headed and thoughtful youth bent on bequeathing spiritual gifts to humanity. These gifts are offerings of love, and when I say love I mean an unconditional and innate adoration, respect, yearning for, and faith in another living being that illuminates the soul, exorcises any feelings of loneliness and futility from one's life, and transcends the carnal chemistry of purely physical attraction or loin-bound and lascivious passion. Nowhere is this understanding clearer than in Platonic discourse, which states that, "Love-Eros- makes his home in men's hearts, but not in every heart, for where there is a hardness he departs. His greatest glory is that he cannot do wrong nor allow it; force never comes near him. For all men serve him of their own free will. And he whom love touches not dwells in darkness."

In Hesiod, where he is described as being the "fairest of the deathless gods", Eros is depicted as a primordial entity beside Chaos and Gaea (the Earth Mother) on the uppermost tier of the ladder of creation. "First Chaos was born, the broad, stable

Efrossini Chaniotis
 Heavenly Bodies 1
 Acrylic and mixed media
 on canvas, from the
 Antipodean Palette 2012
 exhibition

and eternal earth and Eros..." says Hesiod, imbuing the latter with special significance as the force of mutual attraction that pervades the universe and binds everything together through cosmic sympathies, antipathies and correspondences. Its colour of association is blue and sometimes violet or purple. This approach to the Eros deity as a universal kind of love not only underpins Platonic metaphysics as we know it, but implicates love to have been the motivation for the differentiation of the cosmos into the duality of heaven and earth, light and dark, male and female, and so forth. The first cogitation of the divine mind which brought the majesty of this universe was indubitably an autogenerative act of love, or self-love if you like. When the overarching entity of this cosmos, the Creator, or any entity in fact, comes to consciousness it becomes enamoured of its own form or shape as well as the miracle of being and seeks to reproduce itself, an act which involves a level of narcissism and self-love. Did God not self-reflect on the primeval waters of chaos before proceeding to carve out the *oikoumene*? Did Narcissus not glimpse his own reflection upon the limpid surface of a lake before being overcome by intense autoeroticism?

Humanity's awakening or coming to consciousness is also described as having been facilitated by this universal love. In the first tractate of the *Corpus Hermeticum*, entitled *Poimandres: The Unity of Knowledge of the World, the Self, and God*, the creation of "Man" is attributed to a conjunction between God's transcendental image and nature under the stellar alignment of mutual attraction. In this, the marriage or *conunctionis* of the eternal spirit and the temporal body in one living human being is described through a supernal allegory in which the incorporeal and hermaphroditic protohuman descends from the transcendental to the sublunary realm where He sees the form of Mother Nature for the very first time. Incidentally, both partake of the same ethereal and intangible form as two identical twins might share the same physiognomy, and as a consequence they fall madly in love with one another and long to unite. The incorporeal protohuman then crosses the dimensional barrier separating them and fuses with his desired counterpart in the sphere of matter, creating the double beings of the human race. In this beautiful myth one can see the philosophical tendency to hold in high esteem the like-attracts-like hypothesis of erotic magnetism and reject the commonly held notion of opposites attracting. The former concept underruns the qualitative measures intrinsic to the esoteric correspondences of Neoplatonic thought,

a notion which shall not concern us here, and concurrently illuminates an occult landmine of contextual meanings in the saying “Love makes the world go round”.

The first instance we have of a critical dissection of love’s variant qualities in Hellenic culture is Plato’s *Symposium*. Composed during the fourth century BC, this philosophical text proceeds with a number of public speeches given by preeminent free citizens of classical Athens like Socrates, Pausanias, Aristophanes and Phaedrus regarding the genesis, entelechy and teleology of love. In due course, the accomplices succeed in forming a clear division between desire, jest, jealousy and deceit, all variant qualities which operate under the umbrella of lust, and a much higher, noble and virginal form of love centred on the dignity, integrity and moral perfection of one’s soul. The lower or corporeal qualities, they claim, are embodied and by the Olympian figure of Aphrodite *Pandemos*, whilst the higher or celestial ones fall under the mediation of Aphrodite *Ourania*.

Nowhere do we see the negative elementary, caustic and destructive aspects of the former in full-fledged flight than in the literary eroticism of Homer’s *Iliad* and *Odyssey*. Desire for official recognition was the overpowering sentiment that led Aphrodite to promise the objectified and ultimate image of *desire* (Helen of Sparta) to the Trojan youth Paris, who, like all mortal men, succumbed to the impulse of this momentary seduction without fully contemplating the devastating consequences of stealing away a married woman. Hence in awarding the golden apple of discord to Aphrodite, Paris managed to sooth her ego, secure the desire of the most beautiful woman in the world, and indulge the countless hours of wild love-making that went with it. On the other hand, his actions had the undesirable effect of churning up a benthic storm of anger and jealousy for those who’d been intimately involved. In the end, it was the little rotten seed of *desire*, that rusty kernel of corrupt lust that caused the Trojan War, a battle whereby the lives of gods and mortals, as well as the rumination of the entire cosmos, was momentarily overturned. What Homer wished to illustrate with respects to Eros’ carnal qualities is that while the fulfilment of a *desire* does evoke profound feelings of worthiness and achievement, the detrimental aftereffects that are set in motion soon afterwards nullify any reward or shallow sense of accomplishment offered by the former.

Another way of contemplating the original meaning of the

God of Love and what the ancient Greeks understood by him is to delve into the etymology of the name itself. By modern standards the Greek word *Eros* usually refers to intimate or romantic love, but in ancient times the name encompassed a much more profound and dynamic meaning. When an ancient Greek made use of this word, he or she was revealing a deep-seated craving, an aspiration or *desire* for spiritual and salvific fulfilment through wisdom and knowledge. From this perspective, the god Eros and the higher psychic principle of divine love which holds the entire cosmos together are one and the same thing. His influence is universal and all-embracing because the human psyche suffers loss of wholeness and interconnectedness with the divine element when it comes into existence and grows conscious of itself as an autonomous being. This fragmentation of the soul usually spurs feelings of disenchantment, emptiness and proceeds to carve out tributaries void of any meaning until the superconscious or higher part of the personality awakens and sets the soul abroad the psychic procession of reintegration.

The latter, usually a painstaking and lifelong process, involves drawing to one's inner anatomy conciliatory qualities that are indigenous to all creatures and express the uroboric cohesion at the heart of all life. This uroboric wholeness induces a sense

Efrossini Chaniotis
 Constellation Landscape 2
 Acrylic and mixed media on canvas

of liberation and an abrogation of mechanical laws that inhibit beings void of intellect or those who have become enslaved to *hedone*, sensual or carnal desires and passions. Feeling an inherent affinity with these higher holistic qualities and knowing at once that they're also a part of the greater cosmos brings with it a certainty beyond reason that final causes exist. This revelation is nothing less than the materialization of a true transformative path back to an eternal realm of meaning and wholeness. One might describe it as the yellow brick road that leads back to the Emerald City of Oz, that elusive world of the immortals, nectar, ambrosia, the Philosopher's Stone, the Elixir of Life, and other Godly things. The habit energy that keeps us from straying from this purpose once we've embraced it is divine love; the love for wisdom, knowledge and courage that has defined human beings and their relationship to the cosmos since the birth of civilisation in Mesopotamia. Eros then, or the concept of divine love, enters into time because he mediates over this psychic process of self-actualization for each human being, but he also dwells in the timeless and transcendental zone of the cosmos as the originator of the first cogitation. Hence for the ancients Eros was a universal force who existed "above" and "without" and was casually reflected "below" and "within", enabling the proliferation of species through sexual reproduction whilst simultaneously pushing conscious life to enlightenment and immortality through wisdom and knowledge.

Any discussion on Eros and the divine and carnal aspects of his archetype would remain incomplete if it didn't draw into the equation the notion of physical attractiveness. Eros is eternally captivated by beauty, irrespective of whether his inherent 'form' pertains to the body or soul, and he turns towards the supernal as bean stalks strive to reach pockets of sunlight. In classical Greece, the qualities that were used to measure or quantify beauty were balance and proportion, or symmetry of form. If a person or object exhibited this feature, he, she or it was deemed beautiful and demanded the veneration, honour and respect of the masses. This is why the male and female bodies were always depicted proportionally in art and sculpture and why geometry played such a fundamental role in the alignment, structure, position, and the aesthetic embellishments of temples, theatres, agoras, and other ancient monuments.

At this point, a great many might question the ancient surmise to view beauty on these terms, like a magical alpenglow which might appear gorgeous and romantic to the star gazers but means

absolutely nothing to the blind. One might find the answer to this question by looking to the night skies, where the goddess of love's celestial equivalent, the planet Venus, traces a perfect pentagram in sidereal space over the course of eight years and one day. It is the only celestial body whose orbital movements create such an elaborate and distinct geometrical dance about the Sun, reminding us that the delimitation of pentagonal form in the primeval static of the universe is a signature of cosmic harmony. As a dialect of beauty, the latter arms the matriarchal situation in the heavens with cosmological meanings and qualitative markers that are dutifully reflected on the Earth. If symmetry and harmony are inviolable characteristics of a celestial beauty that defines a wholly feminine spirit, then it stands to good reason that they should also form the nucleus of corporeal beauty. As above, so below, right? ●

Efrossini Chaniotis

Moonlight Flight

Acrylic and mixed media on wood,

from the Antipodean Palette 2012 exhibition

Ο Ορέστης¹

Λογοτεχνική κριτική – Από τη συλλογή *Τέταρτη Διάσταση*, του Γ. Ρίτσου

Πιπίνα Δ. Ιωσηφίδου - *Elles*

Διαφορά του Νου και της Ψυχής: Στο ποίημα *Ο Ορέστης*, ο ποιητής Γ. Ρίτσος, δεν απομακρύνεται πολύ από τον αρχέτυπο μύθο. Η υπό μορφήν ορισμού, αυθόρμητη διατύπωση των συλλογισμών του μέσω του ήρωά του, στοχεύει, αφενός μεν, στο πλάσιμο του δικού του μύθου και αφετέρου, στην ανανέωση του αρχέτυπου, παρόμοια όπως κάνει με όλα τα ποιήματά του, στην *Τέταρτη Διάσταση*.

Ο Ορέστης, γιος του Αγαμέμνονα και της Κλυταμνήστρας, επιστρέφει στις Μυκίνες συνοδευόμενος από τον φίλο του Πυλάδη. Βασανίζεται ανηλεώς από το ερώτημα: “γιατί ήρθαμε, γιατί πολεμήσαμε, γιατί και πού επιστρέφουμε;”². Έχει ήδη διαπιστωθεί από τον αρχέτυπο μύθο, ότι σκοπός του Ορέστη είναι η εκδίκηση για την δολοφονία του πατέρα του Αγαμέμνονα, από το χέρι της μητέρας του. Προς αυτή την κατεύθυνση, οδηγείται όχι αφ’ εαυτού, αλλά από τη Μοίρα του και από το Θέλημα των Θεών. Πέρα ωστόσο από το πεπρωμένο και τη μοίρα που ορίζονται από ανώτερες δυνάμεις, ο ποιητής τονίζει τη διαφορά του Νου και της Ψυχής, του ατόμου, του θυμοειδούς και του συναισθήματος, τα κίνητρα πίσω από το καθήκον ή τα κίνητρα για την απόρριψή του³.

Ως προσωπικότητα ο Ορέστης, θεωρεί ότι ο φόβος που προηγείται της δικαιοσύνης, καθιστά την εκδίκηση γελοία⁴. Επιμένει σε ετούτο καθώς έχει πλήρη επίγνωση του “*τι ο ίδιος θέλει και τι επιβάλλεται εκ των πραγμάτων*”. Είναι γεγονός ότι η ενοχή της μητέρας του, Κλυταμνήστρας, για τον θάνατο του πατέρα του, του προκαλεί αφόρητο πόνο. Πάντα αγαπούσε τη μητέρα του, για όλα όσα εκπροσωπούσε, για τον ίδιο: τον γέννησε και τον ανάθρεψε, “*επιμένει να ετοιμάζει υδρομέλι και*

¹ Γ. Ρίτσος, *Τέταρτη Διάσταση*, 1956-1972, Τόμος ΣΤ', 9η έκδοση, Κέδρος

² Τα δέκα χρόνια του Τρωϊκού Πολέμου συμβολίζουν την δεκαετία των Βαλκανικών Πολέμων και την Μικρασιατική καταστροφή. Ο Ρίτσος αναρωτιέται για τον αγώνα του ως μέλος του κομμουνιστικού κόμματος και τα αποτελέσματά του.

³ ο.π., σ. 75

⁴ ο.π., ‘όλοι οι αντίλαλοι τη διαψεύουν, τη χλευάζουν’, σ. 76

τροφές για πεθαμένους” και επιπλέον επικαλείται το αλάθητο των νεκρών! Αναρωτιέται λοιπόν γιατί η ίδια, ως δολοφόνος, δεν φοβάται για την τιμωρία, ως επακόλουθο των πράξεών της. *“Τη θαύμαζα πάντα και την τρώμαζα”*, συμπεραίνει δυστυχισμένος⁵.

Διαισθάνεται επίσης, ότι όπως εκείνος, παρόμοια και η αδερφή του Ηλέκτρα, τρέφει αγάπη και μίσος για τη μητέρα τους Κλυταιμνήστρα, την τελευταία εκπρόσωπο του Μητριαρχικού Συστήματος, που καταρρέει, ολοκληρώνοντας τον κύκλο της ύπαρξής του, με τον επερχόμενο θάνατο της εκπροσώπου του, βασίλισσας και μητέρας του. Η αδερφή του Ηλέκτρα, περιγράφεται ιδιαίτερα, ως *“δοσμένη στην άρνηση της ομορφιάς και της χαράς / ασκητική, αποκρουστική στη σωφροσύνη της μόνη κι ασύνδετη”*⁶, γεγονός που στη συνέχεια τον παροτρύνει να εικάσει το ακόλουθο: *“Ίσως αυτό δεν της συγχώρεσε ποτέ η αδερφή μου / την αιωνιά της νεότητα”*⁷. Εννοεί πάντα την μητέρα τους. Πιστεύει ωστόσο, ότι η Ηλέκτρα φοβάται τη δική του εκδίκηση, εναντίον της μητέρας τους, ίσως γιατί αν λείπει ετούτη, η αδερφή του δεν θα έχει πλέον κάποιον, που να μπορεί να τον ψέγει⁸. Η Ηλέκτρα, λοιπόν, παρόμοια με εκείνον, δεν θέλει την τιμωρία της Κλυταιμνήστρας. Επιπλέον, η Ηλέκτρα, επιθυμεί να απομακρυνθεί από τη μυσμένη γη των Μυκηνών και να έρθει να ζήσει στην Αττική.

Ο σφετερισμός – οι σφετεριστές: Το παράγωγο επίθετο, χρησιμοποιείται από τον ποιητή ως έννοια, δια στόματος Ορέστη. Η ευρύτητα της σημασίας του γίνεται με μαζικούς όρους⁹ ή και στον ενικό:

*“Τούτη η νύχτα με δίδαξε
την αθωότητα όλων των σφετεριστών. Κι όλοι μας σφετεριστές σε κάτι,
-αυτοί των λαών, αυτοί των θρόνων,
εκείνοι του έρωτα ή και του θανάτου; η αδερφή μου σφετερίστρια της
μόνης μου ζωής; κι εγώ της δικής σου”.*

Το σκεπτικό του αλλάζει. Σκέφτεται *“μια εκούσια μετατόπιση ίσως”* από *“το πεδίο του θανάτου, στην ελπίδα ενός αμφίβολου*

⁵ ο.π., σσ. 77-78

⁶ ο.π., σ. 79

⁷ ο.π., σ. 79

⁸ ο.π., σ. 79

⁹ ο.π., σσ. 81-82

αυτεξούσιου”¹⁰. “Θυσίες λέει και ηρωϊσμοί -ποία η αλλαγή; Χρόνια και χρόνια” μονολογεί ο ήρωας ή ο ποιητής, και αναρωτιέται για τη ζωή και για τα ιδανικά των ανθρώπων, και επίσης για την μετατόπισή τους, συχνά, από ετούτα. Αναρωτιέται επιπλέον για τις νέες γενιές που όπως και οι προηγούμενες, ίσως διαπιστώσουν με τη σειρά τους, τα ίδια... Σε όλα ετούτα, τα ρητορικής φύσης ερωτηματικά του, ανταποκρίνεται καθώς κατέχει την εμπειρία και την από αυτήν, γνώση.

Έρωτας, απαισιοδοξία, άγχος: Ξαφνικά ο ποιητής περνά σε μία άλλη σφαίρα, εκείνη του έρωτα-μαγείας και δηλώνει πως πρόκειται για *‘θάμβος’*¹¹. Η απαισιοδοξία του είναι δικαιολογημένη, ως ένα βαθμό, καθώς τα καθορισμένα μηνύματα, δεν μεταδίδονται ικανοποιητικά ίσως ή δεν βρίσκουν την αναμενόμενη ανταπόκριση. Επομένως και η μεγάλη ηρεμία που η ύπαρξή της συνεπάγεται συγκεκριμένες συνθήκες ή καταστάσεις, παραμένει ως φαινόμενο, ουτοπική. Ο Ορέστης αποζητά το αδύνατον για τη θέση του. Αποζητά όλες τις παραπάνω ποιότητες στη ζωή του, κυρίως όμως την απολύτρωση από το καθήκον, που η συνείδησή του αλλά και η θέση του στην οικογένειά του -διάδοχος του Αγαμέμνονα- του επιβάλλουν. Ζηλεύει κάθε τι στη γύρω φύση, τα ζώα που “*αναμνησκάζουν γαληνιαία σαν μέσα στην αιωνιότητα*” και αναρωτιέται: “*Έτσι νάναι η ευτυχία;*” Ο δύσμοιρος νέος κατακλύζεται από την απαισιοδοξία που γεννά η τρομακτική απόφασή του και η μελλοντική μυαρή πράξη του, τελικά. Και όσο παρατείνεται ο χρόνος που προηγείται της ανόσιας πράξης-εκτέλεσης της Κλυταιμνήστρας, τόσο και περισσότερο κορυφώνεται η αγωνία του.

Ο Γ. Ρίτσος βασανίζεται για τα άλυτα προβλήματα του τόπου του. Το σήμερα γίνεται παρελθόν, ιστορία... το παρόν ωστόσο παραμένει ίδιο με το παρελθόν, και η ιστορία του χτες, επαναλαμβάνεται, καθώς τίποτα δεν αλλάζει, σε ετούτη τη θανατερή στασιμότητα που οδηγεί τον πολίτη της Ελλάδας να θαρρεί, πως αέναα επικρατεί μία λιμνάζουσα κατάσταση, σε σχέση με την επίλυση των προβλημάτων της χώρας του. “*Τα πηγάδια ποτέ δε γεμίζουν*” λέει με χαρακτηριστική αγωνία και απογοήτευση¹². Ο δημιουργός εκφράζει την απογοήτευση

¹⁰ ο.π., σ. 82

¹¹ ο.π., σ. 83

¹² ο.π., σ. 85

του κάθε ανικανοποίητου πολίτη, του κάθε Έλληνα και του εαυτού του. Οι ανικανοποίητοι πολίτες, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται πάντα και ο ίδιος, γίνονται το επίκεντρο των σκέψεών του, που ως τέτοιο, περιστρέφεται “γύρω από ένα κέντρο άγνωστο, αόριστο”, κι ωστόσο καθορισμένο¹³ και γύρω από ετούτο, όλα τα άλλα. Η πορεία αυτή ελκύει “-σ’ έχει κυριεύσει ο μυστικός ρυθμός”¹⁴ λέει ο Ορέστης, ή ο ποιητής ως εικονικός ήρωας, λες και αναφέρεται σε αέναη δίνη αναλλοίωτων καταστάσεων.

Η μοιρολογίστρα σιωπά μη έχοντας πετύχει περισσότερα του καθιερωμένου αποτελέσματος και ο Ορέστης λέει πως θυμάται “-την αγελάδα εκείνη” τη βουβή, λαβωμένη, που “ίσως γνωρίζοντας την άρνηση και την υποταγή” την αδιαλλαξία και την εχθρότητα, σε αυτή τη φαινομενική συμφωνία της φύσης παύει να μουγγανίζει¹⁵. Υπογραμμίζει με ετούτα την αιώνια δίψα του ανθρώπου για λύσεις, που ίσως τελικά την ικανοποιεί μόνο μέσα από το δικό του το αίμα, αυτό που χύνεται στους αγώνες της απελπισίας! Στους επαναστατικούς χειρισμούς που παρά τις αιματηρές θυσίες των ατόμων, δεν επιφέρουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

Παρά ταύτα, παρά τις αμέτρητες αντιξοότητες που συναντά στην πορεία της ζωής του, ο άνθρωπος, δεν χάνει την ελπίδα, καθώς τίποτα δεν χάνεται στην πραγματικότητα, εφόσον υπάρχει αιωνιότητα. Το “λαχάνιασμα” η δόξα και η αδημονία, δεν ωφελούν κανέναν, και η θρησκεία αποτελεί, ένα μεγάλο κάποτε ερωτηματικό¹⁶. Στην αέναη βιο-πάλη, ήρωας αναδύεται τελικά ο λαός και η πίστη γι’ αυτό, είναι παρόμοια με εκείνη που επικρατεί για τις κατώτερες μορφές ζωής: “-ανίδει πίστη που μυστικά μεγαλουργεί, μερμήγκι το μερμήγκι, μέσα στο σκοτάδι”¹⁷.

Ο Ορέστης ύστερα από τόσες αγωνιώδεις σκέψεις τελικά εκλέγει και αποφασίζει: “Διαλέγω τη γνώση και την πράξη του θανάτου που τη ζωή ανεβάζει”¹⁸. Η εκλογή του ποιητή

¹³ ο.π., σ. 85

¹⁴ ο.π., σσ. 85-86

¹⁵ ο.π., σ. 86

¹⁶ ο.π., σσ. 86-87

¹⁷ ο.π., σ. 88

¹⁸ ο.π., σ. 89

ταυτίζεται αναπάντεχα με την Χριστιανική πίστη, η διανόηση επιβραβεύεται με την αιωνιότητα, μέσα από τον θάνατο της θυσίας. Ο ποιητής υπογραμμίζει τα αναπάντεχα της ζωής. Ο ρόλος ή οι πράξεις των θνητών ως ζωτικά στοιχεία, δεν είναι εναρμονισμένα πάντα με τον χαρακτήρα τους. Τα μοντέλα που επιβάλλονται από τη φήμη και τη δόξα, αρμόζουν σε εκείνους που βρίσκονται ή κοντά ή εντός των κύκλων που εκπροσωπούν αυτές τις ιδιότητες, εφόσον έχουν μυηθεί σε αυτές και επομένως δεν είναι σκληρό ή βάνανσο να τις ακολουθήσουν. Οι άλλοι, αυτοί που δεν ακολουθούν μία συγκυρία και κατέχουν εξέχοντα προτερήματα, ιδιάζουσες ποιότητες, οι χαρισματικοί, αποβαίνουν οι ηγέτες ενός πλήθους.

Η παρακμή του οίκου των Ατρείδων (Μυκίνες-Μονεμβασιά) είναι μεταφορά της παρακμής της οικογένειας του ποιητή.

Αίας¹⁹ (Αίαντας)

Λογοτεχνική κριτική – Από τη συλλογή *Τέταρτη Διάσταση*, του Γ. Ρίτσου

Πιπίνα Δ. Ιωσηφίδου - *Elles*

Η πίεση προσδοκιών συνόλου, σε εξέχον πρόσωπο: Στο ποίημα Αίας, ο Ρίτσος, ακολουθεί εκ νέου τον μύθο για να μιλήσει, να φιλοσοφήσει επάνω σε πολλά και διαφορετικά θέματα, τονίζοντας ιδιαίτερα την πίεση που μπορεί να ασκήσει κύκλος ανθρώπων, σε εξέχον πρόσωπο, με τις προσδοκίες του. Στη θέση αυτή τοποθετείται ο Αίαντας, που παραπονιέται για την συμπεριφορά των ανθρώπων γύρω του, γιατί δεν μπορεί να μπει στο “ρούχο” τους. Δεν μπορεί να αφομοιωθεί μαζί τους, γιατί είναι διαφορετικός. Κάποτε που είχε αισθανθεί ανήμπορος, όχι μόνο δεν τον συμπόνεσαν οι συνάνθρωποί του, αλλά θύμωσαν μαζί του, σα να τους είχε προδώσει. Τελικά, όμως, πιστεύει ότι υπάρχει κάποια αμοιβαιότητα στις συμπεριφορές αυτές και θεωρεί ότι τους πρόδωσε, έχοντας προδώσει τον εαυτό του.

Ο Αίαντας του αρχέτυπου μύθου, αισθάνεται αδικημένος επειδή τα όπλα του Αχιλλέα δίνονται στον Οδυσσέα και όχι σε αυτόν. Όταν όμως αποφασίζει να εκδικηθεί τους Αχαιούς, γίνεται εξαίφνης, αλλόφρων, δια χειρός της θεάς Αθηνάς, η οποία ενεργεί κατ’αυτόν το τρόπο για να προστατεύσει τους Αχαιούς. Ως “αλλόφρων” ο Αίαντας έρχεται εναντίον αγέλης ζώων, και

¹⁹ Γ. Ρίτσος, *Τέταρτη Διάσταση*, 1956-1972, Τόμος ΣΤ', 9η έκδοση, Κέδρος

σφάζει πολλά από αυτά, πιστεύοντας ότι είναι Αχαιοί. Όταν συνέρχεται από την πλάνη της τρέλας του, ντροπιασμένος από την πράξη του, αυτοκτονεί μπιήγοντας το σπαθί του στο πλευρό του.

Στον Αίαντα δεν λείπουν οι εικόνες που τοποθετούν τον ήρωα, εναλλακτικά, σε αμφοτέρους τους κόσμους, εκείνον του κλασσικού μύθου, και τον άλλον της νεοελληνικής πραγματικότητας, όπως αυτός παρουσιάζεται από τον Γ. Ρίτσο, στην εποχή του, προσαρτώντας επιπλέον μαρτυρίες από την Καινή Διαθήκη, κατά την περίοδο του διωγμού, των πρώτων ακολούθων του Χριστού από τους Ρωμαίους.

*“Ένα άσπρο φεγγάρι... ανέβαινε απ’ την Ίδη²⁰, ‘-ένα άσπρο μαντίλι
όπως παιδιά που παίζαμε τυφλόμυγα στη Σαλαμίνα’,
μέσα σε μια μεγάλη, σκοτεινή εκκλησία μες στο λιοπύρι, κι οι εικόνες
Χλωμές, ψηλές, κάτι μιλούσε μεταξύ τους χαμηλόφωνα για σένα-
Ένα πελώριο φίδι²¹, ένα λιοντάρι μ’ ένα αγκάθι στο πέλμα²²,
Ένα κομμένο κεφάλι στο δίσκο²³, δυο μάτια σκιασμένα”*

Το φεγγάρι προσωποποιείται στην έκφραση: *“είχε ασβεστώσει το*

²⁰ Στην Γ' Ραψωδία της Ιλιάδας, απαντά η προσφώνηση 'Ζευ πάτερ, Ίδηνεν μεδών, κύδιστε μέγιστε,' όπως είναι οι στίχοι: 276 (σ. 276) ή 320 (σ. 166), Ομήρου Ιλιάς, Εισαγωγή εις το Ομηρικόν έπος υπό ΒΙΛΑΜΟΒΙΤΣ, Μετάφρασις και σημειώσεις ΝΙΚ. Ι. ΣΙΦΑΚΙ, εκδ. ΠΑΠΥΡΟΣ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ – 1940.

²¹ Πρόκειται πιθανόν για τον Πύθωνα, νεότερο γιο της Γης και του Τάρταρου, το μεγαλύτερο τέρας που είχε γεννηθεί. Ο Πύθωνας από τους μηρούς και κάτω ήταν στριφτά ερπετά, και τα χέρια του που ήταν 100 λεύγες προς την όποια κατεύθυνση, σχηματίζονταν από αμέτρητα κεφάλια ερπετών αντί για χέρια. Το υπόλοιπο σώμα του και μέχρι την κεφαλή του, άγγιζε τ' αστέρια, και τα μεγάλα φτερά του, σκίαζαν τον ήλιο. Τα μάτια του έβγαζαν φωτιά και καυτές αχνιστές πέτρες έβγαιναν από το στόμα του, Robert Graves, Greek Myths, Illustrated Edition, Cassell Ltd., 1985, σσ. 53-54.

²² Ίσως πρόκειται για τον μάρτυρα **Στέφανο** που σύμφωνα με την Ιστορία των πρώτων Χριστιανών και υπό τη δίωξη των Ρωμαίων είχε συλληφθεί και είχε ριφθεί στην αρένα με τα λιοντάρια για να παλαίψει μέχρι ήττας και να κατασπαραχτεί από αυτά τελικά. Για καλή του τύχη όμως βρέθηκε αντιμέτωπος με το λιοντάρι που κάποτε είχε συναντήσει στο κυνήγι και που το είχε απαλλάξει από τον πόνο αγκαθιού βυθισμένου στο πέλμα του, που δεν του επέτρεπε να περπατήσει. Το λιοντάρι που έφερε μία απίστευτη μνήμη και μία εξίσου απίστευτη και 'υπεράνθρωπη' ευγνωμοσύνη, στάθηκε στο δίπλα του, γλύφοντάς τον. Είχε αναγνωρίσει τον σωτήρα του. Αυτό το απίστευτο περιστατικό του είχε σώσει τελικά τη ζωή.

²³ Πρόκειται αναμφίβολα για τον **Ιωάννη τον Προδρόμο** που αποκεφαλίστηκε από τον Ηρώδη για χάρη της Σαλώμης.

δρομό” και επί πλέον μας δίνεται, όπως συμβαίνει συχνά στην δημιουργία του Γ. Ρίτσου, μία χαρακτηριστικά δραματική εικόνα μέσα από την περιγραφή²⁴.

Το αίσθημα της Απομόνωσης και του Μίσους: Στην απομόνωσή του ο Αίας ομολογεί ότι αισθάνεται να τον κατασκοπεύουν. Νιώθει το μίσος των Ατρείδων: “*κι ο Τεύκρος²⁵ να λείπει στα βουνά*”, λέει με παράπονο για τη συμπεριφορά τού αδερφού του, Τεύκρου. Περιγράφει το ιστορικό τού πάθους του και τη χαρά του που ήταν ζωντανός²⁶. Η σκηνή των κοπαδιών των γλάρων του εμπνέει εκ νέου εμπιστοσύνη στη ζωή, τον γαλννεύει και τον απαλλάσσει από τα προβλήματά του: “*-ούτε τον θάνατο των άλλων ούτε και τον δικό μου αποζητώ*”, καταθέτει. Επιπλέον δεν στεναχωριέται “*για την απάτη των Θεών*”, “*την αυταπάτη του*”, ούτε και για “*τη χλεύη των συμπολεμιστών του*”. Αισθάνεται άγγιχτος απ’ όλα αυτά, γιατί βρίσκεται μακριά²⁷. Θεωρεί τα όπλα άχρηστα και ισχυρίζεται ότι ο φόβος για τον εχθρό είναι ασήμαντος, σε σύγκριση μ’ εκείνον έναντι του φίλου, “*που ξέρει τις κρυφές πληγές κι εκεί σημαδεύει*”²⁸. Και επομένως, ένας μπορεί να αντιμετωπίσει με περισσότερη δεξιότητα και πεποίθηση, τον άνθρωπο-εχθρό, παρά τον άνθρωπο-φίλο που μάλλον συχνά, δεν τον υποπτεύεται! Τον λυπεί η συμπεριφορά των συναδέρφων του στην Τροία. Αναφέρεται στον ηρωισμό τους, αλλά και στην αχαριστία των Ατρείδων, στον υλισμό τους, στις πονηριές, στις απάτες και στους φόβους τους. “*Ως πότε;*” ρωτά με πίκρα,

²⁴ Γ. Ρίτσος, ο. π., σ. 233

²⁵ Σύμφωνα με τον μύθο ο Τεύκρος ήταν γιος του Τελαμώνα και της Ησιόνης και αδερφός του Αϊάντα, ιδρυτή της Σαλαμίνας της Κύπρου. Όταν ο Αίας βρέθηκε σε ανάγκη, ο Τεύκρος δεν τον βοήθησε. Τότε ο Αίας (Τελαμώνας) τον απόδωξε κι αυτός κατέφυγε στην Κύπρο αρχικά και αργότερα στη Σιδώνα (Βιργίλιου *Αινειάδα*, I , 620). Οι Έλληνες κατά την περίοδο του Εμφυλίου είχαν μπερδευτεί αθεράπευτα. Μέχρι σήμερα η κομματικοποίηση δεν αφορά απλά ιδεολογία ή αντιλήψεις, αλλά μάλλον την ανάγκη του “ανίκηιν” για την μεγαλύτερη εξυπηρέτηση στην καθημερινότητα και κυρίως σε σχέση με την εργασία και την μονιμότητά της, επομένως με την εξασφάλιση πόρων ζωής. Κάποτε οι Έλληνες θα πρέπει να επιδιώξουν να διορθώσουν αυτή την αναπηρία που διαγωνίζεται αρχίζοντας σα μάλιστα από την περίοδο κατοχής στους Τούρκους, και σταματά την πρόοδο του τόπου.

²⁶ Γ. Ρίτσος, ο. π., σ. 235

²⁷ Γ. Ρίτσος, ο. π., σ.236

²⁸ Γ. Ρίτσος, ο. π., σ. 236

καθώς θεωρεί ότι και ετούτοι κυβερνώνται από την κοινή για όλους τους ανθρώπους, μοίρα, εκείνη του θανάτου: “Μια μέρα κι’ εκείνοι θα σταθούν γυμνοί μπροστά στη νύχτα”. Αποφασίζει ότι τίποτα πια δεν ωφελεί, ακόμα ούτε εκείνη, “*η κλεμμένη ασπίδα, όσο ωραία και μεγάλη*”, του Αχιλλέα, για την οποία ο Αίας του αρχέτυπου, μέσα στην τρέλα του, είχε προβεί σε εκείνες τις ανόσιες σφαγές, τόσων άμοιρων ζώων και στο τέλος στη δική του αυτοκτονία!

Οι Νεκροί: Οι νεκροί έχουν το προνόμιο να είναι “*ανεξέλεγκτοι, αόρατοι*” κι επιπλέον “*απρόσβλητοι*”. Ο Αϊάντας ομολογεί ότι τους ζήλεψε²⁹, γι’ αυτό τους το “*προνόμιο*”. “*Στη γέφυρα διασταυρώθηκαν μ’ ένα μπουλούκι τσιγγάνων*” λέει, εννοώντας τους νεκρούς. Ωστόσο, κανείς από τους πολυγυρισμένους τσιγγάνους “*δεν διέκρινε*”, τη διαφορά τους, ως νεκρών. Αντίθετα οι άψυχοι μύλοι του καφέ το ένιωσαν και “*σπιθίζουν άξαφνα*”, παρουσιάζοντας έτσι μία έντονα διαφορετική συμπεριφορά. Επίσης “*και τα εφτά κατάμαυρα άλογα έσκυψαν το κεφάλι τους στο χώμα τέντωσαν το αυτί*”, με τη φυσική τους διαίσθηση, των ζωντανών, ένιωσαν την παρουσία των νεκρών υπάρξεων.

Η ζωή κυλά όμοια για πολλούς λαούς... και κυρίως για τη γη του ποιητή, που ο λαός της δε φαίνεται να έχει τη δυνατότητα να αντικρύσει τον ήλιο το νοητό, παρά να υποψιάζεται απλά την ύπαρξή του, μέσα από τη νοημοσύνη των διανοούμενων της! Και μόνη η “*αρκούδα*” –εκπροσωπευτικό σύμβολο της Ρωσίας-, στάθηκε και αντέδρασε στα “*πισινά της πόδια... εμποδίζοντας την κίνηση του κόσμου*”³⁰, ακολουθώντας όντως, μία πορεία διαφορετική, της κοινής!

Η πίκρα: Η πίκρα και η απογοήτευση του Αϊάντα - Γ. Ρίτσου διαφαίνεται μέσα από τους συλλογισμούς του ως προς την αναγνώριση των ανδραγαθιών του, από τους Έλληνες ή μη, για τη δική του θέση-στάση. Μετά από τους αλλεπάλληλους συλλογισμούς του³¹, και ενώ μιλά για το μάζεμά του, το κουβάριασμά του, την κάλυψή του για την προστασία του, κάτω

²⁹ Οι νεκροί είναι οι μόνοι ελεύθεροι τελικά καθώς είναι απαλλαγμένοι από όλα τα δεινά που βιώνει ο Έλληνας στον τόπο του και κυρίως σε εποχές που αλλάζει το πολιτικό κλίμα και εναντίον των ατομικών και της οικογενείας του συμφερόντων. Γ. Ρίτσος, ο. π., σ. 238.

³⁰ Η αρκούδα συμβολίζει συχνά τη Ρωσία του εικοστού αι., Γ. Ρίτσος, ο. π., σ. 238

³¹ ο.π. σ. 240

από την ασπίδα του -ή τη διάνοηση για τον ποιητή- κυριεύεται από απελπισία. Αποζητά έναν άλλον άντρα, ίσον του, στα 'δικά του παπούτσια', ώστε να μιλήσει μαζί του. Να μπορέσει να κρίνει για τη νομιμότητα των σκέψεών του, για τη λογική τους υφή ή την ουσιαστική τους προσφορά. Τελικά η άλλη φυσιογνωμία που στέκεται απέναντί του για τον κάποιο διάλογο ανάμεσά τους, ως ίσου προς ίσον, είναι εκείνη του θανάτου, όταν εκείνος στέκεται μπροστά του:

*“Μονάχα ο θάνατός μας
είναι του καθενός μας ο ίσος. Όλα τ’ άλλα πρόχειρη λάμψη,
συμβιβασμοί, προσχήματα, εθελουφλίες”*³²

Στο περιστατικό με τη μητέρα του³³, ο Αίας αναφέρεται στο διάλογό τους. Μαζί της συζητά για πηγάδια και ανθρώπους. Θεωρεί ότι έχουν ένα κοινό εκείνος και η μητέρα του: “μια όμορφη γυναίκα πνιγμένη” και “που δε λέει να πεθάνει”, που είναι “καρτερική, καρτερική”, παρόμοια με εκείνον. Όσο ζει εκείνος ζει και η μητέρα του με την οποία ταυτίζεται, όπως αφήνεται να εννοηθεί. Αγγίζεται και εδώ η διττότητα του ανθρώπου, η σύστασή του από δύο φύλα το άρρεν και το θήλυ, παρόμοια όπως και στον λαϊκό πολιτισμό (Καραγκιόζη) και κυρίως στην ελληνική φιλοσοφία (Ηράκλειτος). ●

³² ο.π. σ. 241

³³ ο.π. σ. 242

Vasy Petros

River Bank 2

Collage and watercolour on paper,
from the Antipodean Palette 2012 exhibition

Αυτονομία και Νεοελληνική Κοινωνία στο έργο του Κορνήλιου Καστοριάδη

Γιώργος Κωνσταντινίδης

«Ο κατά τ' άλλα αξιοσέβαστος Αριστοτέλης γράφει πως ο άνθρωπος είναι ζώον που έχει ανάγκη να σκέφτεται. Κάνει λάθος. Ο άνθρωπος είναι ζώον που έχει ανάγκη να πιστεύει...στον Αρχηγό, στη φυλή, στους θεούς, στο Κόμμα, σε κάτι.» ΚΚ

«Εγώ λέω ότι ο ελληνικός λαός - όπως και κάθε λαός - είναι υπεύθυνος για την ιστορία του, συνεπώς είναι υπεύθυνος και για την κατάσταση, στην οποία βρίσκεται σήμερα... Μιλάμε για ιστορική και πολιτική ευθύνη.» ΚΚ

«Εγώ θα διορθώσω το ρωμέικο” “Ναι, κύριε, εσύ θα διορθώσεις το ρωμέικο, στον χώρο και στον τομέα όπου βρίσκεσαι.» ΚΚ

Οι αντιλήψεις του Κορνήλιου Καστοριάδη για τη Δημοκρατία, την πολιτική δράση και την κοινωνική μεταβολή και οι θέσεις του για την κρίση των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών και την απόσυρση των ανθρώπων στην ιδιωτική τους σφαίρα προσφέρουν μια γόνιμη κατανόηση των αντινομιών της σύγχρονης Ελλάδας. Το πρόταγμα του Καστοριάδη για μια αυτόνομη κοινωνία, όπου οι άνθρωποι «είναι ικανοί να άρχουν και να άρχονται», με όσα αυτό συνεπάγεται, αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα για όλους εμάς που ανησυχούμε για τη μοίρα και το μέλλον της πατρίδας μας.

Βιογραφικό

Γεννήθηκε το 1922 στην Κωνσταντινούπολη. Η οικογένεια ήρθε στην Αθήνα έναν μήνα πριν από την Μικρασιατική Καταστροφή. Τα σημαντικά γεγονότα ήταν οι άνθρωποι που έπαιξαν ρόλο στη ζωή του. “Οι γονείς φυσικά. Ο πατέρας μου: λάτρης της μόρφωσης, άθεος, βολταϊρικός, φανατικός αντιβασιλικός. Η μητέρα μου: ιδιαίτερα καλλιεργημένη γυναίκα, αγαπούσε με πάθος τη μουσική, ευγενέστατη, πολύ όμορφη, έπαιζε πιάνο, περνούσε ώρες ολόκληρες καθισμένος πλάι της ακούγοντάς την να παίζει Μπετόβεν, Σοπέν....”

Σε μικρή ηλικία αποκτά μεγάλο ενδιαφέρον για τη φιλοσοφία, αλλά επίσης την πολιτική δράση και την κοινωνική μεταβολή.

“Αυτή η διπλή πόλωση ήταν καθοριστικό στοιχείο στην όλη μετέπειτα εξέλιξή μου. Και σήμερα, κατά κάποιον τρόπο, έτσι είμαι.”

Το 1945 ξενιτεύεται με υποτροφία για σπουδές στο Παρίσι, όπου θα ζήσει μέχρι το θάνατό του το 1997. Εκεί θα αναδειχθεί σαν ένας από τους πιο πρωτότυπους, βαθυστόχαστους και πλέον εικονοκλαστικούς στοχαστές του εικοστού αιώνα.

Μαρξισμός/Κομμουνισμός/Καπιταλισμός

Η ρήξη του Καστοριάδη με την Κομμουνιστική Αριστερά γίνεται το 1943 – άμεσο αποτέλεσμα εμπειριών του σαν ενεργό μέλος του ΚΚΕ. Ακολουθεί μια πολύχρονη περίοδος δράσης στα πλαίσια της Τροτσκιστικής Αριστεράς, μέχρι την οριστική απόρριψη του Μαρξισμού το 1960.

Το 1964 γράφει ότι σήμερα το δίλημμα είναι να εξακολουθήσεις να είσαι μαρξιστής ή να είσαι επαναστάτης, αλλά και τα δύο μαζί δεν συμβιβάζονται. Και ότι ο μαρξισμός έχει γίνει το νεκρό σώμα μιας ψευδοθεωρίας, η οποία κοινωνικά και ιστορικά λειτουργεί μόνο σαν ιδεολογία. Θεωρεί τον Μαρξ σαν μεγάλο, αλλά αντιφατικό, αντινομικό διανοητή. Από τη μια μεριά,

Stella Tsirka

Waiting for the dolphin
Acrylic paint on canvas, from the
Antipodean Palette 2012 exhibition

προσφέρει οπωσδήποτε ένα επαναστατικό στοιχείο στην κοινωνική και ιστορική σκέψη. Από την άλλη, μένει δέσμιος των ιδεών και των κατηγοριών του κόσμου μέσα στον οποίο κινήθηκε ... “το καπιταλιστικό φαντασιακό: οικονομία, παραγωγή, πρόοδος, νόμοι της ιστορίας, επιστημονισμός.”

Ο Καστοριάδης υπήρξε ένας από τους πρώτους που κατήγγειλαν τα ψεύδη και τον ολοκληρωτισμό του “υπαρκτού σοσιαλισμού”. Το θέμα λέει δεν είναι ποιός κατέχει τα μέσα παραγωγής, αλλά η ανθρώπινη ελευθερία. Δεν είναι βέβαια ο μόνος διανοούμενος αυτή την εποχή που στρέφεται κατά του Σταλινισμού και του ίδιου του Μαρξισμού. Αυτό που είναι αξιοσημείωτο όμως είναι πως ο Καστοριάδης συνεχίζει μια ανελέητη κριτική στη δυτική καπιταλιστική κοινωνία, στις “φιλελεύθερες ολιγαρχίες”. Το πρόταγμα που προασπίζεται μέσω του περιοδικού “Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα” είναι το πρόταγμα της αυτονομίας, της άμεσης δημοκρατίας, του συνεπούς, αυτόνομου πολίτη που, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, “ξέρει να κυβερνά και να κυβερνάται”.

Αυτονομία

Οι ρίζες της μεταμαρξιστικής επαναστατικής του κριτικής βασίζονται στην ψυχανάλυση και στα “σπέρματα” που ανακαλύπτει στην αρχαία Ελληνική σκέψη, και πιό συγκεκριμένα στο μοντέλο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας: την αυτόνομη κοινωνία, την άμεση δημοκρατία, τη δυνατότητα της αμφισβήτησης και τον αυτόνομο, ενεργό πολίτη.

Η Αθηναϊκή κοινωνία και η κληρονομιά της, η ελληνοδυτική παράδοση από την Αναγέννηση και δώθε, έχουν ως βασικό στοιχείο ακριβώς την ελεύθερη αμφισβήτηση της παράδοσης. “Η αμφισβήτηση, όχι για την ευχαρίστηση της αμφισβήτησης. Η αμφισβήτηση, όταν υπάρχει λόγος. Η δυνατότητα της αμφισβήτησης, η δυνατότητα να μιλήσω αλλιώς. Η δυνατότητα να σκεφτώ διαφορετικά από ό,τι σκέφτεται η πλειοψηφία, το Κράτος, η Εκκλησία, το Κόμμα, ο δάσκαλος, οι γονείς ενδεχομένως. Η δυνατότητα να θέσω ως άτομο - ή να θέσει μια κοινωνική ομάδα ή μια πολιτική κίνηση - ερωτήματα. Το τι αξίζει και τι δεν αξίζει, τι είναι δίκαιο και τι δεν είναι, τι είναι αλήθεια, πώς πρέπει να θεσμιστεί η κοινωνία, πώς πρέπει να ρυθμιστούν οι σχέσεις των ανθρώπων.”

Κι αυτό το συναντάμε, για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία στην αρχαία Αθίνα. Με την παρακμή της αρχαίας ελληνικής πόλης, με την κυριαρχία της Ρώμης, και με τον

Χριστιανισμό ασφαλώς, η αυτόνομη κοινωνία χάνεται μέσα στην Ιστορία. Όμως τα στοιχεία αυτά κατά κάποιον τρόπο ξαναδημιουργήθηκαν έπειτα από αιώνες, δηλαδή μετά το τέλος του Μεσαίωνα, στη Δυτική Ευρώπη της Αναγέννησης.

Βυζαντινή ετερονομία

Η Αθηναϊκή κοινωνία και η κληρονομιά της, η ελληνοδυτική παράδοση από την Αναγέννηση και δώθε, έχουν ως βασικό στοιχείο ακριβώς την αμφισβήτηση της παράδοσης. Η δε Βυζαντινοκρατία που μεσολάβησε αποτελεί για τον Καστοριάδη άκρως ετερόνομη κοινωνία. “Σε μια τέτοια κοινωνία, που θα την αποκαλέσουμε ετερόνομη - επειδή είναι υπόδουλη στους δικούς της θεσμούς - τα ίδια τα άτομα είναι ετερόνομα. Δεν μπορούν να σκεφτούν μόνα τους, εκτός από τελείως τετριμμένα και δευτερεύοντα θέματα. Δεν μπορούν να ελέγξουν κριτικά τη συμπεριφορά τους. Δεν μπορούν να κρίνουν τι είναι καλό και τι κακό, τι είναι δίκαιο και τι άδικο, τι είναι αληθές και τι ψευδές. Αυτή ήταν η μοίρα της κοινωνίας επί χιλιετίες.”

Ο βυζαντινός πολιτισμός είναι πολιτισμός θεοκρατικής ετερονομίας, αυτοκρατορικού αυταρχισμού και πνευματικού δογματισμού. “Στο Βυζάντιο δεν υπάρχουν πολίτες, αλλά υπήκοοι του αυτοκράτορα, ούτε στοχαστές, μόνο σχολιαστές ιερών κειμένων.”

“Παινεύομαστε και ξιπαζόμαστε με τον Γκρέκο χωρίς να καταλαβαίνουμε τι σημαίνει η περίπτωση του. Οι σημερινοί Βυζαντινοκάπηλοι μας δεν στέκονται μια στιγμή να αναρωτηθούν γιατί ο Δομνίκος Θεοτοκόπουλος έπρεπε να εγκατασταθεί στην Ισπανία για να γίνει El Greco.”

Σύγχρονη Ελλάδα

Η βυζαντινή παράδοση αποτελεί για τη σύγχρονη Ελλάδα μια θεμελιώδη αντινομία, υποστηρίζει ο Καστοριάδης, την οποία ο νεότερος ελληνικός πολιτισμός δεν κατάφερε ποτέ του να λύσει: “Έννοώ αυτή την καταπληκτικά αντιφατική επίκληση δύο παραδόσεων τελείως ασυμβίβαστων μεταξύ τους: της αρχαίας ελληνικής παράδοσης και, ταυτοχρόνως, της βυζαντινής.”

Η σύγχρονη Ελληνική κοινωνία παρουσιάζει για τον Καστοριάδη πολλαπλές αντινομίες, και σε πολύ οξύτερο βαθμό από την υπόλοιπη Δύση. Ορισμένες απ’ αυτές τις εντοπίζει, ήδη, στους εμφύλιους πολέμους της Επανάστασης του 1821: Ο τοπικιστικός χαρακτήρας της αλληλεγγύης και της νομιμοφροσύνης, που

είναι ισχυρότερος συχνά από τον εθνικό. Πολιτικές κατατάξεις και διαιρέσεις που συχνά σχετίζονται με τα πρόσωπα των “αρχηγών” και όχι με ιδέες, με προγράμματα, ούτε καν με “ταξικά” συμφέροντα. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό είναι η στάση απέναντι στην εξουσία. “Στην Ελλάδα, μέχρι και σήμερα, το κράτος εξακολουθεί να παίζει τον ρόλο του ντοβλετιού, δηλαδή μιας αρχής ξένης και μακρινής, απέναντι στην οποία είμαστε ραγιάδες και όχι πολίτες. Δεν υπάρχει κράτος νόμου και κράτος δικαίου, ούτε απρόσωπη διοίκηση που έχει μπροστά της κυρίαρχους πολίτες. Το αποτέλεσμα είναι η φαυλοκρατία ως μόνιμο χαρακτηριστικό.”

Ο Καστοριάδης καλεί τον Έλληνα πολίτη να αναλάβει τις ευθύνες του για αυτή την κατάσταση:

“Σύμφωνα με την παραδοσιακή «αριστερή» άποψη, όλα αυτά τα επέβαλαν η Δεξιά, οι ξένοι, οι κυρίαρχες τάξεις και η μαύρη αντίδραση. Μπορούμε όμως να πούμε ότι όλα αυτά τα επέβαλαν στον ελληνικό λαό ερήμην του ελληνικού λαού; Μπορούμε να πούμε ότι ο ελληνικός λαός δεν καταλάβαινε τι έκανε; Δεν ήξερε τι ήθελε, τι ψήφιζε, τι ανεχόταν; Σε μίαν τέτοια περίπτωση αυτός ο λαός θα ήταν ένα νήπιο... Εάν όμως είναι νήπιο, τότε ας μη μιλάμε για δημοκρατία. Εάν ο ελληνικός λαός δεν είναι υπεύθυνος για την ιστορία του, τότε, ας του ορίσουμε έναν κηδεμόνα... Εγώ λέω ότι ο ελληνικός λαός - όπως και κάθε λαός - είναι υπεύθυνος για την ιστορία του, συνεπώς, είναι υπεύθυνος και για την κατάσταση, στην οποία βρίσκεται σήμερα... Μιλάμε για ιστορική και πολιτική ευθύνη.”

Όσο για τις άμεσες προοπτικές της Ελλάδας, ο Καστοριάδης είναι εξαιρετικά απαισιόδοξος. Γράφει, αρκετά προφητικά, γύρω στο 1993:

“Εγώ φοβάμαι ότι η Ελλάδα ήδη έχει χάσει την οντότητά της. Πηγαίνω στην Ελλάδα κάθε καλοκαίρι για δυο μήνες και μπορώ να πω ότι αυτό που έγινε από το 1960 και ύστερα με τη συνενοχή και υπαιτιότητα όλων των κυβερνήσεων, αλλά και του ελληνικού λαού, είναι μια καταστροφή που δεν είχε γίνει επί 3.000 χρόνια.”

Είναι ανώφελο, γράφει ο Καστοριάδης, να μιλάμε για δημοκρατικές διαθέσεις της σύγχρονης κοινωνίας, όταν το κυρίαρχο πάθος δεν είναι για την ελευθερία αλλά για την κατανάλωση. Το μόνο που έχει να μας προτείνει η νεοφιλελεύθερη οικονομία, αν “κοιτάξουμε τη δουλειά μας”, αν παραμένουμε στην απάθεια, την ιδιώτευση, τον ψευδο-ατομικισμό, είναι

μια μεγαλύτερη τηλεόραση. Αν αυτό μας αρκεί, τότε είμαστε άξιοι της μοίρας μας. Είναι κοινοτοπία, αλλά δείχνει, όπως οι περισσότερες κοινοτοπίες, μια βαθιά αλήθεια: Οι κοινωνίες έχουν τους ηγέτες που τους αξίζουν.

Συμπερασματικά: Αυτονομία ή Βαρβαρότητα

Αν πρόκειται να υπάρξει κάποιο καινούριο ξεκίνημα της κοινωνίας, ασφαλώς αυτό το καινούριο ξεκίνημα θα συμβαδίσει με μια αφύπνιση των ανθρώπων, οι οποίοι θα πάνουν να είναι καταναλωτικά ζώα και θα ξαναγίνουν πολιτικά ζώα, δηλαδή άνθρωποι που ενδιαφέρονται για τα κοινά, γιατί όπως έλεγε και ο Αριστοτέλης «είναι ικανοί να άρχουν και να άρχονται».

Σήμερα όμως η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση έχει σαρωτικές επιπτώσεις σ' όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής. Στην οικονομία, στην πολιτική, στον πολιτισμό, στη συνείδηση. Όπως υποστηρίζει ο Καναδός στοχαστής John Ralston Saul, το μεγάλο κεφάλαιο προτιμά καταναλωτικά ζώα, όχι ενσυνείδητους, απαιτητικούς, ενοχλητικούς πολίτες.

Σήμερα η ελληνική κοινωνία βουλιάζει κυριολεκτικά κάτω από τις πολλαπλές πιέσεις του αχαλίνωτου φιλελευθερισμού, του

Michèle Meister

Where the wind takes me
Mixed media on paper,
from the Antipodean
Paleete 2012 exhibition

καταναλωτισμού, του ανεύθυνου κράτους, των (τουλάχιστον) ανίκανων πολιτικών και την πατροπαράδοτη νοοτροπία του δε βαριέσαι. Σήμερα το πρόταγμα τού Κορνίλιου Καστοριάδη για μιά αυτόνομη κοινωνία με συνειδητά ενεργούς πολίτες, εξάπλωση της άμεσης δημοκρατίας και υπεύθυνες πολιτικές δομές αποχτά ιδιαίτερη βαρύτητα.

Οι πολίτες του Αριστοτέλη ξέρουν να κυβερνούν και να κυβερνούνται, “είναι ικανοί να άρχουν και να άρχονται”. Πώς θα μάθει ο πολίτης να κυβερνά; “Μα...κυβερνώντας βέβαια!” είναι η απλή (αλλά καθόλου απλοϊκή) απάντηση τού Καστοριάδη. Αναλαμβάνοντας ευθύνη...στη γειτονιά του, στο δρόμο του, στη δουλειά του, στο σχολείο του παιδιού του, στη διαχείριση γενικά των κοινών. “Εγώ θα φτιάξω το Ρωμείο;” Ναι εσύ, στο χώρο σου.. Αν όχι εσύ, τότε ποιος; Αυτός ο υπεύθυνος, ο ενεργός πολίτης, και μόνο αυτός, δικαιούται να απαιτεί υπευθυνότητα από τους πολιτικούς του.

Έχει λεχθεί πως η ελευθερία ταΐζεται με αίμα. Ο Καστοριάδης μάς λέει πως η ελευθερία ίσως δεν απαιτεί τη ζωή μας, αλλά οπωσδήποτε απαιτεί την **υπεύθυνη** ζωή. Τη θέλει ο άνθρωπος την ελευθερία και την υπευθυνότητα; Ή τη φοβάται, όπως γράφει ο άλλος διάσημος ψυχο-κοινωνιολόγος Erich Fromm; Ο Καστοριάδης παρατηρεί πως οι δημοκρατικοί θεσμοί στις

Stella Tsirka

Woman from the pot
Acrylic paint on canvas, from the
Antipodean Palette 2012 exhibition

Δυτικές κοινωνίες όχι μόνο δεν οφείλονται στον καπιταλισμό - απεναντίας, καταπολεμήθηκαν ιστορικά από τον καπιταλισμό, κι αυτή η καταπολέμηση έχει φτάσει στην κορύφωσή της στην εποχή μας. Πολλοί είναι δε αυτοί που πλέον ανοιχτά προτείνουν και απαιτούν την συρρίκνωση της δημοκρατίας “για το καλό της οικονομίας”.

Σαν άτομα και σαν κοινωνία χρειαζόμαστε την ικανότητα και το θάρρος να παραδεχτούμε ότι το νόημα της ζωής μας δεν μπορεί πλέον να χορηγηθεί από μια θρησκεία, από μια ιδεολογία, δεν μπορεί να μας γίνει δώρο από κανέναν. Εδώ ο Καστοριάδης συγκλίνει με τους μεγάλους στοχαστές τού Υπαρξισμού: το μόνο νόημα της ατομικής και συλλογικής μας ζωής είναι αυτό που θα της δώσουμε εμείς οι ίδιοι.

Η αρχαία Αθηναϊκή δημοκρατία περιέχει, αν όχι μοντέλα, τουλάχιστον γόνιμα σπέρματα για όσους αναζητούν την έξοδο από τους σύγχρονους λαβύρινθους. Αποτελεί όμως περίλυπη πραγματικότητα η διαπίστωση του Καστοριάδη πως “περηφανευόμαστε ότι είμαστε απόγονοι των αρχαίων, αλλά για να μάθουμε τι έλεγαν και τι ήταν οι αρχαίοι πρέπει να προσφύγουμε σε ξένες εκδόσεις και σε ξένες μελέτες.” ●

Πηγές και παραπομπές

Κορνήλιος Καστοριάδης

Η Ελληνική Ιδιαιτερότητα (3 τόμοι), εκδόσεις Κριτική

Η Φανταστική Θέσμιση της Κοινωνίας, Κέδρος

Αρχαία Ελληνική Δημοκρατία, Ύψιλον

Η Ορθολογικότητα του Καπιταλισμού, Ύψιλον

Θρυμματισμένος Κόσμος, Ύψιλον

Σοσιαλισμός και Αντινόμηση Κοινωνία

Erich Fromm, The Fear of Freedom

John Ralston Saul, The Unconscious Civilization

The International Encyclopedia of Philosophy: <http://www.iep.utm.edu/castoria/>

Castoriadis Blog: <http://castoriadis.blogspot.com.au/>

Texts on the internet by or about Castoriadis:

<http://www.notbored.org/cornelius-castoriadis.html>

Ο Κορνήλιος Καστοριάδης στην εκπομπή –Παρασκήνιο

<http://www.youtube.com/watch?v=II-poOTrWlc>

Κάποιες προσεγγίσεις στην «Πλεκτάνη» του Κωνσταντίνου Καλυμνίου

Κυριάκος Αμανατίδης

Μια νέα ποιητική συλλογή, με τίτλο «Πλεκτάνη», έχει προστεθεί το 2012 στο ποιητικό έργο του ομογενή λογοτέχνη Κωνσταντίνου Καλυμνίου, (ΚΚ εφεξής). Προηγήθηκαν οι ακόλουθες τέσσερις ποιητικές συλλογές:

- ♦ Κήπος Εσώκλειστος, 2003
- ♦ Αλεξιπύρινα, 2005
- ♦ Άπτερος Νίκη, 2009
- ♦ Ανησυχασμός, 2010

Η νέα ποιητική συλλογή αρχίζει με ένα Προλογικό Σημείωμα από την δρα Έρμα Βασιλείου, το οποίο ακολουθεί Εισαγωγή από την κ. Άννα Δημητρίου.

Όπως και οι προηγούμενες ποιητικές συλλογές του ΚΚ, η «Πλεκτάνη» δεν εντάσσεται στην παραδοσιακή ποίηση, με την έννοια ότι δεν χρησιμοποιεί τα εξωτερικά της στοιχεία, όπως οι ομοιόμορφες στροφές, η ομοιοκαταληξία, και το μέτρο.

Ο ΚΚ κατέχει το μυστικό του σύγχρονου ποιητικού λόγου και έχει το χάρισμα της συμπύκνωσης, που δίνει στα ποιήματά του μια επιγραμματική λιτότητα. Σε κάποια ποιήματα ο λόγος του γίνεται ακόμη πιο συνοπτικός, ακόμη και ελλειπτικός, αλλά και κρυπτικός, σε βαθμό που η έκφραση γίνεται αποφθεγματική. Υπάρχουν και ποιήματα, όπως τα παρακάτω, που παίρνουν τη μορφή χρησμού, με τη Δελφική αμφισημία του:

ΟΥΔΕΙΣ

Ουδείς αναμάρτητος.

Ιδίως οι διάπτοντες

που αποτελούν

την πιτυρίδα

ενός φαλακρού ουρανού.

ΑΣΤΕΡΙΕΣ

Μέσα στο σκότος

οι λαμπρότερές μας ανομίες

μας παραμονεύουν,
μαζί με τον Βαν Γκογκ,
σε πέντε κατευθύνσεις...

Η αναφορά στον Βαν Γκογκ στο παραπάνω ποίημα παραπέμπει στον Ολλανδό ζωγράφο, ο οποίος έκοψε μέρος του αριστερού του αυτιού μετά από μια διαφωνία με τον φίλο του Γάλλο ζωγράφο Γκωγκέν. Ίσως εδώ ο ΚΚ να υπαινίσσεται την αυτοτιμωρία, για κάποιες ανομίες μας.

Μοντέρνος ποιητής, λιτός στην έκφραση, ευρηματικός στη δομή, υπαινικτικός στο λόγο, ο ΚΚ είναι δύσκολο να ενταχθεί σε μια συγκεκριμένη τεχνοτροπία της ποίησης. Η ποίησή του είναι εικονοπλαστική, και κατά κανόνα υπαινικτική, καθότι το λεξιλόγιό του συχνά ξεφεύγει από την τρέχουσα χρήση. Σε πολλά ποιήματα οι λέξεις θα μπορούσαν να παραβληθούν με πινελιές, έχουν τους δικούς τους ιδιτισμούς, τις δικές τους συμβολικές μεταπλάσεις, που διαφοροποιούνται από ποίημα σε ποίημα.

Αν ήταν να κατατάξω την ποίηση του ΚΚ σε μια από τις γνωστές τεχνοτροπίες, θα έλεγα πως συγκεράζει στοιχεία του συμβολισμού και του υπερρεαλισμού, δημιουργώντας μια δική του, ιδιότυπη, τεχνική.

Pavlos Andronikos

Lavender's Blue

Photo-graphic image from Antipodean Palette 2012 Exhibition

Από τη μια αντανακλά τις εικονοπλαστικές ιδιότητες και τη νοηματική συμπίκνωση του συμβολισμού, και από την άλλη την πολυεδρικότητα και πολυσημία του υπερρεαλισμού.

Η ιδιάζουσα μορφή της ποίησής του οφείλεται σε παράγοντες γλωσσικούς, υφολογικούς, εννοιολογικούς, διαπολιτισμικούς, και διαχρονικούς, για να αναφέρω τους σημαντικότερους κατά τη άποψή μου. Ο ποιητικός του λόγος είναι υπαινικτικός, και ως εκ τούτου πολυσήμαντος, αφού προσεγγίζεται από διαφορετικές ερμηνευτικές γωνίες. Η γλώσσα του έχει μια ιδιαίτερη προσαρμοστικότητα, καθότι εναρμονίζεται με το πολιτισμικό πλαίσιο των θεμάτων που διαπραγματεύεται.

Μια τέτοια γλωσσο-πολιτισμική εναρμόνιση απαιτεί ευρυμάθεια από τη μια, και γλωσσοπλαστικές ικανότητες από την άλλη, προαπαιτούμενα που, παρά το νεαρό της ηλικίας του, είμαι της γνώμης πως ικανοποιεί ο ΚΚ.

Μια άλλη διαπίστωση διαβάζοντας τα νέα ποιήματα του ΚΚ είναι ότι η λογική αλληλουχία που χαρακτηρίζει τα παραδοσιακά ποιήματα, στην δική του περίπτωση αντικαθίσταται από τις νοηματικές προεκτάσεις που καλείται να κάνει ο αναγνώστης, με βάση τις συνειρμικές παραστάσεις που ενεργοποιεί η ανάγνωση των ποιημάτων.

Ο αναγνώστης καλείται να επιστρατεύσει τη δική του δημιουργική φαντασία, συμμετέχοντας έτσι στην αποκωδικοποίηση των μηνυμάτων του ποιητή, αλλά και συμβάλλοντας στη διεύρυνσή τους. Με άλλα λόγια, η ανάγνωση των ποιημάτων του ΚΚ παίρνει τη μορφή μιας ερμηνευτικής, αλλά και συμμετοχικής, διαδικασίας. Εξυπακούεται πως η ποίηση που επιδέχεται μια τέτοια προσέγγιση οδηγεί συχνά σε υποκειμενική, και όχι αντικειμενική, ερμηνεία, ανάλογα με τις αποχρώσεις των συμβόλων και την αμφισημία ή και πολυσημία, των λεκτικών εκφράσεων που χρησιμοποιούνται σε ένα συγκεκριμένο ποίημα.

Το ποίημα ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ αποτελεί παράδειγμα αυτής της τεχνοτροπίας.

Επιβιώνουμε διαστρωματικά
στα χρώματα του χρόνου.
Τα βλέπουμε
διαχωρισμένα καλαίσθητα
στο καλειδοσκόπιο,
κάπως όπως διαχωρίζουμε
τα κόκαλα

από την ψαρόσουπα.
Την νύχτα,
μεταβολίζονται
στην αθέατη πρόσοψη
των βλεφάρων μας
και μας τραντάζουν
σαν ξυπνητήρι.

Στο παραπάνω ποίημα παρατηρούμε έναν ασυνήθιστο, και ίσως πρωτότυπο, παραλληλισμό του χρόνου με το καλειδοσκόπιο, τα κάτοπτρα του οποίου αντανακλούν το εισερχόμενο φως με τέτοιο τρόπο, ώστε εμφανίζονται συμμετρικές εικόνες κάθε φορά που περιστρέφουμε το σωλήνα.

Οι δύο πρώτοι στίχοι δίνουν το στίγμα του όλου ποιήματος:

Επιβιώνουμε διαστρωματικά
στα χρώματα του χρόνου.

Πράγματι, τα χρόνια, στην περίπτωση του ανθρώπου, με τις διαφορετικές εμπειρίες στα διάφορα στάδια της ζωής του, συσσωρεύονται και εναλλάσσονται, όπως τα χρώματα στο καλειδοσκόπιο, όταν το περιστρέφουμε. Οι εμπειρίες δεν είναι ομοιόμορφες, καθώς οι ευχάριστες συνυπάρχουν με τις δυσάρεστες. Όμως η έμφυτη τάση του ανθρώπου είναι να διαχωρίζει τις δυσάρεστες από τις ευχάριστες εμπειρίες, όπως βγάζουμε τα κόκαλα από την ψαρόσουπα. Τα βράδια, όμως, οι δυσάρεστες, και ίσως ένοχες, εμπειρίες αναδύονται από το υποσυνείδητο, και «μας τραντάζουν σαν ξυπνητήρι».

Εκείνο που σε πρώτη προσέγγιση εντυπωσιάζει είναι η ευρηματικότητα, το καθαρά προσωπικό ύφος, και η τάση για συνεχή ανανέωση του ποιητικού λόγου του ΚΚ, όπως αυτός ακολουθεί την ανελικτική του πορεία στις ποιητικές του συλλογές.

Ο προσεκτικός αναγνώστης θα παρατηρήσει τις γλωσσικές, εκφραστικές, υφολογικές, ιστορικές και πολιτισμικές μετατοπίσεις του ΚΚ, οι οποίες τον μεταφέρουν από εποχή σε εποχή, και από περιοχή σε περιοχή. Θα παρατηρήσει επίσης πως ο εσωτερικός προβληματισμός του βρίσκει την έκφρασή του σε μια εις βάθος κατόπτευση του ανθρώπου στην διαχρονική και διαπολιτιστική του πορεία.

Δεδομένου ότι το ελληνικό πνεύμα είχε διεισδύσει στη Μέση Ανατολή, αλλά και στην κεντρική Ασία, κατά τους ελληνιστικούς χρόνους, και λαμβάνοντας υπόψη πως οι ανατολικές αξίες αποδείχθηκαν πιο ανθεκτικές στο πέρασμα των αιώνων από

τις αξίες της Δύσης, ο ΚΚ επιχειρεί μια επαναπροσέγγιση του ελληνικού πνεύματος διαμέσου ελληνικότροπων εκφάνσεων της ανατολικής σκέψης και τέχνης.

Μέσα από τα ποιήματά του παρατηρούμε την διάπλευση του χρόνου και την ανακατάταξη των πολιτισμών και αξιών. Πολλά του ποιήματα παραπέμπουν σε πτυχές του ανατολικού πολιτισμού, παράλληλα με την αρχαία ελληνική σκέψη και τα πατερικά κείμενα.

Παρά το γεγονός ότι η «Πλεκτάνη» είναι η πέμπτη ποιητική συλλογή του ΚΚ, ο τρόπος γραφής συνδυάζει την πρωτοτυπία και φρεσκάδα με την φιλοσοφική έφεση και εκφραστική ωριμότητα. Μοντέρνος, λιτός, και υπαινικτικός ο στίχος του, προσφέρεται σε πολλαπλές αναγνώσεις.

Συχνά οι λέξεις ξεφεύγουν από την τρέχουσα και καθημερινή τους έννοια, και προσλαμβάνουν ποικίλες νοηματικές αποχρώσεις, όπως στο ποίημα ΣΤΡΩΣΙΜΟ:

Όχι,
δεν θα χαθούν
οι μώλωπες των πικραμύδαλων
από τους λεκέδες των κορμιών μας,
στα σεντόνια
με τις υποκύανες ρίγες.
Ευωδιάζουν οι μασχάλες μας
ακόμη
μύρο.

Ένα από τα χαρακτηριστικά στοιχεία της ποίησης του ΚΚ είναι ότι η πραγματικότητα, όπως προβάλλεται, χαρακτηρίζεται από πολυσημία, υποδηλώνοντας έτσι πως η ερμηνεία της μόνο με υποκειμενικά, και όχι με αντικειμενικά, κριτήρια μπορεί να επιχειρηθεί. Ο ίδιος δεν επιχειρεί τη σημασιολόγησή της, απλώς υπαινίσσεται, δεν υποδεικνύει τους τρόπους ερμηνείας των φαινομένων. Με άλλα λόγια, ο ρόλος του ποιητή κατά τον ΚΚ είναι διαμεσολαβητικός, όχι ερμηνευτικός και καθοδηγητικός.

Πολλά από τα ποιήματα του ΚΚ θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως κρυπτογραφήματα. Αλλεπάλληλες εικόνες παρατάσσονται η μια μετά την άλλη, λες και θέλει να δημιουργήσει την εντύπωση μιας διασπασμένης πραγματικότητας, ή ασύνδετων μεταξύ τους συναισθημάτων. Ίσως θέλει να μας δείξει τον κατακερματισμό της κοινωνίας και το ασύνδετο των πολιτισμικών εξελίξεων. Δείγμα, θα έλεγα, αυτής της τεχνοτροπίας είναι το ποίημα ΣΤΕΡΙΑΝΟΙ:

Πώς να εννοήσουμε
εμείς
οι στεριανοί
τις μπόρες,
τις φουρτούνες,
τις τρικυμίες
και τον απόμακρο αλμυρομισεμό
των Τριτώνων;
Ο δικός μας μισεμός
Σκύλλα και Χάρυβδη
στις συμπληγάδες της γαβάθας,
δύο ξεροφάσουλα που παραμονεύουν
δύο χιλιοστά κάτω από την επιφάνεια
της φασολάδας.

Θα κλείσω την αναφορά μου αυτή στη νέα ποιητική συλλογή
του ΚΚ με το ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΠΟΙΗΜΑ, το οποίο δεν είναι το
τελευταίο της συλλογής.

Όταν θα γράψεις
το τελευταίο σου ποίημα,
θα έχεις ξεφλουδίσει τελικά
ολόκληρο το κρεμμύδι.
Θα μείνεις,
με το μαχαίρι στο χέρι
και δάκρυα στα μάτια
να κοιτάξεις βουβά,
τα τρίμματα των χαρτιών
στα γόνατά σου.

Επιγραμματικό στη διατύπωση, και συμβολικό στο περιεχόμενο,
το ποίημα αυτό. Κρεμμύδι η ποιητική έμπνευση, κάθε στρώμα
του οποίου είναι και ένα ποίημα. Όταν ξεφλουδίζει ολόκληρο
το κρεμμύδι, με άλλα λόγια όταν έχει εξαντληθεί η ποιητική
έμπνευση, ο ποιητής με το μολύβι στο χέρι (το μαχαίρι στο
ποίημα), και δάκρυα στα μάτια, θα βλέπει τα λευκά χαρτιά να
τον προκαλούν, ίσως και να τον ειρωνεύονται, αφού η έμπνευσή
του θα έχει στερέψει...

Φοβάμαι πως για χρόνια ο Κωνσταντίνος Καλυμνιός θα έχει
δάκρυα στα μάτια, όχι από την απογοήτευση, αλλά αφού, όπως
προβλέπω, θα έχει πολλά ακόμα κρεμμύδια, με τη μεταφορική
τους έννοια, να ξεφλουδίζει... ●

Visual Arts

Frixos Ioannides

For the second year in a row the Greek Australian Cultural League organised a very successful art exhibition at Steps Gallery in Carlton, starting on July 19 and continuing for over two weeks until August 5.

The exhibition, which attracted hundreds of visitors, was launched by Mrs Eleni Lianidou, Consul General of Greece. Mrs Lianidou praised the work of the participating artists and congratulated the efforts of the Greek-Australian Cultural League for organising this worthwhile event.

Master of Ceremonies at the opening was the well-known author and journalist Phil Kafcaloudes who introduced

Mrs Eleni Lianidou speaking at the opening of the exhibition

Some of the guests who attended the launch of the exhibition

each of the artists and gave a brief analysis of their work. The diverse range and high quality artwork in this year's exhibition will undoubtedly raise the bench mark for future exhibitions of this kind.

The guests who arrived early had the opportunity of uninterrupted viewing of a wide range of artworks. Items on show included paintings, drawings, etchings, digital art, 3D constructions and photographs. It didn't take long for the gallery to fill to capacity, thus making the viewing of art a little more challenging.

Artists who took part in the exhibition were: Pavlos Andronikos, Costa Athanassiou, Efrossini Chaniotis, Christella Demetriou, Viviana Gutierrez Gracia, Barbara Kitallides, Soula Mantalvanos, Michèle Meister, Vasy Petros, Stella Tsirka, Maria Tsalamandris and Peter Tsitas.

The opening night also featured the talented singer Anthea Sidiropoulos accompanied by the equally talented musicians Jacob Papadopoulos and Achilleas

Phil Kafcaloudes addressing the artists and the guests at the exhibition

Yiangoulis. This wonderful trio entertained the guests with old favourites and lively pieces of instrumental music.

The Greek-Australian Cultural League of Melbourne is proud to be associated with events of this kind. True to its aims and objectives, the Cultural League over the years has been a driving force behind cultural events in the Greek community of Melbourne.

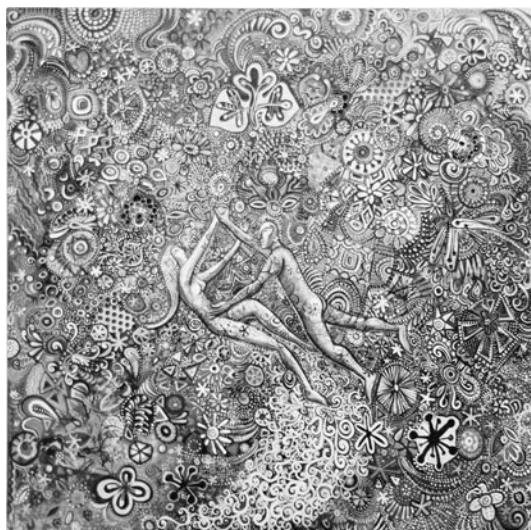
The GACLM congratulates the artists who participated in this year's exhibition and wishes them well in their future endeavours. ●

Antipodean Palette – Exhibition Highlights

Artists participating in the Antipodean Palette 2012 exhibition. From the left: Pavlos Andronikos, Efrossini Chaniotis, Viviana Gutierrez Gracia, Christella Demetriou, Soula Mantalvanos, Michèle Meister, Maria Tsalamandris, Vasy Petros, Costa Athanassiou, Stella Tsirka and Peter Tsitas

Efrossini Chaniotis
Heavenly Bodies 2
Acrylic paint and mixed media
on canvas

Maria Tsalamandris
Aoös River (Greece)
Acrylic paint on canvas

Costa Athanassiou
Zeimbekiko Dancer #1
Photograph

Pavlos Andronikos
A Group of photo-graphic
images

Peter Tsitas
Landscapes
A group of oil pastels on paper

Vasy Petros
Countryside 1
Collage and watercolour on paper

Michèle Meister
Weight
Mixed media on paper

Stella Tsirka

Madam Chloe

Acrylic paint on canvas

Christella Demetriou

Therapy

Mixed media. In the background,
two of her paintings from the Red
Series

Viviana Gutierrez Gracia
Metamorphosis at Dusk (detail)
Watercolour

Soula mantalvanos
Thinking Lyno in Pinstripe
Hand-coloured etching

Barbara Kitallides
Untitled
Oil painting on canvas

*More reproductions of artwork from the
Antipodean Palette 2012 Exhibition are
included in other pages of the magazine*

Επί γης αλλοτρίας

Ανθολογία ελληνοαυστραλιανής μουσικής.
Παραγωγή του Παύλου Ανδρόνικου και Στέλιου Αδάμ

Θανάσης Σπηλιάς

Αντίποδες, μητριά, αλλόχθονα τοπία: Ιδού μερικές από τις λέξεις που έχουν χρησιμοποιηθεί για την Αυστραλία από τους Έλληνες μετανάστες. Κοντά σ' αυτές έρχεται τώρα να προστεθεί και το “επί γης αλλοτρίας”—τίτλος ενός CD από τη Μελβούρνη που κυκλοφόρησε πρόσφατα στο διαδύκτιο.

Ο τίτλος καλύπτει όλες τις παραπάνω έννοιες. Και υπαινίσσεται, επιπρόσθετα, ένα χώρο εξορίας. Γιατί, συνειρμικά, μεταφέρει στους εξόριστους Εβραίους στη Βαβυλώνα—χώρο “παράξενο”, “διαφορετικό”, χώρο εκπατρισμού. Κάτω από τέτοιες συνθήκες διαβίωσης οι “απάτριδες” Εβραίοι αναφωνούν: “Πώς άσωμεν”—πώς είναι δυνατόν, δηλαδή, να τραγουδήσουμε σε ξένο τόπο;

Και εδώ έγκειται η ειρωνεία: στη δική μας περίπτωση, στη δική μας “αλλόττρια γη”, μπορούμε και τραγουδούμε. Μεταφέρουμε έμμετρα, αρχικά, και μελοποιημένα, στη συνέχεια, τους καημούς μας: τη νοσταλγία της μακρινής πατρίδας, την αγάπη μας, τη χαρά και τη λύπη. Θέματα, μ' άλλα λόγια, που απασχολούν τον Έλληνα μετανάστη της Αυστραλίας στην καθημερινή του ζωή.

Παραγωγοί του CD είναι ο γνωστός εκπαιδευτικός και μουσικός Παύλος Ανδρόνικος και ο συνθέτης Στέλιος Αδάμ. Γνωστοί στιχουργοί και καταξιωμένοι ποιητές έχουν γράψει τους στίχους των τραγουδιών, και εκλεκτοί μουσικοσυνθέτες της ελληνικής παροικίας έχουν μελοποιήσει τους στίχους.

Τα θέματα των τραγουδιών είναι προσαρμοσμένα στις εμπειρίες του Έλληνα μετανάστη στην Αυστραλία. Μάλιστα ο Παύλος Ανδρόνικος στην εισαγωγή του διευκρινίζει ότι η διευθέτηση και η σειρά των τραγουδιών αντανakλά ακριβώς το ταξίδι στη νέα χώρα και, στη συνέχεια, τα καθημερινά βιώματα των Ελλήνων στην Αυστραλία. Έτσι, το CD αρχίζει με το τραγούδι “Στο μπαλκονάκι σου” (στίχοι Αικατερίνης Μπαλούκα) που διεγείρει μνήμες από παραδοσιακές σκηνές στη γενέτειρα. Η μουσική του τραγουδιού, από την άλλη, παραδοσιακή κι' αυτή, πλαισιώνει αρμονικά τους στίχους και πετυχαίνουν—στίχοι και μουσική μαζί—να μεταφέρουν μια νοσταλγική εικόνα από το παρελθόν, από τα νεανικά χρόνια του μετανάστη στην Ελλάδα.

Ο Έλληνας της Αυστραλίας, όπως υπονοούν τα θέματα των τραγουδιών, ταλαντεύεται συναισθηματικά μεταξύ νέας και παλιάς χώρας. Πέρα

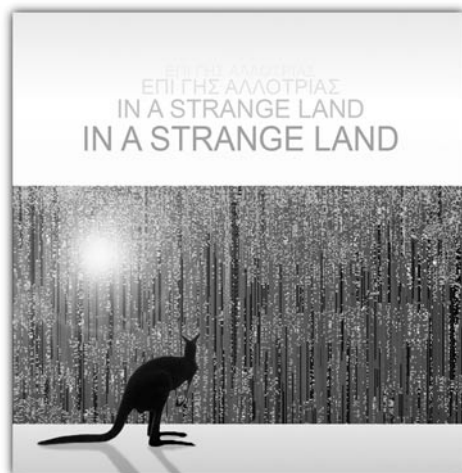
από τη σκληρή καθημερινή εργασία και, εν πολλοίς, εκμετάλλευση του εργάτη στα εργοστάσια (Τσιόλας, “Μέρα με τη μέρα”), ο Έλληνας μετανάστης μεταφέρεται νοερά στις στιγμές και στα αίτια που τον ώθησαν στην απόφαση για αποδημία (Νινολάκης, “Μου πήρανε τον ήλιο”: “Με πλάνεψε ένα όνειρο ωραίο / Και κίνησα τη στράτα του χαμού”). Παράλληλα τα δρώμενα στην πατρίδα και ο πόνος, είτε γενικός (Παής, “Με του καμίου τα χείλη”), είτε προσωπικός (Ηρακλέους, “Ο ίδιος ήλιος”) απασχολούν ιδιαίτερα τους εδώ συμπαροίκους.

Για τον Έλληνα μετανάστη, το “σύμπλεγμα” των εμπειριών και βιωμάτων από το παρελθόν και το παρόν—την Ελλάδα και την Αυστραλία—αποτελεί αναπόσπαστη πραγματικότητα. Και τούτο εκφράζεται εύστοχα στο τραγούδι “Τα λόγια είναι δηλητήριο” (Daniel Keene και Ειρήνη Βέλα). Όπως παρατηρεί ο Παύλος Ανδρόνικος το εν λόγω τραγούδι “αντιπροσωπεύει τη συμβίωση της ελληνικής με την αγγλική γλώσσα, καθώς και τη συνύπαρξη των δύο πολιτισμών που αυτές εκφράζουν”.

Από άποψη ποιοτική, οι στίχοι των τραγουδιών είναι εξαιρετικά πετυχημένοι. Ας μην ξεχνούμε ότι ορισμένοι απ’ αυτούς έχουν γραφεί από καταξιωμένους ποιητές, διακρίνονται για το ρυθμό και τη μουσικότητά τους, και επιλέχθηκαν ακριβώς επειδή ήταν κατάλληλοι να μελοποιηθούν. Πέρα όμως από την ποιότητα των στίχων, ο φιλόμουσος ακροατής θα απολαύσει τελικά ένα άριστο αποτέλεσμα—εναρμονισμένο συγκερασμό στίχων, ενορχήστρωσης και μουσικής εκτέλεσης.

Θα πρέπει τέλος να τονίσουμε ότι το CD δεν διατίθεται στο εμπόριο. Μπορούν όμως οι ενδιαφερόμενοι να το κατεβάσουν, για προσωπική τους χρήση, από την ακόλουθη ιστοσελίδα. ●

<http://members.iinet.net.au/~andronikos/InAStrangeLand.html>

Pavlos Andronikos

CD Cover Design

The CD was produced with funding support from Australia Council, and published on the internet in late 2010.

Η Γένεση του Χωριού

Από το ανέκδοτο μυθιστόρημα «Θάλεια»

Νίκος Γ. Πιπέρης

Από πολύ ψηλά ο τόπος φαινόταν στρωτός και λείος, ένα Αισιωματάκι απλωμένο ανάμεσα σε δυο βουνοκορυφές που έσμιγαν πάνου κατά την ανατολή, κι από κει ξεκινούσαν μαζί, κι όπως κατηφόριζαν σχεδόν κάθετα προς τη θάλασσα ξάνοιγαν λίγο τα πόδια τους, η μια δώθε κι η άλλη κείθε, κι έφταναν έτσι καθώς προχωρούσαν, μια μικρούτσικη, τριγωνική κοιλάδα που έφτανε μέχρι τ' ακρογιαλί.

Στη μέση τούτης της κοιλάδας φιδοπερνούσε μια ρεματιά με πλατάνια και πικροδάφνες, με φλόμπια και λυγαριές, μ' αρμύρες και σφεντάμια που φύτρωναν εδώ κι εκεί σαν κάποιος να είχε αρπάξει χούφτες σπόρους από διάφορα τσουβάλια και να τους είχε πετάξει, σποριές-σποριές, πέρα-δώθε.

Κι ένα ποταμάκι που κατέβαινε ορμητικό και θυμωμένο το χειμώνα με νερά θολά κι αγριεμένα, ξαστέρωνε την άνοιξη και γάργαρο πια και πάντα δροσερό κυλούσε, τραγουδώντας και μουρμουρίζοντας, πάνου από κάτασπρα ποταμολίθαρα και χρωματιστά χαλίκια που έλαμπαν στον ήλιο. Στις στροφές βάραινε και ησύχαζε σχηματίζοντας νερόλακκους που γέμιζαν με βατράχια, νεροχελώνες και νεροφίδες που κάθε νύχτα έστρωναν πρωτόγονα πανηγύρια με τα δικά τους ρεσιτάλ μουσικής και ήχου. Και το καλοκαίρι με τις μεγάλες ζέστες στέρευε σταδιακά προς τα πάνου, παίρνοντας μαζί του όλο τούτο το τσούρμιο από πουλιά, έντομα, ζουζούνια κι ερπετά που ζούσαν απ' το νερό του: Τις πετροπέρδικες και τις τσίχλες που κατέβαιναν απ' τις γύρω βουνοπλαγιές με τις βένιες και τις κουμαριές, τα κοτσύφια και τ' απδόνια που φώλιαζαν στα πλατάνια της λαγκαδιάς, και τ' άλλα μικροπούλια, τους σπίνους, τους κοκκινολαίμηδες, τα χρυσογάρδελα και τους φλώρους που έρχονταν πρωί και βράδυ, από τις λάκκες και τις πλευρές με τις αγριελιές, τις χαρουπιές και τ' ασπάλαθα να πιούν και να τσαλαβουτήσουν στα νερά του.

Από δω ψηλά όλα φαίνονταν όμορφα και παραδεισένια, κι ο Κύριος που στάθηκε μια μέρα στην πιο ψηλή κορυφή του νότιου βουνού που αργότερα θα το έλεγαν «Καζανά», να πάρει ανάσα και να θαυμάσει τη δημιουργία του, τόσο πολύ μαγεύτηκε απ' την ομορφιά του τόπου, απ' τα τραγούδια των πουλιών, απ'

τ' άρωμα των λουλουδιών, το πράσινο των δέντρων και τ' ασήμι της ρεματιάς που τ' αποφάσισε εκείνη κιόλας τη στιγμή, και το φώναξε δυνατά με τη βροντερή του τη φωνή ν' ακουστεί σ' όλη, μαθές, την πλάση: «Ας γίνει εδώ, στον τόπο τούτο, που είναι καλός κι απαγγερός ένα χωριό, κι ας έχει τούτη η κοιλάδα κλίμα γλυκό και ήπιο, κι ας έρχονται οι τσοπάνηδες με τα κοπάδια τους και τις οικογένειές τους από τα ψηλά βουνά με τα χιόνια και το κρύο να ξεχειμωνιάζουν».

Κι ήρθε ο πρώτος τσοπάνης απ' τα ψηλά βουνά με τα χιόνια και τους πάγους, που ορθώνονταν όμορφα και περήφανα πέρα από τη θάλασσα, με τα κοπάδια και ολόκληρο τ' ασκέρι του, κι έφτιαξε μεσόπλευρα στο βουνό αντίπερα του Καζανά που το είπε Ράχη, ένα μικρούτσικο καλυβάκι με πέτρες και με λάσπη, με δύο μικρούτσικα δωμάτια, ένα για τη γυναίκα του και τα παιδιά και τ' άλλο, που το έλεγαν «παχνί», για τα ζώα. Ψηλότερα προς την πλαγιά, έφτιαξε και το μαντρί κι εκεί μέσα έκλεινε τα πρόβατα και τα γίδια τα χειμωνιάτικα βράδια να τα προφυλάγει απ' το τσουχτερό κρύο, τη βροχή, τον αέρα και τα άγρια ζώα.

Την άλλη χρονιά και την παρ' άλλη ήρθαν κι άλλοι τσοπάνηδες με τα πράματά τους και τις φαμίλιες τους κι έφτιαξαν κι εκείνοι τα καλύβια τους, ο ένας κοντά στον άλλο, κι έγιναν οι γειτονιές κι οι ρούγες κι ένα μαγαζάκι κοντά στο δρόμο που τ' ονομάτισαν «Οι Τρεις Φίλοι» και πούλαγε κρασί, αλάτι και σπίρτα.

Έτσι, με τον καιρό, μεγάλωσε κι απλώθηκε το χωριό απ' τη μέση της πλαγιάς της Ράχης μέχρι κάτω τη ρεματιά.

Ξελόγγιασαν τ' άγρια χωράφια μέχρι τα ριζά του Καζανά και τις πλευρές της Ράχης κι έσπειραν τη γη, σιτάρι για το ψωμί τους, βίκο και λαθούρι για τα πράματά τους, να μαναρεύουν τ' αρνιά και τα κατσίκια, να έχουν μπόλικά μανάρια για τις γιορτές και τις μεγάλες μέρες.

Έρχονταν οι τσοπάνηδες το χινόπωρο, έσπερναν τα χωράφια που είχαν ξελογγιάσει, ξεχειμώνιαζαν τα κοπάδια τους, και προτού έρθει καλά καλά το καλοκαίρι, θέριζαν τα σπαρτά τους, μάζευαν τα νοικοκυριά τους κι έφευγαν για τα ψηλά βουνά να ξεκαλοκαιριάσουν, για νάρθουν πάλι το χινόπωρο με όλο τους τ' ασκέρι.

Με τον καιρό έφτιαξαν σχολείο κι εκκλησιά που την είπαν «Αγιάννη», έφεραν δάσκαλο για να μαθαίνουν τα παιδιά γράμματα, να γίνουν καλοί άνθρωποι, να μη τα φάει η δουλειά όπως έρεψε εκείνους, και παπά να λειτουργιούνται κομμάτι,

και να παντρεύονται οι νέοι, να κάνουν τους γάμους τους στ' αλώνια, με μπόλικο κρασί που έφτιαχναν μόνοι τους, απ' τα δικά τους αμπέλια, και με σφαχτά στην αράδα απ' τις δικές τους στάνες, με τραγούδια που θα τα έλεγαν τα ανύπαντρα κορίτσια και με το κλαρίνο που έπαιζε ο Λίτσας θα γλεντούσαν και θα χόρευαν μέχρι την άλλη και την παρ' άλλη μέρα.

Μεγάλωναν οι οικογένειες, απλώνονταν οι γειτονιές, μεγάλωναν και τα παιδιά, κι εκείνα που δεν πήγαιναν κοντά στα πρόβατα άρχισαν να κάνουν άλλες δουλειές: άλλοι έγιναν γεωργοί, και καλλιεργούσαν ντομάτες κι ελιές, άλλοι συνέχιζαν το σχολείο με σκοπό να σπουδάσουν, κι άλλοι άνοιγαν μικροδουλειές, το λιοτριβείο να βγάζουν το λάδι τους, μύλο να αλέθουν το ψωμί τους, πηγάδια να ποτίζουν τους κήπους τους, παπουτσήδικα να μπαλώνουν τα παπούτσια τους, και γανωματάδικα να γανώνουν τα τεντζερέδια τους.

Με τον καιρό οι περισσότεροι σταμάτησαν να πηγαиноέρχονται από τα βουνά στα χειμαδιά και έμειναν μόνιμοι πια κάτοικοι του χωριού που το ονόμασαν Πανωχώρι κι οργάνωσαν και δική τους Κοινότητα, την Κοινότητα Πανωχωρίου, με πρόεδρο και συμβούλιο, με δικό τους μπιρώ γεννήσεων, βαπτίσεων και θανάτων και με δικούς τους γεωργικούς και κτηνοτροφικούς συνεταιρισμούς.

Όποιος περνούσε από το Πανωχώρι θαύμαζε τον τόπο και μακάριζε τους κατοίκους του, έκανε το σταυρό του λέγοντας «Εδέμ είναι, μωρέ, Εδέμ και παράδεισος».

Και σαν να τον μάτιασαν τούτο τον τόπο, τι το προφαντικό; Και σταμάτησαν οι βροχές, λιγόστεψαν τα νερά, στέρεψε και το ποτάμι που έφερνε το γάργαρο νερό, και η γη έβγαλε αλάτι, σκέτη λύσσα, κι άρχισε ο κόσμος σιγά σιγά, χρόνο με χρόνο, να εγκαταλείπει το Πανωχώρι, να γυρίζει πέτρα, και να φεύγει. Άλλοι για τα γειτονικά χωριά και τις μεγάλες πόλεις κι άλλοι, οι περισσότεροι, για την ξενιτιά: την Αμερική, τον Καναδά, τη Γερμανία κι όπου αλλού τους έστελνε η μοίρα τους.

Πρώτα οι νέοι κι ύστερα οι μεγαλύτεροι, ώσπου στο τέλος έφυγαν σχεδόν όλοι κι απόμειναν οι γέροι και οι γριές: Πού να πήγαιναν εκείνοι; Θα έμεναν εδώ, εδώ ήταν ο τόπος τους, τα καλύβια τους. Εδώ θα έμεναν να τους θάψουν στον Αγιάνη. Και ποιός, τάχατες, θα τους έθαβε τώρα που είχαν φύγει όλοι; Έτσι θα έμεναν εκεί, κολλημένοι όπως ήταν στο τόπο τούτο, να τους φάνε τα όρνια και τα τσακάλια που άρχισαν, κιόλας, να ουρλιάζουν στη Ράχη και στον Καζανά.

Ίσως να ήταν καλύτερα έτσι, βεβαίωναν οι γεροντότεροι. Πού να πάνε τώρα εκείνοι, πού να χαθούν, δε βλέπεις τους άλλους που φύγανε και δε γύρισε κανένας, έλεγαν κοιτάζοντας το δρόμο, βάζοντας το χέρι τους αντήλιο στο μέτωπό τους. Εδώ θα κάτσουνε στο χώμα τους, εδώ, να γίνουνε κι εκείνοι χώμα.

Με τον καιρό τα σκίνα και τα πουρνάρια ξαναφύτρωσαν στ' ανοίγματα, οι πεζούλες γκρεμίστηκαν, τα χωράφια γέμισαν αγκάθια, αγριελιές και σφάκες κι ο τόπος αγρίεψε. Χορτάριασαν οι ρούγες και οι δρόμοι κι απόμειναν τα μισογκρεμισμένα σπίτια να χάσκουν με τα σπασμένα παραθυρόφυλλα στους βοριάδες του χειμώνα και στα μελέμια του καλοκαιριού.

Κι ο Κύριος που στάθηκε μια μέρα στην κορυφή του Καζανά να ξεκουραστεί λιγάκι και να θαυμάσει την όμορφη κοιλάδα, όπως την θυμόταν, με τα πλατάνια και τις κουμαριές, με τα πουλιά και τα ζουζούνια, με τ' ανθισμένα σπάλαθα και με τις κουμαριές, αναρωτήθηκε για μια στιγμή τι τάχα να έγινε εκείνο το χωριό κι αν πραγματικά έγινε ποτέ, όπως είχε κάποτε διατάξει. ●

Maria Tsalamandris
Memories of Greece
Acrylic on canvas (60x90 cm)

Δύο τα θύματα

Διονυσία Μούσουρα-Τσουκαλά

Εγένετο φως! Ξαφνικά λες και τραβήχτηκε το πέπλο που σκέπαζε τη μνήμη, διαπίστωσα για ποιο λόγο αντιπαθούσα τόσο πολύ τη Δικαστική Διερμηνεία όλα αυτά τα χρόνια, μολοντί όχι μόνο εκπαιδευμένη Διερμηνέας/Μεταφράστρια είμαι με περγαμινές, βούλες και σφραγίδες, και πολύχρονη πείρα, αλλά και με ειδική εκπαίδευση ως Νομική Διερμηνέας, εκπαίδευση που ουδέποτε δέχτηκα να εξασκήσω παρά τις δελεαστικές προτάσεις και έμμεσες ή άμεσες πιέσεις που όλα αυτά τα χρόνια δέχτηκα! Κάτι ακαθόριστο με απωθούσε και δεν άντεχα ούτε σα σκέψη να βρεθώ όχι σε αίθουσα Κακουργοδικείου αλλά ούτε καν Πταισματοδικείου, μολοντί κάποιες φορές, πολύ ελάχιστες, ενέδωσα σε πιέσεις.

Όλα άρχισαν εκείνο το πολύ μακρινό Φθινοπωρινό πρωινό, πάνω από μισό αιώνα πριν, όπου μαζί με δυο φίλες και συμμαθήτριες, παπαδοκόρες κι αυτές, τη Νίνα και τη Λέλα, γυρνούσαμε από τη χώρα στην Μπόχαλη που μέναμε, μετά από τη Γιορτή της Σημαίας στην οποία παρευρεθήκαμε με το Γυμνάσιο ανήμερα του Αγίου Δημητρίου. Περιπατούσαμε ξένοιαστες κι αμέριμνες, πίσω μας ακολουθούσε νεαρός με το ντουφέκι στον ώμο, συνηθισμένο φαινόμενο εκείνα τα χρόνια, και ο οποίος, άλλο... φαινόμενο της εποχής(!), άρχισε να μας «πειράζει», πετώντας διάφορα υπονοούμενα.

Αποφασίσαμε να σταματήσουμε και να προσποιηθούμε ότι μαζεύουμε κοπελούλες, (αγριοκυκλάμινα), από τους όχτους, ώστε υποχρεωτικά να μας προσπεράσει και να απαλλαγούμε από τις...φιλοφρονήσεις. Έτσι, μείναμε πίσω και συνεχίσαμε αμέριμνες το δρόμο μας. Ο νεαρός πήγαινε από τη δεξιά μεριά του δρόμου άκρη-άκρη κι εμείς παραμείναμε αριστερά. Πλησιάζαμε στο Σταυρό όταν ακούσαμε απανωτές ντουφεκιές κοιτάξαμε γύρω τρομαγμένες και διαπιστώσαμε πως ο νεαρός είχε πέσει κάτω στο χαντάκι.

Τρέξαμε να βοηθήσουμε υποθέτοντας ότι εκπυρσοκρότησε το όπλο που είχε στον ώμο, ήταν πεσμένος μπρούμυτα και βογγούσε, δεν προλάβαμε καλά να σκύψουμε και από το αλογόκαρο που ερχόταν από τη χώρα κατέβηκε ο καρολόγος, πήγε πολύ κοντά, τον πιάνει από τον ώμο και, ο τάδε είσαι μωρέ; Όχι, ο... είμαι, απαντά με αδύναμη φωνή ο νεαρός, γέρνει κάτω και ξεψυχάει. Τότε τον παρατάει, γυρίζει σ' εμάς και

μας λέει, πάρτε δρόμο και φύγετε, πάτε γρήγορα σπίτια σας και τσιμουδιά, φονικό είναι! Κατατρομαγμένες αρχίσαμε να τρέχουμε! Εκεί που τρέχαμε, από τη μεριά του δρόμου που είχε λιόδεντρα, είδαμε έναν έξαλλο άνδρα να τρέχει ανεμίζοντας στον αέρα ένα ντουφέκι και με φωνή που δεν είχε τίποτα το ανθρώπινο να ουρλιάζει, τον σκότωσα πήρα το αίμα του πατέρα μου πίσωω...

Με τη ψυχή στο στόμα και τον τρόπο στα μάτια φτάσαμε σπίτι μας, και βλέπουμε όλους ανάστατους να μαζεύουν τα παιδιά από γύρω και να τρέχουν να κρυφτούν αμπαρώνοντας πόρτες και παράθυρα... Βρισκόμαστε σε κατάσταση σοκ, οι δόλιοι οι γονείς μας δεν ήξεραν τί μας συνέβη και πώς να μας συνεφέρουν για να τους πούμε τί έγινε... κατατρόμαξαν μαθαίνοντας πως είμαστε μπροστά στο φονικό γιατί εν τω μεταξύ ο «φονιάς» περνώντας μέσα από την Μπόχαλη ανεμίζοντας το όπλο, συνέχισε να φωνάζει πως τον σκότωσε!!!

Ήταν πρωτοξάδελφα, η βεντέτα, συνηθισμένο φαινόμενο τότε στα Επτάνησα, άρχισε κάμποσες γενιές πίσω, τόσο παλιά που ούτε θυμόταν σχεδόν κανείς πώς άρχισε!

Κι από κει αρχίζει ο εφιάλτης για μας και τους γονείς μας που έμελλε να κρατήσει για πάρα πολύ καιρό... Επειδή είμαστε οι μόνες αυτόπτες μάρτυρες, αφού απήλλαξαν τη Λέλα γιατί ήταν η μικρότερη από τις δύο αδελφές, ανακρίσεις επί ανακρίσεων στη Νίνα κι εμένα, δεν έφταναν αυτές των πρώτων ημερών, αλλά μέχρι πολύ αργότερα που έγινε η δίκη, ζούσαμε φοριχτό εφιάλτη καθημερινά, από τη μια σπάνια μέρα να μην έλθει αστυνομικός στο Γυμνάσιο και να μας πάρει για συμπληρωματικές ανακρίσεις στο Τμήμα, κι εμείς να τρέμουμε, να τα χάνουμε και από το φόβο μας να μπερδεύουμε τα λόγια μας κι ακριβώς γι αυτό φτου κι απ' την αρχή την άλλη μέρα κι από την άλλη απειλές και εκβιασμοί στους γονείς μας κι από τα δυο μέρη, θύτη και θύματος τι θα καταθέσουμε και τι θα πούμε!!! Και δεν είμαστε πάνω από 15 χρονών τότε... καμιά φορά που τα σκέφτομαι απορώ όχι μόνο πώς αντέξαμε και δεν πάθαμε ψυχολογικό πρόβλημα αλλά και πώς καταφέραμε και προβιβαστήκαμε εκείνα τα χρόνια... πού μυαλό και ηρεμία να συγκεντρωθείς και να διαβάσεις που ζούσαμε διαρκώς με το φόβο στην καρδιά και την απειλή πως αν πούμε ή αν δεν πούμε αυτό ή εκείνο, θα σκοτώσουν τον παπάκη μας ή τη μαμά μας ή θα απαγάγουν και κακοποιήσουν εμάς!

Φυσικά ούτε κατά διάνοια να διαμαρτυρηθούμε στην Αστυνομία... άλλα χρόνια τότε... κι ο φόβος για αντίποινα σ' εμάς

κάθε άλλο παρά ανυπόστατος. Στην κηδεία του θύματος, όταν τον ασπάστηκε ο αδελφός του, του είπε, κοιμήσου ήσυχος και θα σου στείλω παρέα γρήγορα! Ζούσαμε σα φυλακισμένες, από το φόβο μας δεν τολμούσαμε να κυκλοφορήσουμε πουθενά μόνες, ακόμα και στο Σχολείο κοτζάμι κοπέλες, μας συνόδευε τότε ο ένας γονιός, τότε ο άλλος, θυμάμαι φοβόμουν να κοιμηθώ στο δωμάτιό μου μόνη, έτσι κοιμόμουν για πάρα πολύ καιρό με τη μαμά μου κι ο παπάκης μου στο δωμάτιό μου.

Κι ήλθε η ώρα για τη δίκη στο Μεσολόγγι, μια και δεν υπήρχε Κακουργοδικείο στη Ζάκυνθο. Άλλα προβλήματα, όχι μόνο γιατί το ταξίδι πολυέξοδο και δύσκολο για κείνα τα χρόνια, άσε που ήταν και χειμώνας όχι μόνο γιατί θα χάναμε πολύτιμο χρόνο από το Σχολείο μας κι είμαστε ήδη σε μεγάλη τάξη, αλλά ακόμα γιατί δεν μπορούσαμε να πάμε ασυνόδευτα δυο κορίτσια. Οι παπάδες, δεν μπορούσαν να απουσιάσουν, έτσι αποφασίστηκε να μας συνοδεύσει η μαμά μου. Δεν ήταν, όμως, μόνο αυτά τα προβλήματα, προέκυψαν και άλλα, τόσο πριν φύγουμε όσο κι όταν φτάσαμε στο Μεσολόγγι. Πριν φύγουμε, προσπάθησαν να μας δωροδοκήσουν, προσφέροντάς μας όλα τα έξοδα και οι μεν και οι δε, στο δε Μεσολόγγι, άρχισαν οι εκβιασμοί από τους δικηγόρους αμφοτέρων ως προς τις καταθέσεις μας!

Όπως αποδείχτηκε, και από τις δυο οικογένειες κυκλοφορούσαν πάντα οπλισμένοι... πανέτοιμοι για ό,τι προκύψει. Εκείνη την ημέρα ο θύτης παρακολούθησε τον ξάδελφό του που έφυγε το πρωί και στο γυρισμό κρύφτηκε πίσω από τις ελιές, από κει που θα περνούσε κι όταν έφτασε κοντά, του έριξε. Στόχος των δικηγόρων του θύτη ήταν να δίνουμε τέτοιες καταθέσεις ώστε να αποδειχτεί πως δεν ήταν προμελετημένο και εν ψυχρώ έγκλημα, αλλά εν βρασμώ ψυχής. Φυσικά, οι άλλοι στόχευαν να αποδειχθεί ότι όντως ήταν ψυχρή, προμελετημένη δολοφονία κι εμείς είμαστε οι μόνες που με τις καταθέσεις μας θα αποδεικνύαμε το ένα ή το άλλο εξ ου και οι εκβιασμοί και απειλές!

Θυμάμαι ακόμα τη ταραχή και αγωνία μας όταν πρωτομπήκαμε στην κατάμεστη αίθουσα του Κακουργοδικείου, τρέμαμε στην κυριολεξία από το φόβο μας, ιδιαίτερα όταν διαπιστώσαμε το βλοσυρό/απειλητικό ύφος και τις γεμάτες υπονοούμενα ματιές που μας έριχναν οι αντίδικοι! Καθίσαμε εκεί που μας υπέδειξαν, όλοι μουρμούριζαν πόσο ενδιαφέρον θα είχε αυτή η δίκη, γιατί εκτός όλων των άλλων, Εισαγγελέας Εφετών, ήταν ο πολύ γνωστός, ο περιβόητος Δελαπόρτας, δεινός ρήτορα! Για να κατανικήσω κάπως το φόβο και τρόμο μου είχα προνοήσει να

πάρω μαζί μου τετράδιο και μολύβι για να κρατώ ημερολόγιο! Λυπάμαι μόνο που οι πολλές μετακινήσεις κι ο ξενιτεμός δεν επέτρεψαν να επιβιώσουν όλες αυτές οι ημερολογιακές σελίδες... κι ήταν πάρα πολλές! Με ξαναβλέπω σκυμμένη να γράφω συνεχώς, πολλές οι ώρες και οι μέρες μέσα στο Κακουργοδικείο...

Εξετάστηκαν δεκάδες μαρτύρων κι από τα δυο μέρη... ακούστηκαν πράγματα φοβερά που δεν τα χωρούσε ανθρώπινος νους. Ξετυλιγόταν μπροστά μας μια όντως τραγική κατάσταση... δεν πιστεύαμε αυτά που ακούγαμε και πώς αυτές οι δυο οικογένειες για τόσες γενιές δεν είχαν ξεπεράσει το μίσος και υπό αυτές τις συνθήκες εξακολουθούσαν να μένουν σχεδόν δίπλα-δίπλα αφού τα πατρογονικά σπίτια και οι περιουσίες τους ήταν τόσο κοντά!

Θυμάμαι ακόμα πως όταν πήγαμε εκεί, τόσο η Νίνα όσο κι εγώ ίσως επειδή διαδραματίστηκε μπροστά μας το φονικό, χωρίς να τολμάμε να ξεστομίσουμε ή μοιραστήσουμε τις σκέψεις μας με κανέναν, νιώθαμε λύπη για το αδικοχαμένο παλικάρι, ήταν δεν ήταν 20 χρονών και καμία συμπάθεια για το φονιά. Δεν τον είχαμε δει ποτέ, δεν είδαμε το πρόσωπο του έξαλλου άντρα που έτρεχε ουρλιάζοντας μετά το κακό, τον φανταζόμαστε «κακούργο» άγριο, αιμοσταγή... και ξαφνικά μέσα στο δικαστήριο καθισμένο στο εδώλιο είδαμε ένα φοβισμένο νέο παιδί ούτε 20 χρονών, με ευγενική φυσιογνωμία και μεγάλα, εκφραστικά γαλάζια μάτια! Σαν κάτι νάγινε μέσα μας... κι ανατράπηκαν οι ισορροπίες, έσκυψα στο τετράδιο κι έγραψα, *μα αυτός είναι παιδί, αυτός φαίνεται πιο φοβισμένος από μας... δεν μπορεί να είναι φονιάς... δε γίνεται...*

Για μέρες ολόκληρες παρήλαυναν οι μάρτυρες κι ανάλογα σε ποια από τις δυο φαμελιές ανήκαν, μολονότι συγγενείς όλοι, προσπαθούσαν έμμεσα ή άμεσα να επηρεάσουν τους ενόρκους. Η Νίνα κι εγώ, σαν οι πιο σημαντικές μάρτυρες που φέραμε όλο το βάρος, εξεταστήκαμε τελευταίες, η κάθε μια χωριστά, η μία εντός του δικαστηρίου η άλλη φρουρούμενη από αστυνομικό εκτός ώστε να μην ακούει τι γινόταν στην αίθουσα.

Εξονυχιστική η εξέταση και προ παντός όσα περάσαμε «στα χέρια» των δικηγόρων υπεράσπισης και του Δημόσιου κατήγορου... μας τσιγάρισαν στην κυριολεξία... έφτασε στο σημείο να αμφισβητούμε εμείς οι ίδιες αυτά που βιώσαμε την ημέρα του εγκλήματος!

Κάποτε τελείωσε η δική μας δοκιμασία κι έφτασε η στιγμή απολογίας του κατηγορουμένου. Νεκρική σιγή μέσα στην αίθουσα... ήταν ολοφάνερο πλέον ότι οι περισσότεροι από το

πολυπληθές ακροατήριο έβλεπαν ευνοϊκά τον κατηγορούμενο... ιδιαίτερα όταν δακρυσμένος είπε, εγώ δεν τον μισούσα τον ξάδελφό μου... δεν είχα λόγο, πολλές φορές, όταν δεν μας έβλεπε κανείς, μιλούσαμε και τα λέγαμε... μεγαλώνοντας μιλήσαμε, στα κρυφά πάντα, και για το πρόβλημα που μάζιζε τόσα χρόνια τις φαμελιές μας, αναγκαστήκαμε να ομολογήσουμε, όμως, πως μια μέρα ο ένας θα σκότωνε τον άλλον γιατί έτσι έπρεπε... όποιος προλάβαινε... Αφότου θυμάμαι τον εαυτό μου, μια σταλιά παιδί, δεν περνούσε μέρα ακόμα κι όταν με κανάκευαν και ταχτάριζαν, να μη μου θυμίζουμε πως όταν μεγαλώσω σαν πρωτότοκος πρέπει να κάνω το χρέος μου και να πάρω πίσω το αίμα της φαμελιάς μας... δεν ήθελα να τον σκοτώσω... μα δεν μπορούσα να κάνω αλλιώς, θα με σκότωνε εκείνος, άλλωστε με τι μάτια ν' αντίκριξα τους δικούς μου...δειλό κι ανίκανο θα με αποκαλούσαν... θα μου έμενε η ρετσίνα πώς τους ντρόπιασα... δεν θα με χωρούσε ο τόπος πια... Λυπάμαι... ειλικρινά λυπάμαι... δεν έπρεπε να το κάνω...

Μάτι αδάκρυτο δεν έμεινε μέσα στην Αίθουσα...όταν τελείωσε, αυθόρμητα όλοι, ναι κι εμείς, ξεσπάσαμε σε χειροκροτήματα...θυμάμαι να γράφω, ΔΕΝ είναι φονιάς, άλλοι του όπλισαν το χέρι, εκείνοι έπρεπε να δικάζονται σήμερα, όχι αυτός.

Δε δικάστηκε πολλά χρόνια, υποχρεώθηκε από το Δικαστήριο η οικογένειά του, όμως, να εγκαταλείψει το νησί και να μην επιστρέψουν ποτέ πίσω ώστε να δοθεί ένα τέλος σε αυτή τη βεντέτα και να μη χάνονται πλέον έτσι άδικα νέα παιδιά!

Θυμάμαι, το τελευταίο που έγραφα σε κείνο το χρονικό/ ημερολόγιο ήταν:

Δύο τα θύματα, όχι ένα!

Μου πήρε πάρα πολλά χρόνια και πολλές ώρες... αυτοανάλυσης(!) ψάχνοντας στα έγκατα της ψυχής μου να βρω γιατί τόση αντιπάθεια για Νομική Διερμηνεία... ήταν εκείνη η τραυματική εμπειρία στα νεανικά μου χρόνια που, προφανώς, δεν ξεπέρασα ποτέ! ●

Ένα βαζάκι μερέντα...

Αφιερωμένο στη θεία μου την Ευθυμία.

Ειρήνη Δερμιτζάκη

Για κάποιο λόγο, τής καθόμουν στο λαϊμό. Σαν ένα κομμάτι ξερό από την κόρα του ψωμιού. Έβηχε, της χτύπαγαν την πλάτη, κι εγώ εκεί, κολλημένη στο φάρυγγά της, αμετακίνητη και σίγουρη, να την πνίγω...

Δε με συμπάθησε, το ξέρω. Για κάποιο ανεξήγητο λόγο, από την πρώτη στιγμή που με είδε. Το ένιωσα στην πρώτη της αγκαλιά στο “Μπτέρα”. Εκτός αν δε με συμπαθούσε από πριν γεννηθώ. Αυτό όμως πώς θα μπορούσα να το ξέρω;

Είμαστε τρία αδέρφια. Τα αδέρφια μου και εγώ. Έτσι μας ξεχώριζε ανέκαθεν. Ο Χρηστάκης, η Φωτεινούλα, ο Παναγιωτάκης και αυτό. Εγώ ήμουν το “αυτό”. Όχι μόνο το “αυτό” δηλαδή, αλλά και το άλλο, το τελευταίο, το μικρό, το βλαμμένο, το αυτό... Ένα παιδί χωρίς όνομα.

Ούτε και ξέρω πώς μεγάλωσα. Δεν ασχολήθηκε ποτέ κανένας μαζί μου. Σε μια αυλή γεμάτη με χρωματιστά λουλούδια, ζωηρά, που τα έντομα στήνανε πάρτι στους ανθούς, εγώ ήμουν κάτι σαν ένα μικρό μαραζωμένο κακτάκι σε μια μικροσκοπική γλάστρα. Ούτε νερό, ούτε λίπασμα. Μόνο ήλιος. Ένας δυνατός ήλιος να με τσουρουφλίζει νυχθημερόν. Ζούσα όμως. Με έτρεφε ο ήλιος και οι στάλες νερού που κατά λάθος έπεφταν πάνω μου από το πότισμα των γειτονικών λουλουδιών.

Δεν θυμάμαι πως άρχισαν όλα. Φαντάζομαι όμως. Φαντάζομαι ένα μωρό παρατημένο στην κούνια, να κλαίει και να σπαράζει για μια αγκαλιά και κανένας να μην το παίρνει. Στριφογύριζε το μωρό, σπάραζε, χτυπιόταν, τίποτα... Μέχρι που έμαθε να χρησιμοποιεί τα χέρια του και σιγά σιγά προσπαθούσε να πιάσει τα κάγκελα του κρεβατιού, απελπισμένο να είναι συνέχεια στην ίδια στάση, ξαπλωμένο σε ένα μικροσκοπικό κρεβάτι. Έτσι το φαντάζομαι αυτό το μωρό. Εμένα...

...Κάπως έτσι μάλλον διαπίστωσα πως αφού το κλάμα μου δε συγκινούσε κανένα για να ασχοληθεί μαζί μου τότε η φωνή μου θα ήταν αδύνατο να τους συγκινήσει. Και παρόλο που ήξερα να μιλάω, κράτησα το στόμα μου κλειστό για πολλά χρόνια. Μόνο όταν κινδύνευσα να μην πάω νηπιαγωγείο μιας και άκουσα τη μάνα μου να λέει: “Πού να το στείλω το

καθυστερημένο να με ρεζιλέψει;”, άνοιξα το στόμα μου να μιλήσω! Και αυτό για να φύγω επιτέλους από το σπίτι με την ελπίδα πως ο έξω κόσμος θα είχε κάτι καλύτερο να μου προσφέρει.

Θυμάμαι τη στιγμή σαν να ήταν χθες, όλα μου τα αδέρφια στην κουζίνα, ετοιμαζόμασταν να φάμε και η μάνα μου με τη θεία μου κόβανε κομματάκια τις σουπιές γιατί νηστεύαμε λόγω δεκαπενταύγουστου.

“Έχεις δίκιο Χριστίνα μου, πού να το στείλεις το βλαμμένο; Άστο και του χρόνου...” Συμπλήρωσε η γλυκομίλητη θεία μου.

“Εγώ θέλω να πάω.” Είπα αποφασιστικά.

Γύρισαν όλοι και με κοίταξαν παραξενεμένοι. Η Φωτεινούλα μας που εκείνη την ώρα έφερνε ένα κατσαρόλι με λάδι το έριξε στο πάτωμα από την χαρά της.

“Μίλησε! Μίλησε!” Φώναξε χοροπηδώντας!

Χαμογέλασα δειλά και ένιωσα να σκάει το ξεραμένο γάλα που είχε μείνει γύρω από τα χείλη μου. Αυτό ένιωσα πρώτα, γιατί αμέσως μετά ένιωσα μια ξύλινη κουτάλα να προσγειώνεται πάνω στο κεφάλι μου!

Δεν είχα ρίξει εγώ το λάδι, αλλά κάποιος έπρεπε να τιμωρηθεί, κι αυτή ήμουν εγώ, η εύκολη λύση! Εγώ που δεν έκλαιγα, δεν ούρλιαζα οπότε δεν θα προκαλούσα περαιτέρω ταραχή!

Έτσι κατάλαβα πως δεν είχε και πολύ σημασία να μιλάω. Και πως έπρεπε οπωσδήποτε να πάω στο νήπιο για να γλιτώσω από το ξύλο της μάνας μου τουλάχιστον τις ώρες που θα έλειπα από το σπίτι! Έδεσα τη γλώσσα μου κόμπο, και έσφιγγα με μανία τα χείλη μου για να μη βγει ο παραμικρός ήχος από το στόμα μου! Ούτε η ανάσα μου δεν έπρεπε να ακουστεί ξανά!

...Μπορεί να είχε πολλά στραβά η μάνα μου αλλά είχε πολλή φαντασία. Πρώτον γιατί με έδερνε σε ανύπνοτο χρόνο, εκεί που δεν το περίμενα δηλαδή, και δεύτερον γιατί με χτύπαγε κάθε φορά με διαφορετικό τρόπο και χρησιμοποιώντας ό,τι βάζει ο ανθρώπινος νους!

Με το τασάκι μού έσπασε μια φορά ένα από τα μπροστινά μου δόντια. Το πέταξε στον τοίχο από τα νεύρα της αλλά αυτό το ρημάδι έκανε γκελ και με βρήκε στο πρόσωπο. Μικρό το κακό βέβαια γιατί το δόντι ήταν από τα νεογιλά! Ε, σιγά, τι να έπεφτε από μόνο του, τι να μου το έβγαζε η μάνα μου μια ώρα αρχύτερα! Συνοπτικές διαδικασίες! Μια άλλη φορά με είχε

πιάσει από την κοτσίδα μου, με γύριζε γύρω γύρω σα σβούρα και με κλώτσαγε ταυτόχρονα. Ήταν πολύ εντυπωσιακό γιατί δεν ήξερα πού να πρωτοπονέσω! Ο πιο πρωτότυπος όμως ξυλοδαρμός ήτανε όταν είχα πάει να παίξω χιονοπόλεμο και γύρισα μούσκεμα στο σπíti. Σαν παγάκι ήμουν. Η μόνη ένδειξη ζωής πάνω μου ήταν η κόκκινη γλώσσα μου, κατά τα άλλα είχα ασπρίσει τόσο πολύ από το κρύο, που έμοιαζα σαν τα σφαχτά στους καταψύκτες των κρεοπωλείων! Η μάνα μου εξοργίστηκε που έφερα λάσπες στο σπíti, έβρεξα τα ρούχα μου, έλειπα πάνω από μια ώρα χωρίς να ειδοποιήσω, και είχα γίνει μπλε από τον χιονιά! Τότε έπιασε την ξύστρα της ντομάτας και όπως ήταν παγωμένα τα χέρια μου άρχισε να μου χτυπάει τις παλάμες. Μέτρα, μού είπε. Μέχρι το δέκα. Γιατί δέκα θα φας! Εγώ δεν έβγαλα κιχ, αυτή συνέχισε να με χτυπάει με περισσότερη μανία, μέχρι που λιποθύμησα σε μια λιμνούλα αίματος και λιωμένου χιονιού.

Φαντάζομαι θα θεωρείτε δύσκολη την εικόνα που μόλις περιέγραψα. Δεν ήταν όμως και τόσο. Πρώτον γιατί είχα συνηθίσει το ξύλο και δεύτερον γιατί γλίτωσα το γραψίμο στο σχολείο για μια βδομάδα μιας και είχανε πρηστεί τα δάκτυλά μου και δε μπορούσα να γράψω!

Μετά το περιστατικό με την ξύστρα, το βούλωσα για τα καλά. Και δεν ξανάκανα καμιά αταξία. Όχι πως είχα κάνει και τις φοβερές σκανδαλιές! Ήσυχη ήμουν, αλλά ήταν αδιευκρίνιστα τα αίτια που τάραξαν το νευρικό σύστημα της μάνας μου όποτε καλό θα ήταν να εγκαταλείψω την όποια δραστηριότητα μιας και δεν ήξερα τι ακριβώς την ταράζει!

Όσο δε μιλούσα ένιωθα τη γλώσσα μου σαν να ήταν φτιαγμένη από μπετόν και ήταν αδιανόητο να μετακινηθεί μέσα στο στόμα μου. Ακόμα κι όταν έτρωγα το έκανα τόσο ήσυχα που δεν καταλάβαινες ότι μασούσα. Φοβόμουνα μην παρασυρθώ και αρθρώσω κάποιο φθόγγο κατά λάθος!

Γιατί δε μίλαγα; Γιατί δεν ήθελα... Γιατί φοβόμουνα... Γιατί δεν είχα τίποτε να πω...

Δε μίλαγα ούτε στο σπíti, ούτε στο σχολείο. Ούτε στα αδέρφια μου, ούτε στους συμμαθητές μου.

Μια φορά ο Ζαχαρίας, συμμαθητής μου στην δευτέρα δημοτικού, μου κατέβασε τη φούστα στο διάλειμμα για να δει αν θα αντιδράσω φωνάζοντας. Κιχ δεν έβγαλα. Την ξανασήκωσα και γύρισα μέσα στην τάξη. Ο φιλολέλεκας ο Παντελής, άλλος συμμαθητής μου, όποτε είχαμε γυμναστική κλώτσαγε τη μπάλα

στο πρόσωπό μου. Εγώ κιχ δεν έβγαζα. Η Ουρανία, αυτή πήγαινε τρίτη τάξη, κατούρησε πάνω στην τσάντα μου. Είχαμε πάει σχολική εκδρομή στο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία. Την ώρα που φεύγαμε έτρεξα βιαστικά να πάρω τη σάκα μου και όταν ακούμπησε στην πλάτη μου κατάλαβα πώς ήταν μούσκεμα. Από νερό θά'ναι, είπα, μέχρι που πήγα σπίτι και την μύρισα. Μου κατέστρεψε και το βιβλίο της γλώσσας η ξανθόφειρα.

...Αχ οι συμμαθητές μου! Ύστερα λένε πως τα παιδιά είναι άγγελοι!

Η μάνα μου, ενώ είχε πάψει να με χτυπάει τα πρώτα χρόνια του δημοτικού σχολείου, ξανάρχισε το χόμπι της γύρω στα έντεκά μου χρόνια! Για την ακρίβεια επέστρεψε δριμύτερη!

“Γιατί δε μιλάς;” Ούρλιαζε! “Γιατί, ανάθεμα την ώρα και τη στιγμή που σε γέννησα! Μου το παίζεις ανώτερη ε; Δε με ξέρεις καλά εμένα! Θα σου κόψω με το κλαδευτήρι τη γλώσσα! Ακούς σκατόπαιδο. Φύγε από μπροστά μου να μη σε βλέπω!”

Την κοίταγα με μάτια γεμάτα απορία. Την κοίταζα και όλο μου το πρόσωπο γινότανε μάτια. Μάτια χωρίς δάκρυα. Την κοιτούσα και περίμενα να με ξαναχτυπήσει. Εκείνη με έφτυνε υποτιμητικά και έφευγε από μπροστά μου.

...Μια μέρα έφυγε οριστικά. Με ξύπνησε ο πατέρας μου πράγμα ασυνήθιστο. “Σήκω, θα έρθει η θεία σας η Χριστίνα να σας πάρει...” είπε. Δεν ρώτησα τί και πώς...

“Πού πήγε η μαμά θεία;” Ρώτησε ο Χρηστάκης.

“Στα τσακίδια!” είπε η θεία μου και του άστραψε μία! Πρώτη φορά που δεν έτρωγα εγώ το ξύλο!

Τα “τσακίδια” ήταν κάπου στην Αλεξανδρούπολη. Εκεί το έσκασε η μάνα μου με έναν μακρινό ξάδερφο του πατέρα μου. Δεν την ξαναείδα... Κανείς μας...

Ανέβηκα στο ψυγείο και πήρα ένα κατοστάρικο από μια γυάλα που ήξερα πως μάζευε λεφτά για να παίρνει κλωστικά για τα κεντήματά της. Πήρα ένα κουταλάκι από την κουζίνα και πήγα στο μπακάλικο. Πήρα ένα βαζάκι μερέντα και πήγα στην παιδική χαρά να γιορτάσω! Δε θα ξανάτρωγα ξύλο! Τι ευτυχία! Έφαγα με τόση βουλιμία τη μερέντα που γέμισα τα μάγουλα μου και τα ρούχα μου! Ε, και τι μ' αυτό; Εκείνη ήταν πολύ μακριά για να ακούσω την φωνή της να με βρίζει. Τόσο μακριά που τα χέρια της δεν με έφταναν πια!

Πέθανε μετά από εικοσιεφτά χρόνια από καρκίνο. Την φέρανε

στο χωριό και την θάψανε στον τάφο της μάνας της. Ο πατέρας μου δεν ήρθε στην κηδεία. Ούτε τα αδέρφια μου. Δεν είχε αλλάξει και πολύ. Ήταν πολύ αδυνατισμένη από την αρρώστια αλλά το πρόσωπό της φαινότανε ήρεμο! Και άσπρο! Όπως το δικό μου τότε με το χιονοπόλεμο, μια μέρα πριν μας παρατήσει...

Όταν πια φύγανε όλοι από το νεκροταφείο, έμεινα μόνη μου και κάθισα λίγο στο μάρμαρο να πάρω μια ανάσα. Δεν ήξερα τι να νιώσω. Προσπαθούσα να θυμηθώ μια γλυκιά της λέξη ή ένα χάδι! Τίποτα...

Έκαιγε ο ήλιος και με τα μαύρα ένιωθα λες και με είχανε σε κλίβανο. Ο σβέρκος μου είχε γίνει κατακόκκινος από το κάψιμο. Το δέρμα μου δίψαγε για νερό. ...Ζούσα ακόμα. Σαν εκείνο το κακτάκι στην αυλή, στο μικροσκοπικό γλαστράκι. Με έτρεφε ο ήλιος και οι σταγόνες που κατά λάθος έπεφταν πάνω μου από τα γειτονικά λουλούδια.

Άνοιξα την τσάντα μου έβγαλα ένα βαζάκι μερέντα και ένα κουταλάκι. Το έφαγα όλο με βουλιμία. Λέρωσα τα μάγουλά μου και τη μπλούζα, μα έτσι που ήταν μαύρη δεν φαινόταν οι λεκέδες! Γιόρτασα με τη μερέντα πάλι μαμά! Γιατί εκεί που είσαι δε μπορείς πια να μου κάνεις κακό! Δε θα ξαναφάω ξύλο! Τι ευτυχία! Μόνο που...

...Μόνο που δε σου χάιδεψα λίγο το χέρι όταν ήσουν ανήμπορη στον Άγιο Σάββα μαμά... Και τώρα εκεί που είσαι δέ σε φτάνω. ●

Vasy Petros

River Bank 1

Collage on paper. From the Antipodean 2012 exhibition

Δες με

δες με που περιφέρομαι
ίδιος με ξέμπλεκες τούφες μαλλιών
να προλάβω το αγέρι
που χώνεται στις ξέσκεπες
καμινάδες
των ανθρώπινων ονείρων

δες με που περιφέρομαι
έξω από κλειστές πλατείες
με πλακόστρωτα λήθης
κι αλέες υστεροφημίας
αγορασμένες σε μαγαζιά ευκαιριών

δες με που ξεστρατίζω
με μια αλήτικη διάθεση
να διασπάσω τις αδάμαστες
κορνίζες των καιρών
να τους δώσω υπόσταση
στη βαρυχειμωνιά του γκρίζου

δες με που βρίζω ασύστολα
βωμούς και θεούς
απαστράπτουσες προσωπικότητες
συντεφένια πλαστικά
είδωλα των θεαμάτων
της πεντάρας
που προκαλούν ημίγυμνα
τις μνήμες μας

δες με που πασχίζω μια
καθοριστική κλωτσιά να δώσω

στ' αγάλματα και τις ρύμες
που καμώνονται την ποίηση

δες με που συγκροτώ τις ιαχές μου
σε παράταξη μάχης
στ' αλώνια του χρόνου
με την κραυγή

στον αγύριστο
μεσίτες της ζωής μας

Δημήτρης Τρωαδίτης

Η ακινησία

Και η ακινησία έχει
τους δικούς της νόμους
ρυθμικές κινήσεις
στο άπειρο
του πεπερασμένου χρόνου

δεν είναι άτσαλος ο χρόνος
περιμαζεύεται και πονά
γελάει και χαίρεται

μας κοροϊδεύει ασυναίσθητα
κατρακυλώντας μέσα
στα ξέφτια των στιγμών μας
που τρέχουν αλαφιασμένα
να προλάβουν χίμαιρες

Δημήτρης Τρωαδίτης

Γονιμοποίηση

Κάθε ποίημα,
ένας τοκετός.
Κάποιο καλπάζει πυρετωδώς
πριν καν το συλλάβω
Άλλο κλωτσάει και σπρώχνει
-σαν «ταύρος» επιμένει-
και στο τέλος,
τα καταφέρει.
Αλλά εκείνο που με πονάει
πιο πολύ
είναι αυτό που ανυψώνεται
και λες «*τώρα* θα πετάξει!»
αλλά κάπου μαγκώνει, μετανιώνει
και σηκώνει τα χέρια ψηλά.
Πολύ αργεί, πολύ
-«Ζυγός» θά'ναι-
εγώ όμως το περιμένω ακόμη...

Θεοδώρα Πουλοπούλου

Nikos Nomikos
Untitled drawing
Pen and ink on paper

Κανείς δε μ' αγαπά

Χειμώνας.

Έντεκα η ώρα.

Νύχτα

με βροχή

στη στάση.

Λεωφόρος Αθηνάς,

στο "Παλιό Τέρμα"

του Κορυδαλλού.

Κρυώνω...

Τ' αυτοκίνητα πάνω-κάτω...

Στέκομαι...

Αναρωτιέμαι:

«Άρα, μ' αγάπησε κανείς

στ' αλήθεια;»

Και πριν προλάβω

να το σκεφτώ...

Βοή!

Μια μηχανή

ορμάει

στην άκρη του δρόμου.

Σφηνώνεται

μέσα στο σκοτάδι.

Απομεινάρι;

Κομμένη λάσπη

σοβατισμένη στα ρούχα μας.

(Δεν ξέρω ο άλλος ποιος είναι).

Απότομα

γυρίζω.

Αντικρίζω...

Ένα βιβλιοπωλείο,

ένα βιβλίο

με γουρλωμένο τίτλο:

«ΚΑΝΕΙΣ ΔΕ Μ' ΑΓΑΠΑ»,

της σειράς

"Ταξιδεύοντας,"

εκδόσεις

Παπαδόπουλος – Αθήνα.

«Και ποιος ρώτησε Εσένα;»

Κράζω

(από μέσα μου).

Βουρκώνω.

Γυρίζω την πλάτη.

Μόνη μου

Με συμβουλευώ:

Γι' αυτό πρέπει Εγώ

ν' αγαπώ Εμένα,

ν' αποφεύγω την ιλύ

των μηχανών...

«Ταξιδεύοντας»...

μέσα στον χειμώνα...

Θεοδώρα Πουλοπούλου

Προσκλητήριο

Σήμερα
ανέβασα στο κατάρτι του πρωινού
τη σημαία της ελπίδας
και σε καλώ
στη γιορτή των καινούριων ονείρων.
Να είσαι εκεί,
κάτω από την ανθισμένη κερασιά
στη μέση του μικρού περιβολιού.
Μην φέρεις τον παλιό σου εαυτό,
δε θά 'χει χώρο για να απλώσεις τη βαριά σκιά του.
Φέρε μαντίλια για χορό και για δάκρυα.
Φέρε κρασί και νερό για κεράσματα
Φέρε καθαρίο βλέμμα και ανοικτή καρδιά
Σε καρτερώ το δίχως άλλο

Υ.Γ.

Μην αφήσεις το προσκλητήριο αδιάβαστο.
Δεν έχεις πια καιρό για άλλες ευκαιρίες.

*Μάρω Νικολάου
Μελβούρνη, Μάιος 2012*

Ενθύμιο της Ερμούπολης

Στη μνήμη του καπετάν Μανόλη Νομικού

Να μη σπκώσεις άγκυρες
απόψε καπετάνιε
λάβρος ανάβει ο πυρσός
στην άκρη του αρόδου
και ήλθε το σήμα άγρυπνο
στην τελευταία βάρδια
που το καράβι κουρασμένο
μέχρι τα ύφαλα, θε ν' ακουμπήσει
στις Σύρας το μουράγιο
με τα φανάρια της θερμής
απανεμιάς, και τα ονόματα
απόμαχων πλοιάρχων
στις γαλανές Κυκλάδες της αντάμωσης.
Κι αν το κοιτάξεις το ταξίδι
πιο βαθιά, σαν μια σανίδα
από ναυάγιο μας ταξιδεύει
η κοσμοφόρα θέαση
απ' άκρη σ' άκρη της Πατρίδας.

*Νίκος Α. Νομικός
Μάρτης 2010*

Εφιαλτικό

Τα κίτρινα φώτα
μη τα βλέπεις πια
παντού υπάρχουν
εραστές του σκότους.

Οι καλές ώρες θρυμματίζονται
τα είδωλα γιορτάζουνε
την θλίψη της καρδιάς

Δυο δάκρυα παιδικά
φοράνε ακόμα τ' αποφόρια
της όμορφης ευημερίας.

Ο ονειροπόλος της θεάς Καλλής
κουράστηκε να καταγράφει
τις φθορές, κι αξόδευτους αφήνει
τους πάμφυλλους ροδώνες.

*Νίκος Νομικός
Σεπτ. 2010*

Λόγια απ' τις καταβολές “της μεγάλης δασκάλας”

*Τιμή κι αγάπη στη μνήμη
Θεόκλης Μπίκου-Πολυδούλη
σοφής κόρης της Πάτμου*

Χρόνια τώρα ακούς
κλιμακωτές φωνές τυλιγμένες στα χέρια
της μεγάλης νύχτας
κόκκινες ποδιές φοράνε
οι αδελφές του ελέους
σ' αυτούς τους παγερούς θαλάμους
με το συμβολικό μειδίαμα, για κουράγιο
κουβαλούνε νερό με ξίδι
να σου δροσίσουν το κούτελο
απόψε, μεγάλη μου Θεόκλη
μυρίζουν τα λόγια σου
λιβάνι της αστροφεγγιάς
και γω, το μόνο που σου ζήτησα
να μνημονεύσεις, συντροφευμένους
αδελφούς, κι εσύ με όψη
του αγγέλου σου, μου λες σε ταξιδεύουν.

Νίκος Νομικός

Ευλαβικά

Ευλαβικά
γυρίζω στα παλιά
στις μέρες που περάσαν
με θλίψεις με χαρές
μας βρήκαν
δύσκολοι καιροί
κιοτέψαμε στο δρόμο
λυγίσαμε και κλάψαμε
πολύ
για την γλυκιά μας την πατρίδα
δουλέψαμε, ιδρώσαμε
πονέσαμε
χαρήκαμε
χαθήκαμε στο δρόμο
και ξεχάσαμε
του γυρισμού σημάδια
σβήσανε
ο πόθος άσβεστος
για όλα εκείνα.
Ευλαβικά γυρίζω
και κοιτάζω τις μέρες μου
που πάνε
όμορφα ήταν λέω
δύσκολα υπέροχα
σαν ψεύτικα φαντάζουν
ό,τι κι αν ήταν
πικρά, γλυκά
αλήθεια ή ψέμα
ωραία ήταν
κι ήταν για μένα
τη Μνημοσύνη ευχαριστώ
που τά'χει φυλαγμένα.

Ιωάννα Λιακάκου
Μελβούρνη, Ιούνιος 2012

Ελπίδα

Την ανοιξιάτικη ροδαυγή
με των πουλιών το ξύπνημα,
στην καρδιά ένα σκίρτημα,
για την μέρα που θά'ρθει.

Την γλυκό-μορφη ημέρα
με του ήλιου την ανατολή,
τόσα όνειρα στον αέρα,
για μια χαρούμενη ζωή.

Κι' ένας πόθος ονειρεμένος
από μια ψυχή νεανική,
που στη ζωή αυτή ελπίζει,
για το σήμερα που αντηχεί.

Την γλυκό-μορφη ημέρα,
την ανοιξιάτικη αυγή.
την στολίζει η ελπίδα
για το αύριο, που θά'ρθει.

Και την έβαψε με χρώμα,
Απριλιάτικο γιορτινό,
απ' των λουλουδιών το μύρο
και τον πασχαλινό καλό καιρό.

Γιώργος Γιαννής

Η ψευδαίσθηση της ανάμνησης

Αλήθεια, ω! αλήθεια πώς ξετυλίγονται
οι αναμνήσεις μέρες γιορτινές
στο πολυσύχολο μυαλό μου,
όπως το νήμα απ' το κουβάρι της γιαγιάς μου
όταν έπλεκε πουλοβεράκια για τα εγγόνια της
καθισμένη στο πεζούλι του σπιτιού,
βυθισμένη στις σκέψεις της, να πλέκει ασταμάτητα
αφήνοντας τότε-τότε στεναγμό
και ο νους της να ταξιδεύει
σε κάποιο μακρινό καιρό
που ο χρόνος είχε σκεπάσει με γκριζό σύννεφο
κάποιες της αναμνήσεις.
Και μεις παιδιά μικρά όλο ζωή
με μόνη σκέψη τα παιχνίδια
παίξαμε τριγύρω της ανέμελα,
δίχως όνειρα, δίχως αναμνήσεις.
Και σαν πέφταμε και χτυπούσαμε
μας έπαιρνε στην αγκαλιά της
να μας παρηγορήσει, με το ζεστό της χάδι
και λόγια παρήγορα.
Έτσι ζεσταίνουν την καρδιά μου οι αναμνήσεις
όταν ζωντανεύουν πρόσωπα αγαπημένα
μέσα από την καταχνιά των χρόνων
και βρίσκω παρηγοριά.
Γίνεται τότε η ψυχή μου παιδική,
γίνεται άπιαστο πουλί και ταξιδεύει
και φτάνει εκεί στα μέρη εκείνα
τα αγαπημένα. Τους βρίσκει όλους
εν τη ζωή, μιλά μαζί τους
και η ψευδαίσθηση τη γαληνεύει.
Και στην απέραντη σιωπή
ηχούν φωνές, γλυκές φωνές,
ω, πόσο γνώριμες φωνές
ηχούν στ' αυτιά μου
και φέρνουν ρίγη στην καρδιά μου.

Αθηνά Γκινάκη
3-2-2004

Στην άπλα του κάμπου

Μέσα στου κάμπου τα πολύχρωμα λουλούδια
γλυκά περνάει και τα λικνίζει το αεράκι
και μες στ' ανάβραδο καθώς φυσάει ο μπάτης
εκείνα γέρονουν και την αύρα προσκυνούν.

Και σαν ο ήλιος ανατείλει την αυγούλα
μες στον αιθέρα ευωδία γύρω σκορπούν
κι από το μέλι τους μεθούν τα μελισσάκια
και κυνηγούν τις πεταλούδες που πετούν.

Τρέχουν ξοπίσω και αρχίζουν το χορό
κι από τη ζάλη τους ξεσπάει πανηγύρι,
σαν ξεμεθύσουν τρέχουν πάλι στους ανθούς
να πιούν το μέλι και ν' αφήσουνε τη γύρη.

Η φύση χαίρεται κι τους χαμογελά
κι ο ήλιος στέλνει το στερνό το μήνυμά του
και βασιλεύοντας υπόσχεται πολλά
πως πάλι αύριο θά'ναι κι αυτός κοντά τους.

*Αθηνά Γκινάκη
18-9-1997*

Αντάμωμα

Βρεθήκαμε στην άκρη του πάρκου
εκεί που τ' αχνάρια των πουλιών ψηλάφισαν το νωπό χρώμα
μετά τη βροχή που κόπασε για λίγα λεπτά.

Η ανάσα γρήγορη
ρυθμικά έπαλλε στο στήθος
συνοδεύοντας τον ψίθυρο που έσβηνε στα παγωμένα χείλη.

Πίσω απ' της πόλης τα φώτα π'άναβαν δειλά
στο φίλημα των νεφών που στεφάνωναν τα γκρίζα κτίρια
μού'γενεψες να γράφω στο μικρό μπλοκάκι
τις τελευταίες κουβέντες που είχαμε πει σαν προσευχή.

Και η βροχή ξανάρχισε το μέτρημα...

Να 'ταν τ' αντάμωμα τάχα τυχαίο
ή ο σκοπός που όριζε ν' αφουγκραστούμε τις καρδιές
για τέτοια κρύα μέρα του χειμώνα
που η φύση οσφριζόταν την επιφάνεια της γυμνών χειρών
σαν χάιδευαν τον ρυτιδιασμένο κορμό του γέρικου πλατανιού;

Η πόλη ολόσωμη φωτίστηκε
και τα πουλιά κρυφτήκανε στις φυλλωσιές·
ανήσυχη άρχισ' η βροχή ν' ακολουθάει τις πατημασιές
ώσπου πια χώρισαν οι δρόμοι μας
κι απλώθηκε στους ώμους μας το χιόνι.

Έτσι, χωρίς βιασύνη
ρίξαμε πίσω μια στερνή ματιά
κι εκεί το βήμα χάθηκε...
μέσα στο άγνωστο.

Αντρία Γαριβάλδη

Στο πέρασμα του χρόνου

Παγιδευμένοι στις νοσηρές συνήθειες
βαδίζουμε ανίδεοι
σ' ένα βαθύ σκοτάδι

Επιτίδειοι καρδοκοούν
κι εμείς ανεύθυνοι
προχωράμε σ'ένα δρόμο
γεμάτο από παγίδες
που ξεφυτρώνουν από παντού.

Αυτή τη στιγμή
ο νους μου θρόνιασε
σ' αλαργινούς καιρούς
σε άλλες εποχές
με αμύθητες περιπέτειες
και το (γνώθι σ' αυτόν)
απομακρυσμένο
από το δρόμο της σκέψης.

Τα όνειρα μας ξεμάκρυναν
στο πέρασμα του χρόνου

Οι ελπίδες ταλαντεύονται
στη σκιά της σιωπής

Πώς θ' αναστήσουμε
το όραμά μας;

Χρειάζεται δύναμη
χρειάζεται θάρρος
και μία αλλαγή
των αντιλήψεών μας...

*Καίτη Σαμαρά-Παύλου
Γ' Βραβείο Λογοτεχνικού
Διαγωνισμού 2011*

Αγνάντια στην Ιωνία

Λούλα Παπαζών, Μελβούρνη

Το καράβι αγκυροβόλησε στο πανέμορφο νησί της Σάμου. Άρχισε η αποβίβαση. Η κυρία Ελεονώρα άρπαξε τη βαλτισούλα της, πέρασε την τσάντα της στον ώμο και σέρνοντας τα βήματά της, με κόπο έφτασε στην αποβάθρα, ανάμεσα στους τόσους συνταξιδιώτες της.

Ήσαν περασμένα μεσάνυχτα. Σε δυο ώρες θα έπαιρνε το άλλο καράβι της γραμμής για να περάσει στην απέναντι στεριά. Ένα ρίγος περιέλουσε το κορμί της. Ω, Θεέ μου! Αναστέναξε!... Πότε; Γιατί αργεί τόσο; Πότε επιτέλους θα έρθει να με πάρει;...

Μάταια περιέμενε. Οι ώρες περνούσαν. Το καράβι δεν φαινόταν. Τελικά ακούστηκε από τα μεγάφωνα ότι είχε αναβάλει το δρομολόγιο και πως θα ξεκινούσε το πρωί. Δεν ήθελε να πάει στο ξενοδοχείο. Η αγωνία την έτρωγε και η συγκίνησή της ακόμη μεγαλύτερη. Να μπορούσε, αν ήξερε κολύμπι, θα πήγαινε κολυμπώντας. Δεν ήταν δα και τόσο μεγάλη η απόσταση...!

Προχώρησε λίγο πιο πέρα, ζαλίστηκε από την αγωνία της αλλά και τη λαχτάρα της να βρεθεί όσο πιο γρήγορα γινόταν εκεί. Αχ! Θεέ μου! Γιατί αυτή η αναβολή του δρομολογίου; Αναρωτήθηκε.... κάθισε να συνέλθει... Ξαφνικά ακούστηκαν τα κοκόρια από την απέναντι στεριά.

Σε λίγο σηκώθηκε πάλι. Δεν ήθελε να φύγει από εκείνη τη θέση που στεκόταν.

Άρχισε να αχνοφέγγει και η κ. Ελεονώρα εκεί. Στήλη άλατος. Ακίνητη και με τη ματιά στην απέναντι στεριά... Σε λίγο έφεξε για τα καλά. Τώρα πια μπορούσε να διακρίνει πολύ καλά πέρα από τη θάλασσα.

Ω! Και να το θαύμα! Τι έβλεπε! Μια πανέμορφη κοιλάδα. Που τη στόλιζαν διάφορες πόλεις. Να, το Κουσάντασι, τα Βούρλα, το Αϊντίνι, το Αϊβαλί. Πιο βορειοανατολικά η Φώκαια, το πανέμορφο Μπούρνοβα. Λίγο πιο κάτω τα Σώκια, ο Γέροντας, και τόσα άλλα, χωριουδάκια. Καταμεσής της πλουσιοπάροχης αυτής κοιλάδας, η αρχοντοκόρη της Ιωνίας. Η πόλη των γραμμάτων και του πολιτισμού. Η σμαραγδένια Σμύρνη. Η χλιοτραγουδισμένη πατρίδα του πατέρα της. Αλλά και η μαρτυρική Σμύρνη!.. Εκεί κοντά, στη Σμύρνη ξεχώρισε τα Σώκια! Ω! Τί έβλεπε, Θεέ μου! Κόσμος πολός. Βγαίνανε από το χωριό.

Άλλοι με τα βοϊδοκάρα τους άλλοι με τα αλογοκάρα τους φορτωμένα με κοφίνια. Κάποιοι άλλοι πεζοί. Να, ανάμεσα τους, ξεχώρισε κάποια μεσόκοπη γυναίκα που κρατούσε στα χέρια της μία στάμνα. Όλοι χαρούμενοι ξένοιαστοι και κεφάτοι ξεκινούσαν για τις δουλειές τους... Α! Ξαφνικά κάτι θυμήθηκε. Ναι τώρα είναι η εποχή της φυτείας του καπνού... σκέφτηκε...

Εκεί κοντά στα καθάρια νερά της γαλανής θάλασσας ένα αρχοντικό διώροφο σπίτι. Περιτριγυρισμένο, με πελώριες μουριές. Κι από την ανοιχτή του πόρτα να βγαίνει μια γεροδεμένη αρχοντογυναίκα, με ένα λευκό πεντακάθαρο τσεμπέρι. Ριγμένο στο κεφάλι. Και πάνω ένα χάλκινο ταψί που το κρατούσε με τα δυο της χέρια. Σκεπασμένο με ένα φρεσκοπλυμένο τραπεζομάντηλο. Προσφορά για τους κουρασμένους... Διέκρινε καλά πως το περιεχόμενο του ταψιού ακόμη άχνιζε. Σίγουρα μόλις είχε βγει από τον φούρνο η ζεστή πίτα. «Οι εργαζόμενοι πρέπει να φάνε καλά για να μπορούν να εργαστούν» σκέφτηκε η κυρα Θοδώρα... Και, πρωί-πρωί, την ετοίμασε με το ολόπαχο τυρί που φτιάχνανε από τα γιδοπρόβατά τους...

Μα, πού πάει όλος αυτός ο κόσμος; σκέφτηκε..! Αλήθεια, πώς το ξέχασε; Τώρα είναι ο καιρός της φυτείας και όλοι πάνε στα χωράφια. Τα κοφίνια γεμάτα με φυτό. Αξίνες, φυτευτήρια, ποτιστήρια, όλα σε δράση...

Να, μόλις ξεχώρισε και κάποιον έφηβο, γύρω στα δεκάξι. Πάνω στο αλογοκάρο κρατούσε τα χαλινάρια των αλόγων. Δίπλα ο κυρ Δημήτρης, ο πατέρας του, καμάρωνε τον λεβεντογιό. Το αλογοκάρο φορτωμένο κοφίνια με φυτό καπνού...

Πιο πίσω να και ο μπαρμπα Μισερλής. Ο καλός γείτονας της κυρα - Θοδώρας...

Ήταν πολύ καλός άνθρωπος, ο μπαρμπα Μισερλής. Χωρατατζής. Πόσες φορές δεν είχε ακούσει από τον πατέρα της για τον μπαρμπα Μισερλή! Με τις καλοσύνες του και τα ατελείωτα αστεία του. Φρόντιζε το νοικοκυριό του, αγαπούσε την οικογένειά του! Ήταν αγαπητός σε όλους τους γείτονες αλλά και στους χωριανούς.

Ένα ελάττωμα είχε μόνο ο μπαρμπα-Μισερλής. Αν πρέπει να το πεις ελάττωμα ή συνήθεια. Κάθε πρωί που θα ξυπνούσε άνοιγε το κοτέτσι του και έπιανε μία-μία τις κοτούλες του, να δει ποιες έχουν αβγό και ποιες δεν έχουν. Τις ήξερε όλες. Με το όνομά τους.

Ο μπαρμπα-Μισερλής όμως, είχε και έναν γιο. Τον υπερ-

αγαπούσε, τον λάτρευε. Τη γυναίκα του την είχε συνοδέψει με πόνο και σπαραγμό, για το τελευταίο της ταξίδι, την χώρα των Αγγέλων. Μείνανε μόντοι και έρημοι. Γι' αυτό, ο μπαρμπα-Μισερλής δεν έβλεπε τη μέρα και την ώρα πότε να μεγαλώσει ο γιος του, να τον παντρεύει. Έπρεπε να μπει γυναίκα στο σπίτι και στο νοικοκυριό τους... Να λοιπόν, που ήρθε εκείνη η ευλογημένη ημέρα και παντρεύτηκε ο Αλέξης με την πανέμορφη και ευγενική Μαριγώ, λίγες εβδομάδες πριν αρχίσει η φυτεία του καπνού.

Ο πατέρας έλεγε πως όταν άρχιζε το φύτεμα του καπνού, οι χωριανοί στήνανε τις σκηνές τους στα χωράφια ωσότου τελειώσει η φυτεία. Παίρνανε κοντά τους και τα κατοικίδια τους: γάτες, σκυλιά, κότες, πετεινάκια κλπ. Μαζί τους και μία κατσικά, όσοι είχαν, για να την αρμέγουν, να έχουν το φρέσκο γάλα της ημέρας.

Όπως και ο μπαρμπα-Μισερλής, έπαιρνε κοντά του και το μικρό του ελάττωμα. Ήθελε να αβγολογήει τις κοτούλες του κάθε μέρα, για να ξέρει ποιες έχουν αβγό και ποιές όχι... Ξυπνούσε λοιπόν από τα άγρια χαράματα και ήθελε να σηκωθεί και η νύφη του, για να αρχίσουν το φύτεμα του καπνού, με τη δροσιά. Τα κοφίνια, ήσαν γεμάτα φυτό και έπρεπε να αδειάσουν... (άλλοι καιροί τότε). Σήμερα, όλα έχουν αλλάξει...

Έλα όμως, που ήθελε να την ξυπνήσει με ωραίο και ευγενικό τρόπο. Έφερνε λοιπόν από τα χαράματα βόλτα γύρω από τη σκηνή που κοιμόντουσαν οι νιόπαντροι, ο Αλέξης και η Μαριγώ και άρχιζε... όσο μπορούσε πιο μελωδικά... λες και έκανε καντάδα...

- Ξύπνα, νύφη Μαριγώ. Σήκω να δεις, τι δροσιά που έχει... ξύπνα, να ακούσεις τα πουλάκια, πώς κελαηδούνε... Ε, βρε - βρε τι χαρά Θεού που είναι! ... Τι δροσιά! Σήκω νύφη Μαριγώ, η κολοβή η κότα έχει το αυγό... ξύπνα Μαριγώ, η μπιρμπιλίω θα το ξανακάνει... η γυμνολαίμα γέννησε κιόλας... και ένας λαμπρός ήλιος λαμπροστόλησε την καινούργια ημέρα... σήκω νύφη Μαριγώ, να χαρείς την ομορφιά της καινούργιας ημέρας!...

Ο ήλιος, πήρε να κατεβαίνει... Η κυρά Ελεονώρα, ακόμη στην ίδια θέση... Αγκυροβολημένη στον κάβο... Δωρική κολόνα. Να αγναντεύει, στην απέναντι στεριά...

Ξαφνικά ντουμάνια, φωτιές. Φιδίσιας φλόγες περικύκλωσαν τα πάντα. Κραυγές φόβου και τρόμου. Οι αιματοβαμμένες χαντζάρες του εχθρού, θερίζανε ανελέητα. Θρήνος και οδυρμός. Κόσμος, μικροί και μεγάλοι να τρέχουν με ένα μπόξά στον ώμο.

Με κουρελιασμένες ελπίδες και φρύγανα, τα όνειρά τους...
Αχ! Μαύρη προσφυγιά... Στάχτη και κάρβουνο καπάντησε η
αρχοντοκόρη της Ιωνίας...

- Αλήθεια,. Πώς το άντεξες το φριχτό μαρτύριό σου, καλή μου
αρχόντισσα λατρεμένη, Σμύρνη.

- Μα, εσείς κυρία μου τί στέκεστε εδώ τόσες ώρες; Ποιό καράβι
της γραμμής περιμένετε; Την ρώτησε κάποιος ναύτης...

Αχ! Είπε με έναν βαρύ αναστεναγμό, η κ. Ελεονώρα... Και
γυρίζοντας προς τον ναύτη, με πικραμένα χείλη και θολή ματιά,
είπε:

- Εγώ παιδάκι μου, πήγα κιόλας και γύρισα!.. •

Ο χορός του ποιητή

Ετούτος ο χορός,
σαν τον διαλέξεις,
δεν είναιμπορετός
στου καθενός τα πόδια.
Ακροπατώντας στα γκρεμνά,
σαν σταυραετός ελεύθερος,
ζυγιάζεται στο χάος και χορεύει.
Η σκέψη του στον ίλιγγο μεθάει
και σφεντονάει τον πόθο του
σε δρόμους κακοτράχαλους,
σε ίσκιους κορυφογραμμών,
σε χρυσαιτών λημέρια.
Θέλει ορμή και φτερούγα,
γνώση και αρετή,
ετούτος ο χορός.

Δημήτρης Τσουκνίδας
Αθήνα

Το Γούρικο Φίδι

Αικατερίνη Μπαλούκα

Ήμουν οχτώ χρονών όταν προσπάθησα να ανοίξω την πόρτα στο κάτω πάτωμα του σπιτιού μας στο χωριό. Η μητέρα είχε ανάψει τον φούρνο στην αυλή. Δεν έφτανε τον μάνταλο και πήρα ένα ξυλάκι, έσπρωξα επάνω τον μάνταλο και η πόρτα άνοιξε. Είδα ένα μεγάλο φίδι που έπιανε όλη την πόρτα. Φώναξα, 'Μητέρα, φίδι!' Εκείνη ήρθε και μου λέει, 'Μη φωνάζεις, αυτό το φίδι είναι του σπιτιού. Το φροντίζουμε γιατί μας φέρνει γούρι. Μόνο μην το πεις στα άλλα παιδιά, τα μικρά, γιατί θα φοβηθούν.'

Μετά με πλησίασε ο πατέρας και μου είπε, 'Σου έχω εμπιστοσύνη, και θα σου εξηγήσω. Έχουμε πολλά γεννήματα στα αμπάρια με αλεύρι, συτάρι, κριθάρι, σίκαλη, καλαμπόκια και άλλα. Το φίδι τρώει τα ποντίκια και δε λερώνουν όλα αυτά που σου είπα. Όμως θα σου πω κάτι, όταν το φίδι θυλάζει στην αγελάδα τη νύχτα, θα σε ξυπνήσω, γιατί η αγελάδα μουγκρίζει διαφορετικά. Δεν τη δαγκώνει το φίδι, παρά μόνο πίνει γάλα. Όταν όμως εγώ αρμέγω την αγελάδα ξέρω πότε θυλάζει το φίδι και έτσι πλένω το μαστό και μετά την αρμέγω.'

Όλα πηγαίνανε μια χαρά. Όταν τον Ιανουάριο μέσα στον βαρύ χειμώνα έφερε ο πατέρας στο κάτω μέρος του σπιτιού μας έντεκα νεογέννητα κατσικάκια. Μετά από λίγες μέρες είδα τον πατέρα μου να πετάει σε έναν όχτο ένα μικρό κατσικάκι μισοπεθαμένο, και αυτό συνεχιζότανε κάθε μέρα, από ένα μικρό κατσικάκι, πριν καλά καλά ξεψυχίσει. Ο πατέρας το πετούσε.

Οι γυναίκες της γειτονιάς τού είπαν πως θα πρέπει να πάρει παπά ν' αγιάσει γιατί δεν μπορούσαν να εξηγήσουν αυτό το φαινόμενο. Ο πατέρας κάτι ήξερε μα δεν ήθελε να το πει. Κι εγώ έκλαιγα και τού' λεγα να μην τα πετάει τα κατσικάκια, μπορεί να ζήσουν. Και μου είπε εμπιστευτικά: 'Τα κατσικάκια μυρίζουν γάλα και κατά πάσα πιθανότητα να τα τσίμπισε το φίδι. Κι έτσι δεν μπορούσα να τα κρατήσω. Δεν θέλω όμως να σκοτώσω το φίδι γιατί ο Θεός μου έδωσε τόσα πολλά καλά. Από τότε που ήρθε το φίδι στο σπίτι, έπεσε μεγάλη ευφορία. Πάω στα αμπάρια, του βάζω γάλα, έρχεται μπροστά μου, το πίνει και πάει στη φωλιά του.'

Πέρασαν πολλά χρόνια. Εγώ έφυγα για την Αυστραλία, το φίδι ζούσε ακόμα. Μετά από είκοσι χρόνια, οι γονείς μου ήρθαν στην Αυστραλία. Τους ρώτησα για το φίδι αν ζει. Και με βεβαίωσε ο πατέρας πως ζει. Τώρα όμως που φύγαμε στεναχωριέμαι, ποιός θα

το ταΐζει. Μα έχει ο Θεός. Θα βρίσκει κάπου-κάπου κανά ποντίκι. Είμαι χαρούμενος που ήρθε το φίδι σπίτι μου. Ήταν σωστή ευλογία.'

Μετά από λίγα χρόνια, η αδελφή μου από την πόλη πήγε στο χωριό και άνοιξε το σπίτι. Ήταν αρχές Μαρτίου. Μια εξαδέλφη μας ζήτησε ρήγανη από την αδελφή μου. Κι εκείνη με τη σειρά της, της λέει: 'Πήγαινε στο πίσω μέρος του μαγειριού και πάρε τη ρήγανη. Είναι κρεμασμένη στην πιατοθήκη.' Άνοιξε λοιπόν και το φίδι βγήκε στον ήλιο να ζεσταθεί. Η εξαδέλφη μας δεν ήξερε τίποτα για το φίδι. Μόλις το είδε, πήρε ένα φτιάρι και το σκότωσε. Η αδελφή μου μας τηλεφώνησε και μας είπε τι είχε συμβεί. Η μητέρα μου, μου είπε με αναστεναγμό. 'Αχ', μου λέει, 'θα χάσουμε τον πατέρα σου.' 'Γιατί;' της λέω, 'Ο άνθρωπος είναι μια χαρά. Το φίδι χάθηκε. Θα χαθεί και ο πατέρας!' Δεν του είπαμε τίποτα για το φίδι.

Ο πατέρας πέθανε μετά από δεκαπέντε μέρες. •

Του δέντρου το φιλί

Στου λόφου ψηλά την κορυφή,
δέντρο όμορφο μεγάλωσε εκεί.
Έχει κλώνους πράσινους, πλατύφυλλους,
με άνθη όμορφα χρωματιστά.

Εκεί ζευγαρώνουν τα πουλιά,
και χτίζουν τη φωλιά τους στοργικά.
Περιμένουν τα παιδιά τους με χαρά,
να πετάξουν με τα δικά τους τα φτερά.

Μα το όμορφο δέντρο εκεί στην κορυφή,
δεν κάνει γλυκούς καρπούς. Γιατί;
Κοίτα τον Ήλιο και ρώτα: Εγώ γιατί;
Ήλιε μου σε παρακαλώ, χάρη στο ζιτώ.

Ο Ήλιος άκουσε την προσευχή,
και φύτρωσε εκεί ακόμη ένα δεντρί.
Ψηλό, πράσινο και δροσερό,
άπλωσε ένα κλάδι και του έδωσε φιλί.

Βαγγέλης Μπατσάκης

Το κενό

Όλα εικονικά, όλα ψεύτικα.
Ακόμα και η καλημέρα είναι
λειπή στα πικραμένα μας χείλη.

Ποθούσαμε κάτι διαφορετικό.
Μια γάργαρη φωνή να μιλά
πηγαία, χωρίς συμβατικότητες.

Παρανόηση κάποτε και η χαρά!

Άδικα χαραμίσουμε τη ζωή μας
σε ουτοπιστικά Πιστεύω..

Μάταια παλέψαμε φθοροκτόνα
στο στίβο της αναγκαιότητας.

Πόσο ευτελείς είναι οι άνθρωποι!
Μικρόψυχοι. Μηδαμινοί. Τιποτένιοι.

Η ζωή μια οδυνηρή περιπέτεια,
περιπαίζοντας όλα τα εφήμερα.

Περπατάμε με ματωμένα πόδια
και ξεσχισμένη καρδιά...
Οι σωματικές πληγές πολλές,
κι απανωτές. Ανεπούλωτες...

Ποιος θα μας συμπαρασταθεί,
μην και ανθίσει ένα χαμόγελο
στην κόλαση της τυραννίας μας;

Ο καθένας έχει τον δικό του
καημό. Τον δικό του πόνο.
Κομίζει τον δικό του σταυρό.

Δεν κατανοεί τους πόνους των άλλων.
Μπούχτισε απ' τις δικές του τις λύπες.
Το ποτήρι της μιζέριας ξεχείλισε...

Γι' αυτό η καλημέρα είναι στυφή,
εικονική, και ψεύτικη στα χείλη μας.

Παλιοζωή, άδικα σε αγαπήσαμε!
Είμαστε τα πιόνια σου, που σου
διαγράφουμε την τροχιά...

Διότι χωρίς εμάς ζωή δεν θα υπήρχε.

Ούτε χρόνος, ούτε χαρές, ούτε λύπες.
Μόνο χάος! Ένα αδιάλειπτο Τίποτα...

Μέσα στην πανσπερμία του Σύμπαντος!

Ντίνα Αμανατίδου

Γνωμικός Λόγος

Ντίνα Αμανατίδου

Η υπερβολική ευγένεια, κάποτε σε αποξενώνει ακόμα και από
τους δικούς σου ανθρώπους.

Ήταν πολύ βαριά τα όνειρα. Και μας βούλιαξαν...

Η καρδιά της μάνας όλα τα συγχωράει. Αρκεί να αγαπάει, και
ας μην τα ξεχνάει...

Απληρхайωμένο πνεύμα. Όχι μόνο τα ρούχα του, αλλά και οι
ιδέες του, μυρίζουν ναφθαλίνη...

Ναυαγούμε μια ολόκληρη ζωή. Και τελικά πνιγόμαστε ανέλπιστα
στον ίδιο τον εαυτό μας.

Κοινωνώ των αχράντων μυστηρίων, διαβάζοντας στοχαστική
ποίηση!

Οι καλοί, είναι τα αιώνια κορόιδα, των καταχραστών.

Μέσα στις μεγάλες μας χαρές, αποξεχνάμε όλες τις πολλαπλές
μας λύπες... Έστω και για λίγο... Μέχρι να ανακτήσουμε το
κουράγιο να ζήσουμε.

Το μόνο συμβόλαιο, που δεν μπορούμε να κάνουμε με τη ζωή,
είναι το πόσο θα ζήσουμε...

Επάνω σε ερείπια, δεν χτίζεται καμιά ευτυχία...

Πιστέψαμε πολύ στη δημοκρατία, τόσο που μας φανάτισε, αφού
δεν κατανοήσαμε ποτέ το νόημά της...

Όλοι οι άνθρωποι δεν αγαπάνε το ίδιο. Ο καθένας αγαπάει
διαφορετικά. Ανάλογα με τις αξίες του.

Όταν πραγματικά αγαπάς, δεν πληγώνεις τους άλλους.

Όταν ονειρεύεσαι φωναχτά, κάποτε θα ξυπνήσεις και τα όνειρά
σου θα έχουν γίνει πραγματικότητα σε άλλους...

Τούτες οι κομματιασμένες σιωπές, πόσα δεν μου λένε. Πόσα δεν
με μαθαίνουν. Πόσα δεν έμαθα σιωπώντας...

Είμαστε ένα άδειο πηλίνο λαγίни, χωρίς την καλοσύνη και
την πνευματική καλλιέργεια. Εμείς οι χωματένιοι, εφήμεροι
άνθρωποι...

Αυτή η πικρή εσωτερική μοναξιά, με τι σπάει; Τα χρώματα του
δειλινού την κάνουν βαρύτερη...

Μόνοι μας πληγωθήκαμε. Αφού πιστέψαμε πολύ, σε ό,τι δεν
έπρεπε...

Δεν μπορεί να μην μένει τίποτα στο άπειρο, από την ανθρώπινη
ψυχή. Αν όχι, τότε γιατί ζήσαμε; Για μια σταγόνα εφημερότητας
μέσα στο διάβα των αιώνων...

Φθορά, ανυπαρξία, σιγή, και το τίποτα. Αυτή είναι η
προορισμένη μοίρα των ανθρώπων; Πολύ δύσκολα να το
πιστέψω!

Ελπίδα; Το μοναδικό όνειρο που μας κάνει να ελπίζουμε στο
ανύπαρκτο!

Γειά σου Μήτσε, γειά σου φώνιο, γειά σου σύμβολο αιώνιο.

Χρήστος Αβραμούδας

Είναι λίγο γνωστό βέβαια, εις το ευρύ αγοραστικό κοινό, ότι ο Pablo καθ' όλη την διάρκεια διαμονής του στην βίλλα του, στις Κάννες, διατηρούσε κάτω απ' τις υπηρεσίες του ένα ψαρά, ονόματι Pepe ή Pepito Gonzales.

Αυτός ο ψαράς λοιπόν ήταν παντρεμένος με μια Ελληνίδα απ' την Αργεντινή, ονόματι Σούλα, κι επειδή ήτανε λίγο τσεβδή ο κόσμος στις Κάννες την φώναζε Θ-Θ-Θ-Θούλα.

Το λοιπόν, αυτοί οι δύο αποκτήσανε 3 αγόρια κι ένα κορίτσι. Το τρίτο τους αγόρι τ' ονομάσανε Γεράσιμο Gonzales κι η μαμά του τον φώναζε Μάκη.

Ο Μάκης λοιπόν σε ηλικία 20-25 χρονών (θα σε γελάσω, δεν ξέρω τις ακριβείς λεπτομέρειες) μεταξύ 1974-75, αποφάσισε να μεταναστεύσει στην Αυστραλία, όπου και βρίσκεται μέχρι και σήμερα, ασκώντας το επάγγελμα του ψαρά.

Εδώ στην παροικία στους φίλους του είναι γνωστός ως ο Μάκης ο Γκονζάλες.

Για να συντομεύω την ιστορία, ο Μάκης είναι κολλητός μ' ένα ξαδερφάκι του εξ Αργεντινής (και μια που τό' φερε η κουβέντα, το ήξερες ότι οι Ισπανοί έδωσαν αυτό το όνομα στην χώρα γιατί ήλπιζαν ότι θα βρουν ασήμι, άργυρο, argent, εξ ου και Argentina) ονόματι Λεωνίδας Αμαρτολίδης ή Leo Amartolidis, ένας σεσημασμένος κακοποιάκος, κανένα κλεμμένο αυτοκίνητο, καμιά σακουλίτσα κοκαΐνη, και τα παρόμοια.

Τώρα, σύμπτωση θέλεις να το πεις, θεία πρόνοια, δεν ξέρω αλλά σε μία απ' τις εορταστικές εκδηλώσεις της παροικίας μας, και για να είμαι σαφής σε μια θεατρική παράσταση, έτυχε να παρακούσω μία σύντομη αλλά πολύ διαφωτιστική συζήτηση που είχαν αυτοί οι δύο και μάλιστα στα ισπανικά, μια και είναι η μητρική τους γλώσσα:

- Μάκης Γκονζάλες:

“Κονοσιάλεξ ονορίμαξ δεσκουλίδι κοντραπερκέντο
αινταμπουρούχα δεν αλαβάρεξ κούτσα μαγιόρκα, κολορίμαξ
μουσκαλόπας και χάρη πάτση.”

Κύριοι δικαστάι, κύριοι ένορκοι
Ενώπιον σας στο ειδώλιο του
κατηγορουμένου βρίσκεται ο Pablo!

Δευτέρα 15 Σεπτεμβρίου

Νίκος παυλάκης, Φωκίων, Αρναούδης, Λορένς

8.00

9.00

10.00

11.00

12.00

13.00

14.00

15.00

16.00

17.00

18.00

19.00

20.00

21.00

22.00

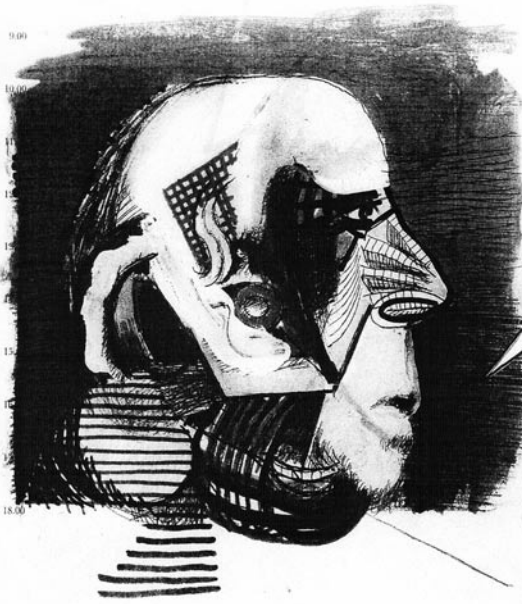
23.00

24.00

25.00

26.00

27.00

Mi nombre es
Pablo.

Κ	Δ	Τ	Τ	Η	Η	Σ	Κ	Δ	Τ	Τ	Η	Η	Σ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28

- Αμαρτολίδης:

“Σόλα παρκέτο και χαζαρέπας κάνει κουτάλια σαμπτόρια
κουβέρτα”

Αυτό ήτανε Μήτσε! Μέσα σε δύο προτάσεις μου αποκαλύφθηκε
το μεγάλο μυστικό τού κορυφαίου μάστορα της σύγχρονης
τέχνης. Κατάλαβες τί έγινε, όχι, σε ρωτάω πήρες χαμπάρι τι
ακριβώς γινότανε; Ενώ αυτή τον είχε ξεγράψει κανονικά αυτός
δεν μπορούσε να την ξεχάσει. Εμφανιζότανε μπροστά του σαν
την λερναία ύδρα, ένα κεφάλι έκοβε αυτός δύο ξεπετούσε αυτή.
Την ζωγράφιζε profile κι αυτή του έβγαине en face. Τι κι αν φας,
τι κι αν δε φας, το παιχνίδι είναι χαμένο, τουλάχιστον να πας
χορτάτος.

Κι αυτή η λυσσασμένη να μην είν' εκεί, να παλεύει μ' ένα
φάντασμα, μια αυταπάτη.

Τραγωδία υψίστου βαθμού.

Άσε μην τα συζητάς.

Λεκτικά η βάρκα εκτονώθη

Διαβουλεύματα

Μοσχάρι με κάρι

Η πιπεριά μες το ζουμί της

Κόκκινα κουνούπια, καραμέλες, βαφ-βαφ

Μυρμιγκούλα μου

πιές ακόμα ένα κρασάκι

βάλτο κούκλα μου

το ποτήρι σου στο στόμα

Αναγνωστικό πρώτης δημοτικού

Μπεκρής ηλιόλουστος

στην άκρη της βελόνας

ΕΛΙΞ

Σκέψεις στο πάρκο

Λίτσα Νικολοπούλου-Γκόγκα

Φθινόπωρο, ήρθα μια βόλτα στο πάρκο, μου κάνει καλό. Ήρθα να συναντήσω το Φθινόπωρο, ή το Φθινόπωρο ήρθε σε μένα. Εγώ πιο πολύ αγαπώ το Καλοκαίρι και την Άνοιξη πρώτα απ' όλες τις εποχές. Τώρα πρέπει ν' αγαπήσω και το Φθινόπωρο. Ίσως αργότερα και τον Χειμώνα. Αν είμαι τυχερή και συναντηθούμε. Βλέπεις είναι κι αυτό μια τύχη, σχεδόν μια ευτυχία, να ζεις, να ζεις και να μαθαίνεις και το Χειμώνα της ζωής. Να, βρίσκομαι εδώ στο πάρκο και μελετώ τη φύση, τα πόδια μου χώνονται μέσα στα φύλλα και τα μάτια μου θαυμάζουν το τοπίο, τη γύμνια των δένδρων, χάνομαι μέσα στο σχέδιο της Φύσης, σ' αυτήν την υπέροχη ζωγραφιά. Θανασμός; λύπη; απογοήτευση; Ποιος το βρήκε; Δεν μπορώ να ξεχωρίσω τα αισθήματά μου, να προσδιορίσω τις σκέψεις μου. Μια ανατριχίλα με συνεπαίρνει και κουμπώνομαι καλύτερα.

Περπατώ σκυθρωπή και θαυμάζω το σχέδιο των φύλλων, την απaráμιλλη τέχνη της Φύσης, το μεγαλείο της. Μια έκσταση με συνεπαίρνει. Ξεχάστηκα. Αφέθηκα. Εδώ και τώρα δεν είναι μόνο το Φθινόπωρο. Εδώ ήρθαν και με βρήκαν να με κουβεντιάσουν όλες οι εποχές. Το καλοκαίρι σαν ζωγραφιά....παλιά, μουντή, ξεθωριασμένη. Αχ! Πώς με καίει ακόμα, μα πώς; Πότε πέρασε;...και τα σχέδιά μου μισοτελειωμένα; Προ παντός εκείνα... οι μισές κουβέντες, τα πεταχτά αγκαλιάσματα, τα σχεδιάσματα, τα χρώματα, τα σπίτια, τα παλάτια που θα χτίζαμε. Τώρα είμαι αυτή που περπατώ στο πάρκο; που πατώ πάνω στα πεσμένα φύλλα που'ναι ξερά σαν φρυγανιά και με συντροφεύουν με τη μουσική που δημιουργούν τα βήματά μου, εγώ είμαι αυτή; Περπατώ και σκέπτομαι τις φίλες μου, ξεχασμένες, μακρινές, παλιές, πολυαγαπημένες, που με επισκέπτονται συχνά.

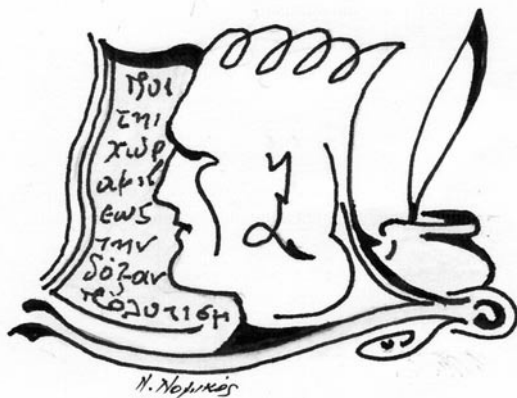
Η ανατριχίλα της παγωνιάς μου φέρνει την οδύνη της πραγματικότητας. Φθινόπωρο, μας προμηνύει τον Χειμώνα. Φόβος μας κυριεύει και πανικός. Ντροσιάζομαι, στενοχωριέμαι. Πότε; Πώς; Γιατί; Εγώ δεν το κατάλαβα. Σκυμμένη στη δουλειά και στη φροντίδα του καθήκοντος, μια μέρα πρόσεξα πως είχαν ασπρίσει τα μαλλιά μου. Άσπρα μαλλιά, άσπρα χρόνια. Σημάδια παράδοσης, άνευ όρων. Παραδομένοι, προδομένοι, παραπονεμένοι, πικροί γκρινιάρηδες. Εγώ προσπαθώ να μη γκρινιάζω. Να 'μαι εδώ στο πάρκο με τα παιδιά, τα παρακολουθώ, τα χαίρομαι, παίζουν, τρέχουν γελούν, κοροϊδεύουν, βγάζουν τη γλώσσα, χασκογελούν. Γιατί όχι; Έχουν

Άνοιξη. Είναι η Άνοιξη. Η Άνοιξη των παιδιών στο Φθινοπωρινό πάρκο.

Πιάνουν το 'να παιχνίδι το παρατούν, τρέχουν γι' άλλο, όλα θέλουν να τ' απολαύσουν. Βλέπεις ο άνθρωπος όλα τα θέλει, όλα και πάντα ανικανοποίητος αισθάνεται. Να, πιο πέρα το ζευγαράκι, ο έρωτας σφιχτά τους δένει και τους καίει. Έχουν το καλοκαίρι με τον πυρετό του. Κι εγώ κοιτάζω, κινδυνεύω να παρεξηγηθώ. Μα να που ο ουρανός συννέφιασε. Όπου να' ναι θαρθεί βροχή. Αυτή τη μπόρα προσπαθούμε όλοι ν' αποφύγουμε. Χαρά στον που 'χει ομπρέλα και του βαστούν τα κότσια και δεν φοβάται την κακοκαιρία. Είναι κι εκείνοι οι άλλοι, οι χωρίς ομπρέλα και χωρίς παλτό. Η βροχή τους βρίσκει στα μέσα του δρόμου. Γίνονται μουσκίδι μέχρι το κόκαλο. Σπίτι, σπίτι για λίγη ξεστασιά, τρυφερότητα και κατανόηση. Τέτοιες πολυτέλειες πού να βρεθούνε, κι αν βρεθούνε τί να τις κάνει ο φθινοπωρινός άνθρωπος. Αυτός θυμάται το καλοκαίρι, Άνοιξη που 'χε χθες. Τώρα τ' άσπρα μαλλιά...τα χιόνια, την άσπρη σημαία, την παράδοση.

Ξέρεις, ίσως, μπορεί, νομίζω, μια γνώμη είναι μέσα στις άλλες. Μπορεί να μην είναι παράδοση. Μπορεί να' ναι Ειρήνη. •

Nikos Nomikos

Untitled drawing

Pen and ink on paper, 2012

Παλιό βιβλίο

Σήμερα είδα
το κουρασμένο πρόσωπό μου
διαβάζοντας το βιβλίο
της περασμένης μου ζωής.

Η πνευματική ανταρσία
ήταν τελικά
αυτή μου μεταγγίζει
τα διάφορα αισθήματα.

Ο διάλογος με τον εαυτό μου
ήταν και είναι
ανάγκη ζωής
πλάϊ, πλάϊ
με το παλιό βιβλίο
της περασμένης μου ζωής.

Αργυρούλα Χωματοπούλου

Michèle Meister

Solitary Experience
Mixed media on paper,
from the Antipodean
Paleete 2012 exhibition

Made in China.

Καλά τα επώνυμα ακριβά ρούχα
όπως και τα φτηνά στις «λαϊκές»
τα ηλεκτρονικά, τα πλαστικά
τα μπιχλιμπίδια, το φαγητό
τα είδη ένδυσης και «προϊκός»
τα συναντάμε κάθε ημέρα, σχεδόν τα συνηθίσαμε
αλλά και τα βιβλία;

Παρουσίαση βιβλίου φίλου λογοτέχνη
σε «πατάρι» βιβλιοπωλείου
Οίκου Εκδοτικού
στοιβαγμένες στο βάθος κούτες με βιβλία, σφραγισμένες.
Μετά τη διεύθυνση του παραλίπτη,
τους «best seller» τίτλους των βιβλίων σε «greeklish»
και το «Greece»,
μαύρα μεγάλα γράμματα:
«Made in China».

Σοκ.

Οι λέξεις.

Αδυσώπητα μετατράπηκαν σε ηλεκτρόνια
στάλθηκαν με καλώδια, ταξίδεψαν σε οπτικές ίνες
- ξανάγιναν εκλάμπεις φωτός -
φτερούγισαν ασύρματα
από «computer made in China»
σε μακρινό ξάδερφό του υπολογιστή
κάπου στα βάθη της Κίνας
για να μεταλλαχθούν τελικά
σε άλλου είδους
λογισμική εκτυπώσεως εντολή.

Όταν τυπώθηκαν με μελάνι «Made in China»
σε «Made in China» χαρτί
από πιθανότατα «Made in Germany»
αλλά μπορεί και «Made in China» μηχανή

μετουσιώθηκαν πάλι σε λέξεις,
χωρίς ετικέτα προέλευσης
ή δήλωση τόπου κατασκευής.

Λέξεις καθαρά ελληνικές
με αδιόρατο άρωμα Κίνας
με τραχιά υφή
φουλάρι από λείο μετάξι
υλοποίηση εξολοκλήρου «Made in China».

Συσκευασμένες από ευκίνητους εργάτες
νότισαν από τον ιδρώτα του τίμιου μόχθου
ανατριχιάζοντας στα χνώτα
που μύριζαν ρύζι και πράσινο τσάι.
Στο πλοίο για μέρες
σκοτεινό το εμπορευματοκιβώτιο
-container σε διάλεκτο ναυτική-
ναρκωμένες από το κύμα
αλατίστηκαν με υγρασία θαλασσινή
αγαπήθηκαν μεσοπέλαγα,
όνειρα για φαμίλια έκαναν.

Στο λιμάνι του Πειραιά που ελέγχεται πια
από μια μεγάλη «Made in China» εταιρεία
τη βία του αξύριστου λιμενεργάτη ένιωσαν
φορτώθηκαν σε φορτηγά,
ώσπου ώριμες εμπορικά
τις απόθεσαν στα ράφια
και στα υπόγεια των βιβλιοχαρτοπωλείων.

Επέστρεψαν μωρά στον τόπο της συνουσίας
του Λόγου με την Ιδέα
από την οποία γεννήθηκαν.
Πού κουράγιο για κλάματα;
Κουρασμένες από τόσο ταξίδι, τόσες μεταμορφώσεις
άλλες γέρασαν πρόωρα,
άλλες κοιμήθηκαν,
κάποιες βυθίστηκαν σε χειμερία νάρκη.

Όμως, ακαριαία ξαναγιάνουν όλες στην πρώτη ανάγνωση.
Παίρνουν φωτιά, χορεύουν, ζωγραφίζουν,
μελωδούν, τέρπουν, ευωδούν
τη φαντασία πυροδοτούν
γίνονται ένα με τον αναγνώστη
που αν δεν φοράει και ρούχα τότε σίγουρα
θα φοράει παπούτσια ή τουλάχιστον γυαλιά
«Made in China».

Γιώργος Ρούσκας

Maria Tsalamandris

Australian Farmhouse

Acrylic on canvas, from the Antipodean Palette 2012 exhibition

Το Λιόγερμα

Στις λαϊκές της Αθήνας
το λιόγερμα,
πάνω από τις πεταμένες, σάπιες ντομάτες,
τα μαραμμένα λαχανικά,
πάνω στις πίσες και στη σκόνη του
δρόμου,
γέρικες φιγούρες με μπαστούνια
και τρεμάμενα χέρια
σκυφτές μαζεύουν
τα απομεινάρια
επιβίωσης.

Μάρθα Μυλωνά
Αθήνα, Ιούνιος 2010

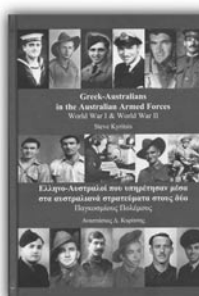
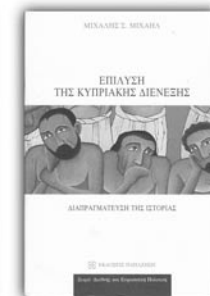
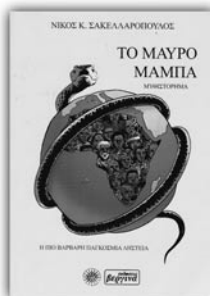
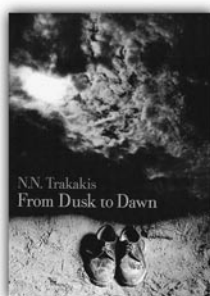
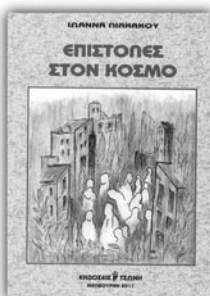
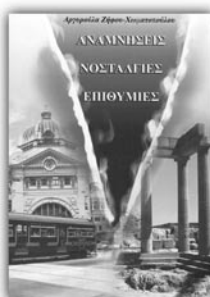
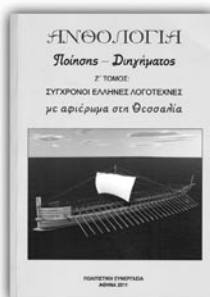

Frixos Ioannides
Archaeological site
Pen and ink on paper

Από έκδοση σε έκδοση

Εξώφυλλα βιβλίων Ελληνο-Αυστραλών
συγγραφέων που εκδόθηκαν τον τελευταίο χρόνο

Λογοτεχνικός Διαγωνισμός Literary Competition

Αποτελέσματα για το 2012 / Results for 2012

Αυστραλία

Ποίηση Ελληνική γλώσσα

Α' Βραβείο	Ξεχασμένα Όνειρα Γεώργιος Στεργιόπουλος
Β' Βραβείο	Ζαχαράτες Σκέψεις Χρήστος Ανταλής
Γ' Βραβείο	Η Πόλη Γεώργιος Γιαννής

Πεζό Ελληνική γλώσσα

Α' Βραβείο	Λάβαμε... Ιωάννα Σταματέλου
Β' Βραβείο	Το Βάθος της Ψυχής Θέκλα Σκαρσέλλα
Γ' Βραβείο	Εν Ανθρώποις Ευδοκία Χριστίνα Ιατρού - Σοϊταρίδη

Poetry in English

1st Prize	Prohoros in the Cave of the Apocalypse Jena Woodhouse
2 nd Prize	The Old World Paul Kiritsis
3 rd Prize	The Phoenix of Freedom Stefanie Giannis

Short Story in English

1 st Prize	The Voyage South, To The End Of The World Susan Metaxas
2 nd Prize	Dandelions for Dinner Kartia Kehagias
3 rd Prize	Turbulence Loula S. Rodopoulos

Κριτική Επιτροπή

Συντονίστρια: **Καίτη Αλεξοπούλου**, Πρόεδρος, ΕΑΠΣΜ
Αλέξανδρος Γιανναδάκης, εκπαιδευτικός, φιλόλογος
Διονύσιος Μερτύρης, φιλόλογος, γλωσσολόγος,
υποψήφιος διδάκτορας (La Trobe University)

Panel of Judges

Coordinator: **Cathy Alexopoulos**, President, GACLM
Alexander Giannadakis, educationalist, philologist
Dionysios Mertyrus, philologist, linguist, PhD student
(La Trobe University)

Ευρώπη

Ποίηση Ελληνική Γλώσσα

Α' Βραβείο	Κερνάμε Καφέ Έλενα Σταύρου
Β' Βραβείο	Carpe diem Νεκταρία Μαραγιάννη
Γ' Βραβείο	Κρέμομαι Ανάποδα Εύη Τανούδη
Έπαινος	Η Πέτρα Φίλιππος Γαλιάσος
Έπαινος	Ηλεκτροφόρα Σύρματα Άννα Ιωαννίδου

Poetry in English

1 st Prize	We are offering coffee... Έλενα Σταύρου
2 nd Prize	The House of Love Ανδρομάχη Διαμαντοπούλου
3 rd Prize	Image Κώστας Μάρκου

Πεζό Ελληνική γλώσσα

Α' Βραβείο	Στην Εντατική Ροδαμάνθη Θεοδωρακάτου
Β' Βραβείο	D.N.A - Η Επιστροφή του Ορέστη Τούλα Κακουλλή
Γ' Βραβείο	Επιστροφή στο χωριό Ιορδάνης Κυριακίδης
Έπαινος	Το Ταξίδι στην Πόλη Ελένη Μουζουρά

Θεατρικό Μονόπρακτο

Α' Βραβείο	Ο Λαβύρινθος Αμαλία Πικρίδου Λούκα
Β' Βραβείο	Ψυχές Ιωάννης Σεϊτανίδης
Γ' Βραβείο	Κανείς δεν πάει πουθενά Ευτυχία Κανάρη
Έπαινος	Σπίτι γεμάτο κόσμο Λία Χατζοπούλου-Καραβία
Έπαινος	Ο Καθηγητής Πόλυ Χατζημανωλάκη

Κριτική Επιτροπή/Panel of Judges

Ποίηση/Poetry

Δημήτρης Τρωαδίτης, *Ποιητής, Μεταφραστής*
Dimitris Troaditis, *Poet, Translator*
Θεοδώρα Πουλοπούλου, *Ποιήτρια, Μεταφράστρια*
Dorothy Poulououlos, *Poet, Translator*

Θεατρικό Μονόπρακτο:

Συντονίστρια: Καίτη Αλεξοπούλου, *Πρόεδρος, ΕΑΠΣΜ*
Κώστας Δημαράς, *Ταμίας, ΕΑΠΣΜ*
Κούλα Τέο, *Θεατρική συγγραφέας*
Γιάννης Δημακάκος, *ηθοποιός, σκηνοθέτης*

Πεζό/Short Story:

Κυριάκος Αμανατίδης, *Νεοελληνιστής*
Kyriakos Amanatides, *Modern Greek Scholar*
Καίτη Αρώνη, *Αντιπρόεδρος, ΕΑΠΣΜ*
Kathy Aronis, *Vice-President, GACLM*

ΠΡΩΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ – ΠΟΙΗΣΗ

Ξεχασμένα Όνειρα

Ολόγιομο φεγγάρι και απόψε άγρυπνος μένω
δε μπορώ να κοιμηθώ
επάνω στο πατάρι μεινεμένα όνειρα
σε ένα χαρτί γραμμένα με στυλό

Σιγά να μην ξυπνήσουνε οι άλλοι
Πιάνω τη σκάλα σαν τον κλέφτη να ανεβώ
Να ψάξω στο δισάκι που έχω αφήσει
Να βρω τα όνειρα μα και ένα ξεχασμένο μυστικό

Μες το πατάρι με αράχνες
μοναχός μου ψάχνω να βρω χαμένο θησαυρό
εκεί που ένοιωσα το πρώτο καρδιοχτύπι
και η καρδιά μου το κρατούσε μυστικό

Μια ακτίδα του φεγγαριού έχει τρυπώσει
από το ραγισμένο κεραμίδι της σκεπής
και έρρεε φως σε αράχνες στο πατάρι
σαν το καντήλι που φωτάει ολονυχτίς

Ψάχνω μόνος και με τρώει η αγωνία
να βρω τα όνειρα πριν έρθει το πρωϊ
να φύγω θέλω απ'αυτήν την τυραννία
για να προλάβω μην έρθει κάποιος και με δει

Να που τα βρήκα σκορπισμένα στο πατάρι
νομίζω κάποιος πρέπει να έχει ξανά μπει
αράχνες πήγανε στα όνειρα επάνω
και το δισάκι έχει εξαφανιστεί

Όσα επρόλαβα εμάζεψα
τα πήρα και φεύγω γρήγορα πριν με βρει το πρωϊ
λυπάμαι μόνο την καρδιά την κακομοίρα
που μένει μόνη μια φτωχή περαστική

Γεώργιος Στεργιόπουλος

Λάβαμε...

Ιωάννα Σταματέλου

Δεν τολμούσε κανείς να με ρωτήσει, ενώ με κοιτούσαν. Έβλεπαν που στεκόμουν ώρα εκεί. Άραγε πόση ώρα να είχε περάσει, είχα πει θα περιμένω. Περιμένα... ήθελα να πιστεύω πως θα ερχόταν. Όχι να γυρίσει πίσω, λες και υπήρχε περίπτωση. Τα φιλιά του το προηγούμενο βράδυ αυτό έδειχναν, σαν να προσπαθούσε να δει, αν θα ανταποκριθώ. Ίσως και να ήταν λάθος ότι βρέθηκε εκεί, μέσα στο σπίτι μου. Δεν είχε έρθει από μόνος του, απροσκάλεστος δεν θα το τολμούσε.

Ήταν ανώφελο να κοιτάξω ξανά την ώρα, και αν το έκανα τι, θα περνούσε πιο γρήγορα; Δεν ήταν κόπος, δεν έπρεπε να ψάξω να το βρω κάπου μέσα στην τσάντα. Είχε ήδη περάσει η ώρα που είχαμε συμφωνήσει. Είχε μείνει το κινητό ξεχασμένο, εκεί στο χέρι μου, απ' την τελευταία φορά που κοίταξα. Το είχα πρωτοβγάλει, να πάρω να του πω ότι ήδη ήμουν εκεί, στο σημείο που συμφωνήσαμε. Παράξενο... εμείς δεν συμφωνούμε...

Η ώρα, τα λεπτά περνούσαν και ακόμα να φανεί. Τα καταστήματα από νωρίς ανοιχτά, συνέχιζαν την δουλειά τους. Ο κόσμος βιαστικός, περνούσε από μπροστά χωρίς να προσέχει. Η καθημερινή κίνηση, ο θόρυβος, ήταν συνηθισμένα σε ένα τόσο πολυσύχναστο δρόμο. Δεν με ένοιαζε να περιμένω, με πείραζε, ότι δεν σκέφτηκε να πει ότι θα αργούσε. Θα στεκόμουν κι άλλο μιας και απολάμβανα τον ζεστό πρωινό ήλιο.

Κάθε δεύτερος, τρίτος περαστικός, τύχαινε να είναι κατά κάποιο τρόπο και γνωστός μου. Είσπρατα τα διάφορα καλημέρα, ακόμα και “Goodmorning” ξένα. Μα ούτε και αυτό είχε τίποτα το ασυνήθιστο. Οι ξένοι... αυτοί μας άλλης εποχής, το συνηθίζανε. Ακόμα και κάποιοι πιο νέοι, που δούλευαν στα γύρω γραφεία. Μου χαμογελούσαν ως γρήγορο χαιρετισμό, την ώρα που έμπαιναν, έβγαιναν με το καφέ τους σε κυπελάκια. Ίσως να ήταν τα ρούχα μου... το μαύρο αυστηρό ντύσιμο κάποιου γραφείου.

Τόση ώρα... είχαν περάσει από μπροστά μου, αμέτρητοι καφέδες. Με ζάλιζε τ' άρωμά τους, σκεφτόμουν αυτή την πικρόγλυκη γεύση του. Θυμήθηκα πως δεν είχα πει σήμερα το πρωί. Όχι... θα περιμένα να τον πιούμε μαζί, παρέα, όταν έρθει. Κάποτε

ξυπνούσα με αυτό το μεθυστικό άρωμα. Πριν ακόμα ανοίξω τα μάτια μου, πλημμύριζε τις αισθήσεις μου γλυκά. Όταν μου έφερνε το πρωινό μου καφέ στο κρεβάτι, για να του πω «καλημέρα» και να με φιλήσει πριν φύγει.

Μια πόρτα που άνοιγε πίσω μου. μόνο για να ξανακλείσει, έφερε ένα ακόμα “morning”... Γυρίζοντας να κοιτάξω προς τα πίσω, άθελά μου μετακινήθηκα, απ’ το σημείο που στεκόμουν τόση ώρα. Ασυνήθιστο... να μην έχει πατήσει ψυχή εκεί μέσα, απ’ τους τόσους που αγόραζαν διάφορα. Ετικέτες σε μπουκαλάκια γνωστής μπύρας, μα και πολλά που δεν είχα ξαναδεί, διακοσμούσαν την πρόσοψη. Έτσι εξηγείται... δεν πίνουν όλοι από το πρωί. Χαμογελώ πικρά... σαν αναγνωρίζω την Βικτώρια με το πράσινό της χρώμα.

Το έδαφος κάτω απ’ τα πόδια μου ένωθε παράξενο, διαφορετικό. Στο σήκωμα του ενός τακουριού δεν βρέθηκε τίποτα, μα κάτι ενοχλούσε, πείραζε. Ανασηκώνοντας και το δεύτερο βρέθηκα πέντε μόλις πόντους πιο εκεί. Πάλι να στέκομαι στο ίδιο σημείο, τόση ώρα μου ανήκε πλέον αυτό το μικρό κομμάτι του δρόμου. Ίσως να είχα φορέσει άλλα, αν δεν με είχε παρασύρει ο πρωινός μου ενθουσιασμός να του ζητήσω να συναντηθούμε. Με κοιτάζουν όλο και περισσότεροι απ’ τα μόλις δίπλα τραπέζια. Δεν θα τολμούσαν να με ρωτήσουν αυτοί που με γνωρίζουν.

Ενώ κοιτούσαν που στεκόμουν, τους έβλεπα να συζητούν μεταξύ τους. Δε μ’ ενοχλούσαν οι κλεφτές ματιές, ούτε το τι θα σκέφτονται. Εδώ που φτάσαμε... και τι έγινε. Με πείραξε το πόσο φανερά το έκαναν. Πλέον δεν ένιωθα άνετα... θέλησα να το βάλω στα πόδια, μα δεν δέχονταν την εντολή. Προσκολλημένα σε αυτό το σημείο δεν έφευγαν, θα περιμένουν. Μια προσπάθεια να καθυστερήσω μια συνομιλία, του επιλεγμένου φίλου που περπατούσε τα λίγα βήματα μεταξύ μας.

Ένα πεταγμένο Καλημέρα σε μια κατά κάποιο τρόπο γνωστή, με βρίσκει εκτός τόπου και χρόνου κάπου μετά το μεσημέρι. Ένα τηλεφώνημα αντιμετωπίζει μια δικαιολογία, ίσως να μην μπορέσει. Η απάντηση παραμένει ίδια, θα περιμένω όποτε είναι να έρθεις. Κάπως διστακτικά ξανανοίγει η πόρτα πίσω μου, με πιάνει πανικός. Αν μου ζητούσε να απομακρυνθώ, τώρα που τα πόδια μου είχαν κολλήσει για τα καλά εκεί. Απλά θέλησε ανθρώπινα να με ρωτήσει αν ήμουν καλά.

Νοήματα, ματιές και σχόλια διπλανά, δε με πείθουν να αναζητήσω την παρέα τους. Παρατράβηξε το αστείο, ότι κάποιον

περιμένω, δεν το πίστευαν πια. Χρόνος... όσο διαρκεί του Έλληνα ο καφές, πήρε άλλη διάσταση. Τί θέλησα να αποδείξω, με το να στέκομαι εκεί; Το μόνο που ξέρω, πως είχα τα πιστεύω μου, την τιμή μου και στα λόγια μου υπογράφω τ' όνομά μου. Σε μια τέτοια στιγμή δύσκολη, δεν θα κατέβαζα το κεφάλι, είχα ανάγκη να γράψω τέλος. Είπα θα περιμένω...

Αμέτρητες κλήσεις αναπάντητες βρίσκουν τελικά το στόχο τους. Μένει με την απειλή ότι όσο και αν χρειαστεί, εδώ θα περιμένω. Όποιος και αν με ρωτά θα λέω περιμένω. Όσο αφορά τα παιδιά, δεν επρόκειτο να πάω να τα πάρω και η ώρα πλησιάζει...

Ας ξεμείνουνε και αυτά κάπου, δικά σου. Η ώρα, τα λεπτά περνούσαν και ακόμα να φανεί. Βλέπω να μου μιλάνε, μα δεν ακούω πλέον τίποτα. Γνωστό το πρόσωπο που με κοιτάζει, μα όλα ήταν γνωστά σήμερα.

Φτάνει ο ήχος μιας φωνής που ξέρει να λέει τ' όνομά μου, να με φέρει πίσω. Ήρθα! ... Ήρθε! Περίμενα... Έστω και τώρα εμφανίστηκε, κάπως αργά. Με βρήκε εκεί στο σημείο, που πρωτοστάθηκα σήμερα το πρωί. Ξέρω, γιατί ήταν το πρώτο που τον ρώτησα... «Τί ώρα είναι τώρα;» Κάθε προσπάθεια να μετακινηθώ, χωρίς αποτέλεσμα. Σκύβοντας αυτός, έλυσε τα πόδια μου από τα παπούτσια, που είχαν γίνει πλέον, ένα με το κομμάτι αυτού του δρόμου.

Προχωρήσαμε μαζί μέσα και αυτός παράγγειλε τον καφέ του. Εγώ δεν ήθελα τίποτα. Θέλησα να καταλάβω προτού λάβω τέλος... εμάς. Ψάχνοντας πίσω στα παλιά, μέσα σε στιγμές όμορφες και τρυφερές, βρήκα αυτόν που αγάπησα εκεί. Για να του πω αντίο στην αγάπη μου και να λάβω τέλος. Δεν είχα πλέον φωνή... Απ' το νερό που μου πρόσφερε αυτός τώρα... δεν θέλησα ούτε γουλιά. Πήρα μέσα απ' τα χέρια του που ακόμα κρατούσαν τα παπούτσια μου και έφυγα.

... τέλος. ●

FIRST PRIZE – POETRY IN ENGLISH

Prohoros in the Cave of the Apocalypse

In bitter, brittle, wind-honed light
the sage's searing visions come:
"There shall be teeming multitudes of men
where once were flocks and herds,
birds and beasts and creatures of the seas;
men shall be as pestilence and locusts
to the fragile earth, consuming all
voraciously, stripping the ample granary,
so that the birds take flight, alarmed,
wretched beasts retreat in fear, trees
like phantoms wither at the roots, then
disappear. The crystal seas shall putrefy
with sudden death, their wondrous creatures,
miracles of God's delight – blithe dolphins
and shy seahorses – will atrophy, when
the sun's eye, magnified, unrelenting
in its might, shall gather overpowering
intensity, and perish all...
Thus shall we witness what God's hand
has wrought..."

My master burned
with brimstone of his prophecies,
the age of his visions and their awesome
might, and in the fitful, wintry light,
familiar cowered at his side, spirits
of the wounded earth, racked by impending
blight. I nursed these portents in my soul
but forbore to write. My avatar, that old,
frail saint inhabited by tragedy, who spoke
in tongues of God's wrath and God's mercy,
bestowed upon his humble scribe –
rewarding faithful hands and mind –
the secrets of his heart and eyes:
gifts of the second sight.

Jena Woodhouse

FIRST PRIZE – SHORT STORY IN ENGLISH

The Voyage South, to the End of the World

Susan Metaxas

This story is a tribute to my mother and the thousands of migrant women who have faced numerous challenges and obstacles while making Australia their new home. With their extraordinary strength and resilience not only have they successfully provided for their own families but have positively contributed to Australian society in many ways. All these women have a story to tell.

The dream was vivid, the vast sea stretched for miles as the lonely ship sailed south, towards the end of the world. Its precious cargo of single women expressed wonder and anticipation. Glory boxes were neatly stacked in rows, brimming with intricate manchester made with love and care.

I woke to the sound of church bells and found myself in the warmth of my bed. Looking outside my window I soaked in the beauty of my home, a quaint village situated in the Peloponnese, south of Greece. The very next day, I would sail to a country called Australia to be reunited with the man I love. I held the tattered black and white photo of the handsome man, his warm, brown eyes full of promise. He had left me, seeking adventure and opportunity and I had promised I would soon follow.

Standing at the Port of Patra I wore my warm coat and freshly polished shoes. Saying goodbye to my family was so difficult. I was only nineteen years old and I was leaving my widowed mother, brother and large extended family. What was I thinking? I started to panic and tears trickled down my cheeks.

Yes, I do remember why I am leaving. I am leaving because since my Father's death, life for my family has changed. I am leaving because I do not have the opportunity to further my education. I am leaving because I am in love. I am leaving, sailing south, towards the end of the world.

The voyage was long and amongst the confinements of the ship, friendships were made and dreams were shared. Even the stars were brighter than usual, twinkling with happiness when the sounds of music and laughter echoed above.

After what seemed like eternity, the ship made its way into Perth harbour. A sea of faces was waiting at the pier. Most of them

were men, nervously clutching flowers and chocolates. They each held a photo of their future bride, seeking her as she disembarked. After embraces and tears, couples walked forward to a new chapter in the journey of life. A few stood alone, still searching. Flowers were scattered in the sea and torn photos floated away, symbolic of disappointment and heartache.

My future husband and I journeyed further south, our final destination a small industrial town. The heat was unbearable as I stood staring at the corrugated iron house in front of me. Surrounding the house was a blanket of brown soil stretching for miles.

After months of strenuous work the house became a home, where guests were welcomed to the smell of freshly baked kourumbiethes (shortbread) and simmering coffee. The ladies that visited were much older than I and passed on their wisdom on what a good Greek wife should know. I felt I grew old before my time!

My cooking was based on trial and error and I missed my mother's embrace. I ensured my home was tidy and that my husband would sit down to home-cooked meals. The brown soil became home to flowers, vegetables and fruit trees. I planted a pine tree as it reminded me of my village, south of Greece.

The dream was of my home amongst the blue sky and sea. I stretched my arms as far as I could, trying to grasp the trunk of the pine tree. The ship pulled me away, moving south, to the end of the world.

The morning sun streamed through the curtains and I woke to sadness. My husband was not beside me as he worked night shift at a factory. I got out of bed and walked outside. Sitting under my pine tree, my tears did not stop. I watered my pine tree with my tears.

The pine tree grew tall and strong, listening to my sobs and providing me with shelter while I reminisced about my home.

I heard the laughter of the guests and the clicking of glasses filled with homemade red wine. Our next door neighbour brought his violin and entertained the jovial crowd. I took one last look in the mirror. My mother had made my wedding dress and I held a bouquet of wildflowers. I embraced my mother and ran so fast. I had to be on that ship, the ship that would sail south to the end of the world.

My dreams of home continued for months, which then turned to years.

The alarm clock sounded and I jumped out of bed. I hurriedly got dressed as I had to meet my bridesmaids at the hairdresser's in 15 minutes. After what seemed like hours my bridesmaid Carol helped me put on my wedding dress. My dress was borrowed from my friend and my bridesmaids had each sewn their own gowns in a pastel colour of their choice. My mother was not here, to admire me, to offer words of wisdom, to embrace me. My brother, aunties, uncles and cousins were absent. I missed them.

Times when I missed my family the most were during birthdays, Christmas and Easter. Times when I experienced heart-wrenching loneliness and sadness. Times spent weeping under my pine tree.

The sound of the cicadas was barely audible and from afar I saw the fishermen heaving in their catch. The ship was taking me away, sailing south to the end of the world. From afar I saw two little girls with big brown eyes and beaming smiles frantically waving at me.

Waking up to morning sickness exhausted me physically and mentally. I really had to see a doctor for a check up but I had to take someone with me so that they could 'explain'. Fortunately I had a wonderful Australian Greek neighbour who took the time to attend appointments with me. The months passed and I was blessed with a beautiful baby girl with big brown eyes and dark curly hair.

As a new mother I often wished I had my mother nearby to guide me and share in my happiness. Life seemed so much busier, especially when my other little girl arrived. Years passed and I made the decision to go back home to visit my mother so that she could meet her granddaughters. My girls and I travelled to Greece where we enjoyed the company of our loved ones. After three months we said our goodbyes. Within me I felt a certain peace.

When both my girls attended school I decided it was time to find a job. I was a talented seamstress in Greece but was not afforded this opportunity in a small town. I thought that it would be best if I learnt English, which I undertook by correspondence. During the evenings my eldest daughter assisted me with my homework. I took pride in my studies and it paid off. I was overjoyed when I secured my first job, as a hospital kitchen hand.

I grew in confidence. My duties included the preparation of food for the chefs, washing up and serving food to hospital staff. I had my good days and bad. I pretended not to hear the racist remarks

and I would be blamed if a mistake was made. As a migrant who did not know English well, I had to have been the one who had made the mistake. I had to defend myself. I never did, as I was scared would lose my job.

Years passed and I experienced wonderful times. The small industrial town was a tapestry of diverse people who respected and cared for one another. Weekends consisted of get-togethers with friends, attending church and admiring my husband play soccer. The produce we ate was freshly sourced from local farms.

I have been blessed with wonderful grandchildren who have made me forget what loneliness is. I experienced my mother's embrace only one more time before she passed away. An intelligent and inspirational woman, she was in her nineties, enjoying her mug of red wine and working on the land. She loved to embroider, and even though her pieces lacked perfection my daughters have proudly displayed her love in their homes. My brother told me she quietly passed away under the shade of a pine tree.

The dream was vivid with colour, the sky, the sea and the wild field flowers. The ship was taking me away, south to the end of the world to a country called Australia. After a month at sea I reached my destination, a country who like a mother, welcomed me with open arms, offered peace, security and opportunity. I am finally home. ●

ΕΥΡΩΠΗ / EUROPE

ΠΡΩΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ – ΠΟΙΗΣΗ

Κερνάμε Καφέ...

Ελλάδα,
στη θάλασσά σου να εξαγνισθώ, με στίχους να θεριέψω,
Πήρα ένα κομμάτι σου να αναδυθώ στο φως...

Ήρθαν απρόσκλητοι – δύσκολοι καιροί – δύσκολοι άνθρωποι.
Ξεχάσαμε αφύλαχτη – μαζί τους – την καρδιά μας.
Τώρα πια τους την αφήσαμε ενέχυρο!
Θα μας δούμε μεσ' από τα δικά τους – σκληρά – βλέμματα.

Πίνουν – καφέ – οι Έλληνες γελώντας ακόμη τρανταχτά,
κατάμουτρα στην κακοτυχία.

Η ιστορία μ' αγωνία σημειώσεις κρατά.

Στα κορίτσια - που περνούν – ρίχνουν κλεφτή ματιά.

Βρίζοντας παίζουν τάβλι, τα πούλια χτυπούν δυνατά,
κάποιες ασυναρμολόγητες σκέψεις ξεχνιούνται
στο ευτυχές ρίξιμο στη ζαριά. Η Αλλοδαπή υπεροψία απορεί.

Ξορκίζουν – μ' ανέκδοτα – γεγονότα φαιδρά ή τραγικά.

Και σαν τελειώνει η μέρα εξαντλημένη,

ονοματίζουν το ποτήρι τσικουδιάς

-μ' απίστευτο κουράγιο – στην ώρα την καλή.

Κι ας αργεί τόσο να φανεί, κι ας χάθηκε σε άλλων μονοπάτια.

– Άσπρο πάτο, παιδιά!

Πίνουν – πίκρα – οι Έλληνες ανακατεμένη με ψευτιά.

Για ευφημισμό «προσωρινή αναποδιά» την ονομάζουν.

Τη βγάζουν ραντεβού, την ανέχονται την παράξενη κακοτροπιά.

Στο βαθύ της καρδιάς τους σαράκι

– σπκώνονται – και χορεύουν ζείμπεκιά.

Φορούν για ρούχο, του αύριο την «αμφίβολη αισιοδοξία»,

την άσχημη πραγματικότητα σαρκάζουνε κατάματα,

Η Υπομονή (αρχαίο δώρο) τα όριά της συγκρατεί...

Πίνουν – κρασί – οι Έλληνες, μεθούν με λόγια της καρδιάς,

αρπάζονται στα χέρια αιώνια με τη μοίρα,

έπειτα την καλούν σε γλέντι της χαράς.

Καλλίστρατες οι σκέξεις – παλινδρομούν –

στη μέθεξη νοητής ευμάρειας – επικοινωνούν με κινητά.

Κλαυθμηρίζει ο θυμός μα αποξεχνιέται – με σλόγκαν ΘΑ –

με μερικά – μπόμπα – ποτά στα μπαρ...

Σας κερνάμε καφέ... Με κουλουράκια, λουκούμι

καλωσήρθατε. λοιπόν. παιδιά.

Έλενα Σταύρου

FIRST PRIZE – POETRY IN ENGLISH

We are offering coffee...

Greece,

Let me purify myself in your sea, grow stronger with verses.

I took a piece of you to surface to light.....

Uninvited they have come – tough times, difficult people.

Our heart we have forgotten with them – unprotected.

Now we left it as a pledge!

We will see ourselves through their cruel look.

The Greeks are drinking coffee still laughing out loud
right in the face of adversity.

History in agony is keeping notes.

They are taking a glance at girls passing by.

Swearing they are playing backgammon, counters hitting hard,

Some scattered thoughts are forgotten

at the happy throw of the dice.

“Foreign” arrogance marvels.

They are casting away with jokes hilarious or tragic events.

And at the end of an exhaustive day,

the Greeks are raising their glasses of raki

wishing – with incredible courage – “all the best”!

Even if good times take so long to appear,

even if they are lost in others’ paths.

“Bottoms up, folks”!

Bitterness is what the Greeks are drinking mixed with lies.

As a euphemism they call it “temporary bad luck”.

They take it out on a date, put up with its strange ill-temper.

To their cankered heart they stand up and dance zeibekiko.

They are wearing tomorrow’s “doubtful optimism”,

Mocking face-to-face the ugly reality.

Patience (ancient gift) is holding its limits...

The Greeks drink wine, get intoxicated with words of the heart,
Eternally fight against fate, then invite it to feasts out of
blissfulness

Fairly proceeding thoughts regress in the communion of
imaginary prosperity,
communicate with cell phones.
Anger pulls but then forgets itself with slogans
We will... and a couple of bad-quality drinks at bars.

We are offering you coffee...
with home-made pastry and loukoumia.
So, Welcome, folks!

Helena Stavrou

ΠΡΩΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ – ΔΙΗΓΗΜΑ

Στην Εντατική

Ροδαμάνθη Θεοδωράκατου

Έμοιαζα παγιδευμένος στους λαβύρινθους του μυαλού μου. Ατελείωτα μικρά μονοπάτια με αμέτρητες στροφές σε καλούσαν να τα ακολουθήσεις και ενώ πάσχιζα να βρω το μίτο της Αριάδνης που θα με οδηγούσε στην έξοδο, τόσο χανόμουν σε μονοπάτια και χωμάτινα δρομάκια. Και σε κάθε σταυροδρόμι που συναντούσα πάλευα να επιλέξω την πιο ασφαλή σκέψη, μα στην πορεία αποδεικνυόταν το αντίθετο. Παγιδευόμουν όλο και περισσότερο, χανόμουν και έμοιαζε αυτή μου η διαδρομή σαν πορεία χωρίς επιστροφή. Ανεξάντλητες οι σκέψεις, δύσβατα τα μονοπάτια...

Και όποιος θεωρεί ότι ο καθένας στη θέση μου δεν νιώθει, δεν αισθάνεται, δεν συλλογίζεται, πλανάται... Έμοιαζα ναρκωμένος μα δεν ήμουν, κειτόμουν αναίσθητος, μα είχα πλήρη συναίσθηση και σκέψεις, τόσες σκέψεις, στοχασμούς πολύπλοκους, μπερδεμένους, ασυνάρτητους. Πάλευα να τους βάλω σε μια τάξη, κατέβαλλα υπεράνθρωπη προσπάθεια, μάταια... Φαύλος κύκλος, και το κέντρο του πουθενά. Μα δεν το έβαζα κάτω.

Άκουγα τις φωνές τους, τις ικεσίες τους, τα κλάματά τους... Τους αναγνώριζα, ήθελα να τους απαντήσω, να πω κάτι, μα

έμοιαζα ανήμπορος. Σκεφτόμουν μα δεν μπορούσα να αρθρώσω λέξη. Και δεν έβλεπα. Μα, είχα τα μάτια μου κλειστά. Πώς να δω; Πάλευα να τα ανοίξω, να αντικρύσω τις μορφές που οι φωνές τους ηχούσαν στα αυτιά μου, αλλά τίποτα. Ήμουν ζωντανός, γι' αυτό ήμουν σίγουρος, γιατί σκεφτόμουν, πόσο σκεφτόμουν. Το κεφάλι μου ήταν βαρύ, σαν κάτι να χτυπούσε αλύπητα το πρόσωπό μου, θαρρείς και οι σκέψεις είχαν γίνει πέτρες που με συνέθλιβαν, βράχοι που με τραβούσαν στο βυθό.

Να τη πάλι εκείνη η εικόνα. Δίπλα στο τζάκι μια θλιμμένη μορφή... Η μάνα μου; Δε βλέπω καθαρά. Ναι, εκείνη είναι. Στέκομαι πλάι της και την αγκαλιάζω. Άραγε της είπα τότε πόσο την αγαπάω; Ήταν τότε που έφυγε ο μπαμπάς. Και εγώ της ορκιζόμουν ότι δεν θα την αφήσω ποτέ. Ότι θα προσέχω τον αδελφό μου και εκείνη.

Το κεφάλι μου πονάει απίστευτα. Όμως, δεν σταματάω. Σαν κινηματογραφική ταινία περνούν οι εικόνες... Τότε πρωταγωνιστής, τώρα θεατής. Είναι η ημέρα της ορκωμοσίας μου. Φοράω τήβεννο, κρατώ το πτυχίο μου. Η μάνα μου χαμογελάει, με καμαρώνει, μοιάζει ευτυχισμένη. Έχει βγάλει τα μαύρα. Φοράει ένα εμπριμέ φόρεμα. Όχι μαύρα σήμερα, της είχα πει νωρίτερα. Όχι, γιε μου, είχε συμφωνήσει. Σήμερα είναι η μέρα σου, μέρα χαράς. Κρίμα που δεν την έπεισα να βάψει και τα μαλλιά της. Ο αδελφός μου δίπλα της στέκει καμαρωτός, φοράει κουστούμι, σωστό αντράκι.

Οι εικόνες προχωρούν. Είναι λίγο θολές, μα με προσπάθεια τις διακρίνω. Πάλι κλαίει η μάνα μου. Φεύγει φαντάρος ο αδελφός μου. Θα μας λείψει. Την κλείνω στην αγκαλιά μου. Άραγε τότε της είπα πόσο την αγαπάω;

Την προβολή των εικόνων διασπά η φωνή της. Θεέ μου, πόσο σπαρακτική είναι. Μοιάζει με θρήνο. Ικετευτικά μου ζητά να γυρίσω. Μα εδώ είμαι μάνα, θέλω να της πω, όμως μοιάζει ακατόρθωτο. Η φωνή μου με προδίδει, δεν βγαίνει από μέσα μου. Μια κυρία την παρακαλεί να ηρεμήσει, δεν αναγνωρίζω τη φωνή της. Αφήστε τον να ηρεμήσει, την ακούω να της λέει. Ποια είναι αυτή η άγνωστη που δίνει εντολές στη μάνα μου; Και ποιος της είπε ότι θέλω να ηρεμήσω. Κάτι συμβαίνει και προσπαθώ να καταλάβω τι. Και θέλω να μείνει εδώ η μάνα μου. Γιατί τη διώχνουν;

Η ταινία συνεχίζεται. Σήμερα της γνώρισα την κοπέλα μου. Είχε ετοιμάσει τραπέζι για να την ευχαριστήσει. Τη συμπάθησε. Είχε γεμίσει λουλούδια το βάζο. Τουλίπες, που τόσο μου αρέσουν. Θα

γίνεις καλή πεθερά, της λέω. Κοκκινίζει...

Κάποιο νέο πρόσωπο προστέθηκε. Μια αντρική φωνή ακούγεται. Μην τον αναστατώνετε, λέει. Είναι κρίσιμα τα εικοσιτετράωρα που διανύουμε. Στη μάνα μου απευθύνεται. Αναγνωρίζω το κλάμα της. Αυτός ο κύριος την κάνει και κλαίει. Μην την κάνετε να κλαίει, σας παρακαλώ, σχεδόν ουρλιάζω, μα η φωνή μου δεν ακούγεται. Με ηρεμεί, δεν με αναστατώνει, προσπαθώ τώρα να πω, αφήστε την, μάταια και πάλι. Τον ξανακούω να μιλάει... κρίσιμες οι επόμενες σαράντα οκτώ ώρες. Δύο εικοσιτετράωρα, σαράντα οκτώ ώρες, άρα δύο ημέρες, σκέφτομαι. Τι να εννοεί, άραγε; Δεν καταλαβαίνω. Τι θα γίνει μέσα σε δυο μέρες; Και γιατί το κεφάλι μου πονάει τόσο πολύ;

Σήμερα απολύθηκε ο αδελφός μου. Έχουμε γλέντι στο σπίτι. Το φαγητό μοσχομυρίζει. Αρνάκι στο φούρνο με πατάτες, το αγαπημένο του. Η μάνα μάς ετοίμασε μια έκπληξη. Έβαψε τα μαλλιά της. Είναι τόσο όμορφη. Καθόμαστε και οι τρεις γύρω από το τραπέζι. Ολόκληρος άντρας έγινες, λέω στο μικρό. Παλικάρι της παντρείας, συμπληρώνει εκείνη. Δεν πιστεύω να μου ετοιμάζετε κανένα προξενιό, μας πειράζει αυτός. Γελάμε.

Κάτι αισθάνομαι στο χέρι μου. Μια ζεστασιά. Ένα άλλο χέρι σφίγγει το δικό μου. Το αναγνωρίζω. Είναι το χέρι που με κρατάει χρόνια τώρα. Πρέπει να την άφησαν μόνη της. Έφυγαν ο κύριος και η κυρία. Τελικά, δεν τους πέρασε. Έφυγαν αυτοί. Α, ρε μάνα πεισματάρη! Τους έδιωξες! Μακάρι να μπορούσα να σε δω για λίγο. Δεν είναι ότι δεν προσπαθώ. Προσπαθώ και με το παραπάνω να ανοίξω τα μάτια μου, μα λες και έχουν σφαλίσει. Γιατί, παιδάκι μου, την ακούω να ρωτάει; Γιατί; Σε εμένα απευθύνεται; Και τι ακριβώς εννοεί; Ποια εξήγηση περιμένει να της δώσω; Μου έχουν γεννηθεί πολλές απορίες. Και αυτή η ταινία δεν λέει να σταματήσει.

Γκρίνια στο σπίτι. Την ακούω να φωνάζει. Με εμένα τα έχει βάλει. Μοιάζω ανένδοτος. Μα γιατί μαλώνουμε; Ξαφνικά, αρπάζω κάτι κλειδιά και φεύγω. Προσπαθεί να με συγκρατήσει. Μα, που στο καλό πάω με τέτοια ορμή; Γύρνα πίσω, φωνάζω στον εαυτό μου. Αν ήμουν στη θέση σου θα γυρνούσα πίσω, ακούω μέσα μου να λέει μια φωνή. Διαίσθηση. Καβαλάω μια μηχανή. Μεγάλη είναι και μαύρη. Δείχνω να το απολαμβάνω. Ο αέρας μου ανακατεύει τα μαλλιά, μαστιγώνει το πρόσωπο μου. Όσο πιο πολύ τρέχω, τόσο δυναμώνει ο πόνος του κεφαλιού μου. Όσο πιο πολύ ανεβάνει η αδρεναλίνη μου, τόσο περισσότερο δυνατοί, διαξιφιστικοί πόνοι γρονθοκοπούν το κεφάλι μου...

Προσπαθώ να θυμηθώ. Ναι, γι' αυτό με μάλωνε. Η μάνα μου φοβόταν τις μηχανές, τις έτρεμε. Εγώ τις λάτρευα, από μικρό παιδί. Ήταν η μόνη μας διαφωνία. Υπερβολική τη θεωρούσα. Μου ζήτησε να μην ανέβω πάνω της τουλάχιστον πριν πάρω κράνος. Α, ρε μάνα με τις ανησυχίες σου, απαντούσα. Απερίσκεπτος, αυτό το επίθετο μου έρχεται τώρα στο μυαλό. Μα γιατί; Να που ρωτάω και εγώ το ίδιο.

Η εικόνα αρχίζει και σβήνει. Πρέπει να νύχτωσε γιατί έχει απόλυτο σκοτάδι. Με το ζόρι μπορώ και βλέπω. Περισσότερο ακούω. Τον ήχο της μηχανής. Εκκωφαντικός. Τα αυτιά μου βουίζουν. Σαν να έκανα βουτιά στη θάλασσα. Ο αέρας χάνεται. Παλεύω να αναπνεύσω. Ασφυκτιώ. Μαύρος είναι ο δρόμος. Πίσσα. Κάιει. Σειρήνες. Πάλι βουίζουν τα αυτιά μου. Δε σταματούν να βουίζουν. Τώρα ξέρω. Θέλω να ανοίξω τα μάτια μου, κάνω υπεράνθρωπες προσπάθειες. Αδύνατον. Θέλω να της ζητήσω συγγνώμη. Μάνα τον πάτησα τον όρκο μου, δεν σας πρόσεξα. Μάνα, συγχώρεσέ με. Όχι, τι μου κάνετε; Γιατί μου πιέζουν το στήθος; Πονάω, αφήστε με. Κλαίει. Σπαράζει. Εγώ φταίω. Μόνο εγώ φταίω που κλαίει. Επιτέλους, τα κατάφερα. Άνοιξα τα μάτια μου. Έφυγε η πίσσα. Το φόντο είναι λευκό. Αντικρίζω μια γυναικεία φιγούρα. Δεν είναι η μάνα μου αυτή. Μάνα είμαι και εγώ, την ακούω να λέει... Την αναγνωρίζω. Το κεφάλι μου δεν πονάει πια. Μοιάζει αέρινο. Βγήκα από το λαβύρινθο, οι σκέψεις δεν με βασανίζουν τώρα και η ταινία έλαβε τέλος. Μα εγώ συναισθάνομαι τον πόνο της μάνας μου και δεν μπορώ να ησυχάσω... ●

Εκδηλώσεις – Events

Ο Μάρκος Μάρκου ερμηνεύει τραγούδια της Κριστέλλας Δημητρίου. Από την παρουσίαση του μουσικού δίσκου «Σαπφώ Καβάφης» που έγινε στις 28 Ιουλίου, 2012 στο πλαίσιο της έκθεσης τέχνης στο Steps Gallery, Carlton. Στα όργανα η Ειρήνη Βέλα και η Κριστέλλα Δημητρίου.

Εκδηλώσεις – Events

Στιγμιότυπο από τις απαγγελίες ποιημάτων στα Ελληνικά και Αγγλικά από μέλη του Πολιτιστικού Συνδέσμου στο Federation Square που έγινε το Σάββατο 17 Αυγούστου, 2011.

Ο ΕΑΠΣΜ και ο Παναρκαδικός Σύλλογος «Ο Κολοκοτρώνης» διοργάνωσαν ομιλία με θέμα “Εικονικό ταξίδι στην αρχαία Ελλάδα”, με ομιλητή τον Δρ Κώστα Βίτκο, την Κυριακή 18 Σεπτεμβρίου, 2011

Η παρουσίαση του Λογοτεχνικού Περιοδικού Αντίποδες και τα αποτελέσματα του Λογοτεχνικού Διαγωνισμού 2011 έγιναν την Κυριακή 2 Οκτωβρίου, 2011

Στιγμιότυπο από την παρουσίαση του βιβλίου της Ιουστίνης Φραγκούλη-Αργύρη με τίτλο «Έρωτας στην Ομίχλη» που έγινε την Κυριακή 4 Μαρτίου, 2012

Εκδηλώσεις – Events

Η Σούλα Λιβεριάδη παρουσίασε
το αγγλόγλωσσο μυθιστόρημά της
'The Lace Tablecloth',
την Πέμπτη 8 Μαρτίου, 2012

Ο ΕΑΠΣΜ οργάνωσε τιμητική
εκδήλωση προς την Ντίνα
Αμανατίδου την Κυριακή 11
Μαρτίου, 2012 για την μεγάλη
πολιτισμική της προσφορά

Ο ΕΑΠΣΜ και το Φεστιβάλ
Αντίποδες οργάνωσαν την
παρουσίαση του βιβλίου του Φιλ
Καφκαλούδη με τίτλο "Someone
Else's War" την Κυριακή 18
Μαρτίου, 2012

Ο Δρ. Χρήστος Φίφης παρουσίασε
την ποιητική του συλλογή με τίτλο
«Πού είναι το μέρος για ένα χωριό»
την Κυριακή 29 Μαΐου, 2012

Εκδηλώσεις – Events

Η Βακκίνα Παναγιωτίδου παρουσίασε το πρώτο της βιβλίο «The Triumph of Tragedy» την Κυριακή 24 Ιουνίου 2012

Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Πολιτιστικού Συνδέσμου στα εγκαίνια της Έκθεσης Τέχνης, Antipodean Palette, που έγινε στις 19 Ιουλίου, 2012 στο Steps Gallery, Carlton

Ποιητές μαζί με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Πολιτιστικού Συνδέσμου στη Ποιητική Βραδιά που έγινε στις 22 Ιουλίου 2012 στο πλαίσιο της Έκθεσης Τέχνης στο Steps Gallery, Carlton

Στιγμιότυπο από την παρουσίαση του βιβλίου της Ιωάννας Λιακάκου, με τίτλο «Επιστολές στον Κόσμο», την Κυριακή 5 Αυγούστου, 2012

Arts, Philosophy, Global Issues and more
A platform for the inquiring mind...

<http://agora-dialogue.com>

Membership Application

Literary Periodical of the Greek-Australian Cultural League – Established in 1970
Λογοτεχνικό και Μορφωτικό Περιοδικό του Ελληνο-Αυστραλιανού Πολιτιστικού
Συνδέσμου Μελβούρνης – Ιδρύθηκε το 1970

www.gacl.com.au

<http://gaclmelbourne.wordpress.com>

President: Cathy Alexopoulos – Telephone: +61 3 9885 8715

Greek Australian Cultural League
P.O Box 4307
University Of Melbourne
Parkville 3052
Victoria
Australia

Please complete and post to the above address

Name: (please print).....

Address:

.....

..... Postcode:.....

Telephone:..... Mobile:

Facsimile:..... Email:

Annual Membership Subscription

Individual:\$20.00, Overseas members: €30.00 (No concessions)

Members receive the periodical Antipodes by mail at no extra cost.

Please indicate: ☐Renewal ☐New member ☐Donation of \$

Signature Date

Disclaimer

ANTIPODES is the annual literary journal of the Greek-Australian Cultural League of Melbourne (Inc.) a non-profit organisation which aims at promoting Greek, Australian and Greek-Australian culture. Publication began in 1974.

The opinions expressed in this publication are those of the contributors and do not necessarily reflect the views of the Editor, the Editorial Committee or the Greek-Australian Cultural League of Melbourne Inc.

All works contained in this periodical are copyright ©. The copyright belongs to individual authors. All works for inclusion in the Antipodes periodical are subject to approval by a panel appointed by the Committee of Management. The contents of this periodical may be used for research purposes only. No part of this publication may be reproduced or transmitted electronically in whole or in part without the consent of the Greek-Australian Cultural League and/or the consent of the authors. The committee of management also appoints the judges for the literary competition. The judges' decision is final and no correspondence will be entered into.

Contributions and Subscription

CONTRIBUTIONS: Poems, short stories, reviews, articles, B&W photographs, drawings etc should be accompanied by a self-addressed envelope if the contributors want them returned; responsibility is not assumed for the loss or damage. Contributors must include with their submission their name, address and telephone number. Contributions may be in English or Greek.

SUBSCRIPTION: The annual subscription to the Greek-Australian Cultural League of Melbourne is \$20.00. Members receive a free copy of Antipodes as part of their subscription. Some back issues are available. The cost of the current copy is \$15.00. Bound copies of the first twenty years (1974-94) are also available in three volumes, at \$25.00 per volume. Please send your subscription to our postal address:

Greek Australian Cultural League
P.O. Box 4307
University Of Melbourne
Parkville 3052
Victoria
Australia

Proud sponsors of the Antipodes Periodical

**Λογοτεχνικό και Μορφωτικό Περιοδικό
του Ελληνο-Αυστραλιανού Πολιτιστικού Συνδέσμου Μελβούρνης**

**Literary and Educational Periodical
of the Greek-Australian Cultural League of Melbourne**